

Година XIX
Понедељак, 20. јула 2015. године

Број/Број
57

Godina XIX
Ponedjeljak, 20. jula/srpnja 2015. godine

ISSN 1512-7508 - српски језик

ISSN 1512-7486 - босански језик

ISSN 1512-7494 - хрватски језик

**МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА И
ТРЕЗОРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

526

На основу члана 61. став 2. Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02), члана 30. Закона о административним таксама ("Службени гласник БиХ", број 16/02, 19/02, 43/04, 8/06, 76/06, 76/07, 3/10 и 98/12) и Одлуке о измјени Одлуке о висини надокнаде за издавање свједочанства (сертификата) ("Службени гласник БиХ", број 45/15), министар Министарства финансија и трезора БиХ доноси

НАРЕДБУ

**О ИЗМЈЕНИ НАРЕДБЕ О УПЛАТНИМ РАЧУНИМА
ЗА АДМИНИСТРАТИВНЕ ТАКСЕ**

I

Овом Наредбом врши се брисање одређених шифри врста прихода у Наредби о уплатним рачунима за административне таксе ("Службени гласник БиХ", број 19/14) у поглављу IV на следећим редним бројевима:

Ред. број	Претходна врста прихода	Буџетска организација	Назив врсте прихода	Нова врста прихода	Буџетска организација
77.	722552	0806999	Свједоџба службеног ветеринара за сточну храну БА-УВБХ-40/33	Брише се	-----
78.	722553	0806999	Ветеринарско-здравствена свједоџба за производе животињског поријекла БА-УВБХ-В3-40/20	Брише се	-----

79.	722554	0806999	Ветеринарско-здравствена свједоџба за сировине животињског поријекла БА-УВБХ-В3-40/32	Брише се	-----
81.	722556	0806999	Свједоџба о поријеклу и здрављу домаће и дивље перади БА-УВБХ-В3-40/11	Брише се	-----

и у поглављу V на следећим редним бројевима:

Ред. број	Назив врсте прихода	Нова врста прихода	Буџетска организација
110.	Свједоџба службеног ветеринара за сточну храну БА-УВБХ-40/33	Брише се	-----
111.	Ветеринарско-здравствена свједоџба за производе животињског поријекла БА-УВБХ-В3-40/20	Брише се	-----
112.	Ветеринарско-здравствена свједоџба за сировине животињског поријекла БА-УВБХ-В3-40/32	Брише се	-----
114.	Свједоџба о поријеклу и здрављу домаће и дивље перади БА-УВБХ-В3-40/11	Брише се	-----

II

Ова наредба ће се објавити у "Службеном гласнику БиХ" и ступа на снагу 8 (осам) дана од дана објављивања.

Број 08/1-16-1-5591-1/15
02. јула 2015. године
Сарајево

Министар
Вјекослав Беванда, с. р.

Na osnovu člana 61. stav 2. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02), člana 30. Zakona o administrativnim taksama ("Službeni glasnik BiH", broj 16/02, 19/02, 43/04, 8/06, 76/06, 76/07, 3/10 i 98/12) i Odluke o izmjeni Odluke o visini nadoknade za izdavanje svjedočanstva (certifikata) ("Službeni glasnik BiH", broj 45/15), ministar Ministarstva finansija i trezora BiH donosi

NAREDBU
O IZMJENI NAREDBE O UPLATNIM RAČUNIMA ZA
ADMINISTRATIVNE TAKSE

I

Ovom Naredbom vrši se brisanje određenih šifri vrsta prihoda u Naredbi o uplatnim računima za administrativne takse ("Službeni glasnik BiH", broj 19/14) u poglavlju IV na sljedećim rednim brojevima:

Red. broj	Prethodna vrsta prihoda	Budžetska organizacija	Naziv vrste prihoda	Nova vrsta prihoda	Budžetska organizacija
77.	722552	0806999	Svjedodžba službenog veterinarara za stočnu hranu BA-UVBH-40/33	Briše se	-----
78.	722553	0806999	Veterinarsko-zdravstvena svjedodžba za proizvode životinjskog porijekla BA-UVBH-VZ-40/20	Briše se	-----
79.	722554	0806999	Veterinarsko-zdravstvena svjedodžba za sirovine životinjskog porijekla BA-UVBH-VZ-40/32	Briše se	-----
81.	722556	0806999	Svjedodžba o porijeklu i zdravlju domaće i divlje peradi BA-UVBH-VZ-40/11	Briše se	-----

i u poglavlju V na sljedećim rednim brojevima:

Red. broj	Naziv vrste prihoda	Nova vrsta prihoda	Budžetska organizacija
110.	Svjedodžba službenog veterinarara za stočnu hranu BA-UVBH-40/33	Briše se	-----
111.	Veterinarsko-zdravstvena svjedodžba za proizvode životinjskog porijekla BA-UVBH-VZ-40/20	Briše se	-----
112.	Veterinarsko-zdravstvena svjedodžba za sirovine životinjskog porijekla BA-UVBH-VZ-40/32	Briše se	-----
114.	Svjedodžba o porijeklu i zdravlju domaće i divlje peradi BA-UVBH-VZ-40/11	Briše se	-----

II

Ova naredba će se objaviti u "Službenom glasniku BiH" i stupa na snagu 8 (osam) dana od dana objavljivanja.

Broj 08/1-16-1-5591-1/15
02. jula 2015. godine
Sarajevo

Ministar
Vjekoslav Bevanda, s. r.

Na temelju članka 61. stavka 2. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02), članka 30. Zakona o administrativnim pristojbama ("Službeni glasnik BiH", broj 16/02, 19/02, 43/04, 8/06, 76/06, 76/07, 3/10 i 98/12) i Odluke o izmjeni Odluke o visini nadoknade za izdavanje svjedočanstva (certifikata) ("Službeni glasnik BiH", broj 45/15), ministar Ministarstva finansija i trezora BiH donosi

NAREDBU
O IZMJENI NAREDBE O UPLATNIM RAČUNIMA ZA
ADMINISTRATIVNE PRISTOJBE

I.

Ovom se naredbom vrši brisanje određenih šifri vrsta prihoda u Naredbi o uplatnim računima za administrativne pristojbe ("Službeni glasnik BiH", broj 19/14) u poglavlju IV. na sljedećim rednim brojevima:

Red. broj	Prethodna vrsta prihoda	Proračunska organizacija	Naziv vrste prihoda	Nova vrsta prihoda	Proračunska organizacija
77.	722552	0806999	Svjedodžba službenog veterinarara za stočnu hranu BA-UVBH-40/33	Briše se	-----
78.	722553	0806999	Veterinarsko-zdravstvena svjedodžba za proizvode životinjskog porijekla BA-UVBH-VZ-40/20	Briše se	-----
79.	722554	0806999	Veterinarsko-zdravstvena svjedodžba za sirovine životinjskog porijekla BA-UVBH-VZ-40/32	Briše se	-----
81.	722556	0806999	Svjedodžba o porijeklu i zdravlju domaće i divlje peradi BA-UVBH-VZ-40/11	Briše se	-----

i u poglavlju V. na sljedećim rednim brojevima:

Red. broj	Naziv vrste prihoda	Nova vrsta prihoda	Proračunska organizacija
110.	Svjedodžba službenog veterinarara za stočnu hranu BA-UVBH-40/33	Briše se	-----
111.	Veterinarsko-zdravstvena svjedodžba za proizvode životinjskog porijekla BA-UVBH-VZ-40/20	Briše se	-----
112.	Veterinarsko-zdravstvena svjedodžba za sirovine životinjskog porijekla BA-UVBH-VZ-40/32	Briše se	-----
114.	Svjedodžba o porijeklu i zdravlju domaće i divlje peradi BA-UVBH-VZ-40/11	Briše se	-----

II

Ova će se naredba objaviti u "Službenom glasniku BiH" i stupa na snagu 8 (osam) dana od dana objavljivanja.

Broj 08/1-16-1-5591-1/15
02. srpnja 2015. godine
Sarajevo

Ministar
Vjekoslav Bevanda, v. r.

УПУТСТВО
О РОКОВИМА ИЗБОРНИХ АКТИВНОСТИ ЗА
ОДРЖАВАЊЕ ПРИЈЕВРЕМЕНИХ ИЗБОРА ЗА
НАЧЕЛНИКА ОПШТИНЕ ФОЈНИЦА

Члан 1.

- (1) Централна изборна комисија Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Централна изборна комисија БиХ) је на 41. сједници, одржаној дана 08.07.2015. године, донијела Одлуку о расписивању пријевремених избора за начелника Општине Фојница (у даљем тексту: избори).
- (2) Избори ће се одржати у **недјељу, 06.09.2015. године.**

Члан 2.

- (1) **Рокови теку** од 09.07.2015. године.
- (2) **Пријаве за овјеру политичких странака и независних кандидата** подносе се Централној изборној комисији БиХ најкасније у року од 5 дана од дана расписивања избора, односно у периоду од 09.07.2015. године закључно са 13.07.2015. године, до 16.00 часова.
- (3) **Захтјеви за овјеру коалиција** подносе се Централној изборној комисији БиХ најкасније у року од 12 дана од дана расписивања избора, односно закључно са 20.07.2015. године, до 16.00 часова.
- (4) **Крајњи рок за регистрацију нових бирача који гласају путем поште** је 20 дана од дана расписивања избора, односно истиче 28.07.2015. године.
- (5) **Пријаву кандидата овјерени политички субјекти** подносе Централној изборној комисији БиХ најкасније 20 дана од дана расписивања избора, односно закључно са 28.07.2015. године, до 16.00 часова.
- (6) **Жријебање за утврђивање редослиједа политичких субјеката на гласачким листићима** обавиће се у сједишту Централне изборне комисије БиХ у Сарајеву, Данијела Озме бр. 7, дана 29.07.2015. године, у 12.00 часова.
- (7) **Одлуку о овјери кандидата за учествовање на изборима** Централна изборна комисија БиХ доноси најкасније у року од 14 дана од дана подношења пријава, односно најкасније до 11.08.2015. године.
- (8) **Објава коначних листи кандидата у службеним гласилима** обавиће се најкасније 20 дана прије дана одржавања избора, односно до 17.08.2015. године.
- (9) **Централни бирачки списак** се закључује 20 дана прије дана одржавања избора, односно закључно са 17.08.2015. године.
- (10) **Објављивање броја уписаних бирача у Централни бирачки списак** за општину за коју се проводе избори обавиће се у року 17 дана прије дана одржавања избора, односно најкасније до 20.08.2015. године.
- (11) **Именовање чланова бирачких одбора** врши надлежна општинска изборна комисија у складу са следећим роковима:
 - а) Надлежна општинска изборна комисија именује чланове бирачких одбора и доставља акте о именовању чланова бирачких одбора Централној изборној комисији БиХ најкасније у року од 15 дана прије дана одржавања избора, односно до 22.08.2015. године.
 - б) Обука чланова бирачких одбора одржаће се у периоду од 15 дана до 7 дана прије дана одржавања избора, односно од 22.08.2015. године до 30.08.2015. године.
- (12) **Одређивање локација бирачких мјеста, објаву и доставу података о одређеним локацијама Централној изборној комисији БиХ,** надлежна

- општинска изборна комисија обавиће најкасније у року од 15 дана прије дана одржавања избора, односно најкасније до 22.08.2015. године.
- (13) **Медијско представљање политичких субјеката** почиње 15 дана прије дана одржавања избора, односно од 22.08.2015. године.
 - (14) **Непосредно обраћање политичких субјеката путем електронских медија** почиње 15 дана прије дана одржавања избора, односно од 22.08.2015. године.
 - (15) **Захтјеви за акредитовање посматрача политичких субјеката** подносе се изборним комисијама најкасније 7 дана прије дана одржавања избора, односно до 30.08.2015. године.
 - (16) **Захтјеви за акредитовање посматрача из удружења** подносе се Централној изборној комисији БиХ најкасније 7 дана прије дана одржавања избора, односно до 30.08.2015. године.
 - (17) **Забрана објављивања резултата испитивања јавног мнијења** почиње 48 часова прије отварања бирачких мјеста и траје до затварања бирачких мјеста, односно у периоду од 04.09.2015. године у 07,00 часова до 06.09.2015. године до затварања бирачких мјеста.
 - (18) **Захтјеви за акредитовање међународних посматрача** подносе се Централној изборној комисији БиХ најкасније 1 дан прије дана одржавања избора, односно до 05.09.2015. године.
 - (19) **Изборна тишина** почиње 24 часа прије отварања бирачких мјеста и траје до затварања бирачких мјеста, односно у периоду од 05.09.2015. године у 07,00 часова до 06.09.2015. године до затварања бирачких мјеста.
 - (20) **Централна изборна комисија БиХ ће посебном одлуком формирати Главни центар за бројање** за изборе најкасније до 04.09.2015. године.
 - (21) **Унос и обрада резултата избора електронским путем** врши се од 06.09.2015. године у следећим роковима:
 - а) прикуљање образаца са бирачких мјеста од 21,00 до 21,30 часова
 - б) унос резултата од 21,30 до 22,00 часа
 - ц) објава прелиминарних незваничних и некомплетних резултата избора до 22,30 часова.
 - (22) **Бирачки одбори врше доставу резултата гласања и комплетан изборни материјал до надлежне општинске изборне комисије,** најкасније у року од 12 часова по затварању бирачких мјеста, односно до 07.09.2015. године до 7,00 часова.
 - (23) **Општинска изборна комисија доставља записнике са обједињеним збирним резултатима гласања на нивоу општине** Централној изборној комисији БиХ најкасније 24 сата по затварању бирачких мјеста, односно најкасније до 07.09.2015. године, до 19,00 часова.
 - (24) **Прелиминарне незваничне и некомплетне резултате избора** Централна изборна комисија БиХ објавиће 24 сата по затварању бирачких мјеста и по добијању резултата од надлежне општинске изборне комисије, односно 07.09.2015. године у 19,00 часова.
 - (25) **Крајњи рок за пријем гласачког материјала за гласаче путем поште,** је два дана од дана одржавања избора, односно закључно са 08.09.2015. године, са отиском печата поште са датумом одржавања избора.
 - (26) **Утврђивање и објаву резултата избора** Централна изборна комисија БиХ обавиће најкасније у року од 7 дана од дана одржавања избора, односно до 13.09.2015. године.

- (27) **Подношење захтјева за поновно бројање гласачких листића** врши се у року од 3 дана од дана објаве резултата избора.

Члан 3.

Ово Упутство ступа на снагу даном доношења и објавиће се у "Службеном гласнику БиХ", "Службеним новинама Федерације БиХ", "Службеном гласнику Републике Српске", "Службеном гласнику Брчко Дистрикта БиХ" и на веб страници Централне изборне комисије БиХ www.izbori.ba.

Број 06-1-07-1-542-1/15

08. јула 2015. године

Сарајево

Предеједник

Др **Ахмет Шантић**, с. р.

На основу члана 14.3 став (6) Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 и 7/14) и члана 73. Правилника о начину provoђења избора у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 37/14 и 38/14), Централна изборна комисија Босне и Херцеговине је на 41. сједници, одржаној 08.07.2015. године, донијела

УПУТСТВО

О РОКОВИМА ИЗБОРНИХ АКТИВНОСТИ ЗА ОДРЖАВАЊЕ ПРИЈЕВРЕМЕНИХ ИЗБОРА ЗА НАЧЕЛНИКА ОПĆИНЕ ФОЈНИЦА

Члан 1.

- (1) Централна изборна комисија Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Централна изборна комисија БиХ) је на 41. сједници, одржаној дана 08.07.2015. године, донијела Одлуку о расписивању пријевремених избора за начелника Опćине Фојница (у даљем тексту: избори).
- (2) Избори ће се одржати у **недјелју, 06.09.2015. године**.

Члан 2.

- (1) **Рокви теку** од 09.07.2015. године.
- (2) **Пријаве за овјеру политичких странака и независних кандидата** подnose се Централној изборној комисији БиХ најкасније у року од 5 дана од дана расписивања избора, односно у периоду од 09.07.2015. године закључно са 13.07.2015. године, до 16.00 сати.
- (3) **Захтјеви за овјеру коалиција** подnose се Централној изборној комисији БиХ најкасније у року од 12 дана од дана расписивања избора, односно закључно са 20.07.2015. године, до 16.00 сати.
- (4) **Крајњи рок за регистрацију нових бирача који гласају путем поште** је 20 дана од дана расписивања избора, односно истиче 28.07.2015. године.
- (5) **Пријаву кандидата овјерени политички субјекти** подnose Централној изборној комисији БиХ најкасније 20 дана од дана расписивања избора, односно закључно са 28.07.2015. године, до 16.00 сати.
- (6) **Зријебанје за утврђивање редослијед политичких субјеката на гласачким листићима** обавит ће се у сједишту Централне изборне комисије БиХ у Сарајеву, Данијела Озме бр. 7, дана 29.07.2015. године, у 12.00 сати.
- (7) **Одлуку о овјери кандидата за ућеће на изборима** Централна изборна комисија БиХ donosi најкасније у року од 14 дана од дана подношења пријава, односно најкасније до 11.08.2015. године.
- (8) **Објава коначних листи кандидата у службеним гласилима** обавит ће се најкасније 20 дана прије дана одржавања избора, односно до 17.08.2015. године.

- (9) **Centralni бирачки списак** се закључује 20 дана прије дана одржавања избора, односно закључно са 17.08.2015. године.
- (10) **Објављивање броја уписаних бирача у Centralni бирачки списак** за опćину за коју се provode избори обавит ће се у року 17 дана прије дана одржавања избора, односно најкасније до 20.08.2015. године.
- (11) **Именованје чланова бирачких одбора** врши надлежна опćинска изборна комисија у складу са слjedeћим роковима:
 - a) Надлежна опćинска изборна комисија именује чланове бирачких одбора и dostavlja акте о именованју чланова бирачких одбора Централној изборној комисији БиХ најкасније у року од 15 дана прије дана одржавања избора, односно до 22.08.2015. године.
 - b) Обука чланова бирачких одбора одржат ће се у периоду од 15 дана до 7 дана прије дана одржавања избора, односно од 22.08.2015. године до 30.08.2015. године.
- (12) **Одређивање локација бирачких мјеста, објаву и dostavu података о одређеним локацијима Централној изборној комисији БиХ**, надлежна опćинска изборна комисија обавит ће најкасније у року од 15 дана прије дана одржавања избора, односно најкасније до 22.08.2015. године.
- (13) **Медијско представљање политичких субјеката** почиње 15 дана прије дана одржавања избора, односно од 22.08.2015. године.
- (14) **Непосредно обраћање политичких субјеката путем електронских медија** почиње 15 дана прије дана одржавања избора, односно од 22.08.2015. године.
- (15) **Захтјеви за акредитирање посматрача политичких субјеката** подnose се изборним комисијама најкасније 7 дана прије дана одржавања избора, односно до 30.08.2015. године.
- (16) **Захтјеви за акредитирање посматрача из удружења** подnose се Централној изборној комисији БиХ најкасније 7 дана прије дана одржавања избора, односно до 30.08.2015. године.
- (17) **Забрана објављивања резултата испитивања јавног мнијења** почиње 48 сати прије отварања бирачких мјеста и траје до затварања бирачких мјеста, односно у периоду од 04.09.2015. године у 07,00 сати до 06.09.2015. године до затварања бирачких мјеста.
- (18) **Захтјеви за акредитирање међународних посматрача** подnose се Централној изборној комисији БиХ најкасније 1 дан прије дана одржавања избора, односно до 05.09.2015. године.
- (19) **Изборна шутња** почиње 24 сата прије отварања бирачких мјеста и траје до затварања бирачких мјеста, односно у периоду од 05.09.2015. године у 07,00 сати до 06.09.2015. године до затварања бирачких мјеста.
- (20) **Centralna изборна комисија БиХ ће посебном одлуком формирати Главни центар за бројање** за изборе најкасније до 04.09.2015. године.
- (21) **Унос и обрада резултата избора електронским путем** врши се од 06.09.2015. године у слjedeћим роковима:
 - a) прикупљање образаца са бирачких мјеста од 21,00 до 21,30 сати
 - b) унос резултата од 21,30 до 22,00 сата
 - c) објава preliminarnih незваничних и некомплетних резултата избора до 22,30 сати.
- (22) **Бирачки одбори врше dostavu резултата гласања и kompletan изборни материјал до надлежне опćинске изборне комисије**, најкасније у року од 12 сати по затварању бирачких мјеста, односно до 07.09.2015. године до 7,00 сати.

- (23) **Općinska izborna komisija dostavlja zapisnike sa objedinjenim zbirnim rezultatima glasanja na nivou općine** Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije 24 sata po zatvaranju biračkih mjesta, odnosno najkasnije do 07.09.2015. godine, do 19,00 sati.
- (24) **Preliminarne nezvanične i nekompletne rezultate izbora** Centralna izborna komisija BiH objavit će 24 sata po zatvaranju biračkih mjesta i po dobijanju rezultata od nadležne, općinske izborne komisije, odnosno 07.09.2015. godine u 19,00 sati.
- (25) **Krajnji rok za prijem glasačkog materijala za glasače putem pošte**, je dva dana od dana održavanja izbora, odnosno zaključno sa 08.09.2015. godine, sa otiskom pečata pošte sa datumom održavanja izbora.
- (26) **Utvrđivanje i objavu rezultata izbora** Centralna izborna komisija BiH obaviti će najkasnije u roku od 7 dana od dana održavanja izbora, odnosno do 13.09.2015. godine.
- (27) **Podnošenje zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića** vrši se u roku od 3 dana od dana objave rezultata izbora.
- (5) **Prijavu kandidata ovjereni politički subjekti podnose** Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije 20 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno zaključno sa 28.07.2015. godine, do 16.00 sati.
- (6) **Ždrijeb za utvrđivanje redosljeda političkih subjekata na glasačkim listićima** obaviti će se u sjedištu Središnjeg izbornog povjerenstva BiH u Sarajevu, Danijela Ozme br. 7, dana 29.07.2015. godine, u 12.00 sati.
- (7) **Odluku o ovjeri kandidata za sudjelovanje na izborima** Središnje izborne povjerenstvo BiH donosi najkasnije u roku od 14 dana od dana podnošenja prijave, odnosno najkasnije do 11.08.2015. godine.
- (8) **Objava konačnih listi kandidata u službenim glasilima** obaviti će se najkasnije 20 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 17.08.2015. godine.
- (9) **Središnji birački popis** se zaključuje 20 dana prije dana održavanja izbora, odnosno zaključno sa 17.08.2015. godine.
- (10) **Objavljivanje broja upisanih birača u Središnji birački popis** za općinu za koju se provode izbori obaviti će se u roku od 17 dana prije dana održavanja izbora, odnosno najkasnije do 20.08.2015. godine.
- (11) **Imenovanje članova biračkih odbora** vrši nadležno općinsko izborne povjerenstvo sukladno sljedećim rokovima:

- a) Nadležno općinsko izborne povjerenstvo imenuje članove biračkih odbora i dostavlja akte o imenovanju članova biračkih odbora Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije u roku od 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 22.08.2015. godine.
- b) Obuka članova biračkih odbora održat će se u razdoblju od 15 dana do 7 dana prije dana održavanja izbora, odnosno od 22.08.2015. godine do 30.08.2015. godine.

- (12) **Određivanje lokacija biračkih mjesta, objavu i dostavu podataka o određenim lokacijama Središnjem izbornom povjerenstvu BiH**, nadležno općinsko izborne povjerenstvo obaviti će najkasnije u roku od 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno najkasnije do 22.08.2015. godine.
- (13) **Medijsko predstavljanje političkih subjekata** počinje 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno od 22.08.2015. godine.
- (14) **Neposredno obraćanje političkih subjekata putem elektronskih medija** počinje 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno od 22.08.2015. godine.
- (15) **Zahtjevi za akreditiranje promatrača političkih subjekata** podnose se izbornim povjerenstvima najkasnije 7 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 30.08.2015. godine.
- (16) **Zahtjevi za akreditiranje promatrača iz udruženja** podnose se Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije 7 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 30.08.2015. godine.
- (17) **Zabrana objavljivanja rezultata ispitivanja javnog mnijenja** počinje 48 sati prije otvaranja biračkih mjesta i traje do zatvaranja biračkih mjesta, odnosno u razdoblju od 04.09.2015. godine u 07,00 sati do 06.09.2015. godine do zatvaranja biračkih mjesta.
- (18) **Zahtjevi za akreditiranje međunarodnih promatrača** podnose se Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije 1 dan prije dana održavanja izbora, odnosno do 05.09.2015. godine.
- (19) **Izborna šutnja** počinje 24 sata prije otvaranja biračkih mjesta i traje do zatvaranja biračkih mjesta, odnosno u

Član 3.

Ovo Uputstvo stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku Republike Srpske", "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH" i na web stranici Centralne izborne komisije BiH www.izbori.ba.

Broj 06-1-07-1-542-1/15

08. jula 2015. godine

Sarajevo

Predsjednik

Dr. **Ahmet Šantić**, s. r.

Na temelju članka 14.3 stavak (6) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 i 7/14) i članka 73. Pravilnika o načinu provedbe izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 37/14 i 38/14), Središnje izborne povjerenstvo Bosne i Hercegovine je na 41. sjednici, održanoj 08.07.2015. godine, donijelo

NAPUTAK

O ROKOVIMA IZBORNIM AKTIVNOSTI ZA ODRŽAVANJE PRIJEVREMENIH IZBORA ZA NAČELNIKA OPĆINE FOJNICA

Članak 1.

- (1) Središnje izborne povjerenstvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Središnje izborne povjerenstvo BiH) je na 41. sjednici, održanoj dana 08.07.2015. godine, donijelo Odluku o raspisivanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Fojnica (u daljem tekstu: izbori).
- (2) Izbori će se održati u **nedjelju, 06.09.2015. godine.**

Članak 2.

- (1) **Rokovi teku** od 09.07.2015. godine.
- (2) **Prijave za ovjeru političkih stranaka i neovisnih kandidata** podnose se Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije u roku od 5 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno u razdoblju od 09.07.2015. godine zaključno sa 13.07.2015. godine, do 16.00 sati.
- (3) **Zahtjevi za ovjeru koalicija** podnose se Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije u roku od 12 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno zaključno sa 20.07.2015. godine, do 16.00 sati.
- (4) **Krajnji rok za registraciju novih birača koji glasuju putem pošte** je 20 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno ističe 28.07.2015. godine.

- razdoblju od 05.09.2015. godine u 07,00 sati do 06.09.2015. godine do zatvaranja biračkih mjesta.
- (20) **Središnje izborno povjerenstvo BiH će posebnom odlukom formirati Glavni centar za brojanje** za izbore najkasnije do 04.09.2015. godine.
- (21) **Unos i obrada rezultata izbora elektronskim putem** vrši se od 06.09.2015. godine u sljedećim rokovima:
- prikupljanje obrazaca sa biračkih mjesta od 21,00 do 21,30 sati
 - unos rezultata od 21,30 do 22,00 sata
 - objava preliminarnih nezvaničnih i nekompletnih rezultata izbora do 22,30 sati.
- (22) **Birački odbori vrše dostavu rezultata glasovanja i kompletan izborni materijal do nadležnog općinskog izbornog povjerenstva**, najkasnije u roku od 12 sati po zatvaranju biračkih mjesta, odnosno do 07.09.2015. godine do 7,00 sati.
- (23) **Općinsko izorno povjerenstvo dostavlja zapisnike sa objedinjenim zbirnim rezultatima glasovanja na razini općine** Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije 24 sata po zatvaranju biračkih mjesta, odnosno najkasnije do 07.09.2015. godine, do 19,00 sati.
- (24) **Preliminarne nezvanične i nekompletne rezultate izbora** Središnje izborno povjerenstvo BiH objavit će 24 sata po zatvaranju biračkih mjesta i po dobivanju rezultata od nadležnog općinskog izbornog povjerenstva, odnosno 07.09.2015. godine u 19,00 sati.
- (25) **Krajnji rok za prijem glasačkog materijala za glasače putem pošte**, je dva dana od dana održavanja izbora, odnosno zaključno sa 08.09.2015. godine, sa otiskom pečata pošte sa nadnevkom održavanja izbora.
- (26) **Utvrđivanje i objavu rezultata izbora** Središnje izborno povjerenstvo BiH obaviti će najkasnije u roku od 7 dana od dana održavanja izbora, odnosno do 13.09.2015. godine.
- (27) **Podnošenje zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića** vrši se u roku od 3 dana od dana objave rezultata izbora.

Članak 3.

Ovaj Naputak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku Republike Srpske", "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH" i na web stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH www.izbori.ba.

Broj 06-1-07-1-542-1/15
08. srpnja 2015. godine
Sarajevo

Predsjednik
Dr. Ahmet Šantić, v. r.

ДИРЕКЦИЈА ЗА ЦИВИЛНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

529

На основу члана 16. и 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02 и 102/09) и члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 39/09), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК

О ИЗВЈЕШТАВАЊУ О ДОГАЂАЈИМА

ДИО ПРВИ - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет)

Предмет овог правилника чини извјештавање о догађајима који угрожавају или који би, ако се не исправе или не ријеше, могли угрозити ваздухоплов, особе у њему или било коју другу особу, опрему или уређај који утичу на рад ваздухоплова, те извјештавање о другим релевантним информацијама повезанима са безбједношћу; анализа и накнадно поступање са догађајима о којима се извјештава и о другим информацијама повезанима са безбједношћу; заштита запослених у ваздухопловству; коришћење прикупљених информација повезаних са безбједношћу и њихово уношење у базу података; давање повјерљивих информација заинтересованим странама с циљем пружања информација које су им потребне ради побољшања безбједности; и тајност идентитета особа које пријављују догађаје који се односе на безбједност.

Члан 2.

(Појмови и дефиниције)

- Појам "безбједност", који се користи у тексту овог правилника, означава безбједност ваздушне пловидбе (Safety).
- Појмови које се употребљавају у Правилнику имају следеће значење:
 - "**Догађај**" (*Occurrence*): је било који догађај, појава или случај повезан са безбједношћу који угрожава или који би, ако се не исправи или не ријешу, могао довести ваздухоплов, његову посаду и путнике или било које друге особе у опасност и у себе укључује несреће и озбиљне инциденте;
 - "**Несрећа**" (*Accident*): је догађај повезан са операцијом ваздухоплова који, у случају када је ваздухоплов са људском посадом, се десио од момента укрцавања било које особе у ваздухоплов са намјером превоза, до момента искрцавања тих особа, или у случају када је ваздухоплов без људске посаде, се десио од момента када је ваздухоплов спреман да крене са намјером да полети до момента када завршава лет (кад се заустави на крају лета) и кад се примарни погонски систем угаси, у којем је:
 - особа смртно или тешко страдала као посљедица:
 - што је била у ваздухоплову, или
 - од директног контакта са било којим дијелом ваздухоплова, укључујући и дијелове који су се одвојили од ваздухоплова, или
 - од директног излагања млазу мотора, осим ако су повреде изазване природним узроком, самозадате или задате од стране других особа, или када су повреде нанешене слијепим путницима који се крију изван подручја која су обично доступна путницима и посади; или

- 2) ваздухоплов је претрпио оштећење или структурални квар који негативно утиче на структуралну чврстоћу, перформансе или карактеристике лета ваздухоплова, и обично захтијева велику поправку или замјену оштећене компоненте, изузев квара мотора или оштећења, када је оштећење ограничено на један мотор (укључујући његове оплате и прибор), елисе, завршни дио крила, антене, даваче, лопатице, гуме, тачкове, аеродинамичке оплате, инструмент табле, врата стајног трапа, вјетробране, оплату ваздухоплова (као што су мала удубљења или покотине/рупе) или мања оштећења на главном краку ротора, репном ротору, стајном трапу, и оним проузрокованим градом или ударом птица (укључујући рупе на радарској куполи), или
- 3) ваздухоплов је нестао или је потпуно недоступан.
- ц) **"Озбиљан инцидент"** (*Serious Incident*): је догађај који укључује околности које указују да је постојала велика вјероватноћа да се деси несрећа и повезан је са операцијама ваздухоплова, који, у случају када је ваздухоплов са људском посадом, се десио од момента укрцавања било које особе у ваздухоплов са намјером превоза, до момента искрцавања тих особа, или у случају када је ваздухоплов без људске посаде, се десио од момента када је ваздухоплов спреман да крене са намјером да полети до момента када завршава лет (кад се заустави на крају лета) и кад се примарни погонски систем угаси. Листа примјера озбиљних инцидента је дата у Прилогу IV овог правилника;
- д) **"Инцидент"** (*Incident*): је догађај који није несрећа, а повезан је са спровођењем операција ваздухопловом, који утиче или је могао утицати на безбједност спровођење операција;
- е) **"Подносилац извјештаја"** (*Reporter*): је физичка особа која пријави догађај или друге информације повезане са безбједношћу;
- ф) **"Ваздухоплов"** (*Aircraft*): је свака направа која се одржава у атмосфери због реакције ваздуха, осим реакције ваздуха у односу на земљину површину;
- г) **"Организација"** (*Organisation*): је било која организација која пружа ваздухопловне услуге/производе и/или која запошљава, уговара или користи услуге особа које су обавезне извјестити о догађајима у складу са чланом б. став (1) овог правилника;
- х) **"Опасност"** (*Hazard*): је ситуација или предмет који би могли узроковати смрт или повреду особе, оштећење опреме или структуре, губитак материјала или смањење способности за обављање прописане функције;
- и) **"Тијело одговорно за безбједносне истраге у цивилном ваздухопловству"** (*Safety Investigation Authority*) је стално државно тијело које спроводи или надзире истраге које се односе на безбједност ваздушне пловидбе. У Босни и Херцеговини то је Јединица за истраживање несрећа и инцидента;
- ј) **"Култура правичности"** (*Just Culture*): је култура у којој се не кажњава радник на терену или друге особе за њихове поступке, пропусте или одлуке који су у складу с њиховим искуством и образовањем, али у којој се не толеришу крајња
- непажња, намјерне повреде и деструктивни поступци;
- к) **"Контактна тачка"** (*Point of Contact*): је надлежно тијело државе које успоставља механизам за независно прикупљање, процјену, обраду, анализу и похрану података о догађајима односно тијело одговорно за размјену и дистрибуцију информација заинтересованим странама. У Босни и Херцеговини то је Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (у даљем тексту: BHDCА);
- л) **"Заинтересована страна"** (*Interested Party*): је било која физичка или правна особа или било које службено тијело, без обзира има ли статус правне особе или не, које може учествовати у побољшању безбједности имајући приступ информацијама о догађајима размијењеним између Босне и Херцеговине и било које друге државе и која припада у једну од категорија заинтересованих страна из Прилога II овог правилника;
- м) **"Државни програм безбједности"** (*State Safety Programme*): је интегрисани скуп прописа и активности којима је циљ управљање безбједношћу ваздушне пловидбе у Босни и Херцеговини;
- н) **"Систем управљања безбједношћу"** (*Safety Management System - SMS*): обухвата систематски приступ управљању безбједношћу, укључујући неопходну организациону структуру, одговорности, политике и процедуре и укључује било који систем управљања који, независно или заједно с другим системима управљања у организацији, управља безбједношћу;
- о) **"Неидентификација"** (*Anonymisation*): је уклањање/изостављање из извјештаја о догађајима свих личних података који се односе на подносиоца извјештаја и на особе споменуте у извјештајима о догађајима, те свих појединости, укључујући називе једне или више организација укључених у догађај, које би могле открити идентитет подносиоца извјештаја или треће стране или на основу којих је могуће утврдити те податке из извјештаја о догађају;
- п) **"Неидентификација информација"** (*Disidentified Information*): означава информације које произлазе из извјештаја о догађајима из којих су уклоњени сви лични подаци, као што су имена или адресе физичких особа.

Члан 3.

(Примјењивост)

Овај правилник се примјењује на догађаје и друге информације повезане са безбједношћу које укључују цивилне ваздухоплове.

Члан 4.

(Циљ извјештавања о догађајима)

- (1) Овај правилник има за циљ повећање нивоа безбједности кроз извјештавање, прикупљање, похрањивање, заштиту, размјењивање, истраживање, анализирање, те на прописан начин дистрибуисање безбједносних информација заинтересованим странама, и предузимање безбједносних мјера и препорука на основу прикупљених информација.
- (2) Извјештавање о догађајима:

- а) обезбјеђује већу систематичност и прегледност догађаја и њихових узрока;
 - б) омогућава идентификацију одговарајућих корективних радњи, као и подручја гдје безбједност летења може бити побољшана промјеном прописа који се тичу операција ваздухоплова и система управљања ваздушним саобраћајем (АТМ);
 - ц) омогућава правовремено предузимање, према потреби, безбједносних мјера на основу анализе прикупљених информација;
 - д) обезбјеђује сталну доступност информација повезаних са безбједношћу увођењем правила о повјерљивости и о правилној употреби информација путем усклађене и побољшане заштите извјештоца и особа споменутих у извјештајима о догађајима;
 - е) обезбјеђује да се ризици за безбједност у ваздухопловству разматрају и рјешавају и на нивоу Босне и Херцеговине и шире.
- (3) Једини циљ извјештавања о догађајима је спречавање ваздухопловних несрећа, озбиљних инцидената и инцидената, без утврђивања и приписивања одговорности, кривице или изрицање казне осим у случајевима крајње непажње, намјерног прекршаја или кривичног дјела.

ДИО ДРУГИ - ОБАВЕЗНО И ДОБРОВОЉНО ИЗВЈЕШТАВАЊЕ О ДОГАЂАЈИМА

Члан 5.

(Обавезно и добровољно извјештавање о догађајима)

- (1) ВНДСА ће успоставити јединствен систем обавезног и добровољног извјештавања о догађајима у Босни и Херцеговини.
- (2) Свака особа или организација мора обавијестити ВНДСА о сваком догађају у који је била укључена, или му је присуствовала, путем система обавезног извјештавања о догађајима, а за који постоји сумња да представља потенцијалну пријетњу или угрожавање безбједности.
- (3) Свака особа или организација мора доставити ВНДСА извјештај о безбједности или догађају који није обухваћен обавезним извјештавањем о догађајима, путем система добровољног извјештавања о догађајима.
- (4) Све ваздухопловне организације у Босни и Херцеговини су дужне успоставити интерни систем извјештавања о догађајима (обавезног и добровољног извјештавања) у оквиру својих организација, одређивањем одговорне особе унутар исте, која је овлашћена да прима све извјештаје, врши процјену, обраду, анализу и чување података извјештаја о догађајима.
- (5) Уколико организација није у могућности успоставити интерни систем извјештавања о догађајима, извјештава директно ВНДСА у складу са чланом 10. овог правилника.
- (6) Организације могу успоставити и друге системе прикупљања и обраде информација повезаних са безбједношћу у сврху прикупљања података о догађајима које нису регистровале системи обавезног и добровољног извјештавања о догађајима. Ти системи могу обухватати извјештавање тијела која су различита од оних наведених у члану 8. став (1) овог правилника и могу укључивати активно учествовање:
 - а) ваздухопловне индустрије;

- б) професионалних организација ваздухопловног особља.

Члан 6.

(Обавезно извјештавање)

- (1) Субјекти који су обавезни да поднесу извјештај о догађају:
 - а) Оператор и/или вођа ваздухоплова за јавни ваздушни превоз и ваздухоплова са турбинским погоном или у случајевима када вођа ваздухоплова не може обавијестити о догађају, било који други члан посаде који је сљедећи у заповједном ланцу ваздухоплова;
 - б) Организација или особа која се бави пројектовањем, производњом, праћењем континуиране пловидбености, одржавањем или модификовањем ваздухоплова или било које опреме или дијела таквог ваздухоплова;
 - ц) Организација или особа која потписује потврду о прегледу пловидбености или потврду о пуштању у рад ваздухоплова или било које опреме или дијела тог ваздухоплова;
 - д) Пружалац услуга у ваздушној пловидби или особа која обавља дужност као члан особља пружаоца услуга у ваздушној пловидби, којем су повјерене одговорности повезане с услугама у ваздушној пловидби
 - е) Особа која обавља дужност у вези са управљањем безбједношћу аеродрома;
 - ф) Организација или особа која врши дужности везане за уградњу, измјену, одржавање, оправку, генерални ремонт, провјеру у лету или контролу опреме на земљи, која се користи или има намјеру да се користи у сврху, или у вези са обезбјеђењем услуга у ваздушној пловидби или навигационих средстава за ваздухоплове;
 - г) Организација или особа која врши дужности земаљског опслуживања ваздухоплова, укључујући пуњење горивом, опслуживање, припрему документа о маси и оптерећењу ваздухоплова, заштиту и одлеђивање ваздухоплова, као и вучу ваздухоплова на аеродрому;
 - х) Организација за обуку ваздухопловног овлашћеног и стручног особља;
 - и) Руководиће и/или одговорно особље ваздухопловних организација у државном и приватном власништву (државне организације за превоз путника које немају потврду ваздушног оператора, аеро-клубови, удружења грађана и слично), или пилоти генералне авијације/опште намјене.
 - ј) Све организације или особе које је овластила или одобрила ВНДСА, односно, које су под надзором ВНДСА, а нису обухваћене тачкама од а) до ј) става (1) овог члана;
 - к) Остале особе које имају знања о догађају.
- (2) Субјекти наведени у ставу (1) овог члана, путем система обавезног извјештавања о догађајима, извјештавају о догађајима који могу представљати значајан ризик за безбједност ваздухопловства и који припадају сљедећим категоријама:
 - а) догађаји у вези са спровођењем операција ваздухопловом, као што су:
 - 1) догађаји повезани са сударима;
 - 2) догађаји повезани с полијетањем и слијетањем;

- 3) догађаји повезани с горивом;
 - 4) догађаји током лета;
 - 5) догађаји повезани с комуникацијом;
 - 6) догађаји повезани с повредама, хитним случајевима и другим критичним ситуацијама;
 - 7) догађаји повезани с онеспособљеношћу чланова посаде и други догађаји повезани с члановима посаде;
 - 8) догађаји повезани с временским условима или догађаји повезани са безбједношћу цивилног ваздухопловства (*Security*).
- б) догађаји у вези с техничким условима, одржавањем и поправком ваздухоплова, као што су:
- 1) структурни кварови;
 - 2) кварови на системима;
 - 3) проблеми у вези са одржавањем и поправком;
 - 4) проблеми у вези са погоном (укључујући моторе, пропелере и системе ротора), те проблеми у вези са помоћном погонском јединицом.
- ц) догађаји у вези са услугама и објектима у ваздушној пловидби, као што су:
- 1) судари, блиски сусрети или потенцијални судари;
 - 2) посебни догађаји у вези с управљањем ваздушним саобраћајем и услугама у ваздушној пловидби (ATM/ANS);
 - 3) оперативни догађаји везани уз ATM/ANS.
- д) догађаји у вези са аеродромима и земаљским услугама, као што су:
- 1) догађаји повезани с аеродромским активностима и објектима;
 - 2) догађаји повезани с прихватам и отпремом путника, пртљага, поште и терета;
 - 3) догађаји повезани са земаљским опслуживањем ваздухоплова и њиховим сервисирањем.
- (3) Листа догађаја који могу представљати значајан ризик за безбједност ваздухопловства (догађаји о којима се извјештава) дата је у Прилогу V овог правилника.

Члан 7.

(Добровољно извјештавање)

- (1) Добровољно извјештавање о догађајима је систем који укључује прикупљање свих података о стварним или потенцијалним недостацима безбједности који можда нису обухваћени обавезним извјештавањем о догађајима. Добровољни извјештаји могу бити повезани са одређеним догађајем у току лета или се могу односити на опасност по безбједност или на оно што можда изазива забринутост било које особе у вези са безбједношћу.
- (2) Систем добровољног извјештавања користи се ради олакшавања прикупљања појединости о догађајима и других информација повезаних са безбједношћу:
 - а) које не подлијежу обавезном извјештавању на основу члана 6. став (2) и (3) овог правилника;
 - б) о којима су обавијестили субјекти који нису наведени у члану 6. став (1) овог правилника.
- (3) Свака организација успоставља систем добровољног извјештавања о догађајима како би се олакшало прикупљање:

- а) података о стварним или потенцијалним недостацима безбједности који можда нису обухваћени обавезним извјештавањем о догађајима,
 - б) других информација повезаних са безбједношћу које подносилац извјештаја сматра стварном или потенцијалном опасношћу за безбједност ваздухопловства.
- (4) ВНДСА ће извршити процјену сваког запримљеног добровољног извјештаја у складу са чланом 14. овог правилника и извршити анализу догађаја уколико буде сматрала да се из тога могу извући безбједносне препоруке.

ДИО ТРЕЋИ - ПОСТУПАК ИЗВЈЕШТАВАЊА

Члан 8.

(Институција којој се извјештава)

- (1) ВНДСА је надлежна институција за независно прикупљање, процјену, обраду, анализу и чување података о догађајима о којима је извјештавано на основу члана 6. и 7. овог правилника.
- (2) ВНДСА није надлежна за обраду и анализу података о догађајима који спадају у категорију несреће или озбиљног инцидента.

Члан 9.

(Начин достављања извјештаја)

- (1) Образац извјештаја са попуњеним подацима о догађају може бити послат у ВНДСА е-маилом, факсом или путем поште. Догађај може бити пријављен и телефоном уз обавезу достављања извјештаја о догађају у року од 72 часа.
- (2) Обрасци за извјештавање о догађајима објављени су на интернет страници ВНДСА (www.bhdca.gov.ba).
- (3) Ако образац извјештаја није доступан, битне информације могу бити достављене у виду писма на адресу ВНДСА.

Члан 10.

(Обавеза о извјештавању)

- (1) Субјекти из члана 6. став (1) овог правилника морају да извијесте ВНДСА о сваком догађају који је наведен у члану 6. став (2) и (3), у најкраћем могућем року, а у сваком случају најкасније 72 часа након што су постали свјесни догађаја, осим у случају изузетних околности (рат, земљотрес, поплава и друге елементарне непогоде усљед којих пријети опасност угрожавања живота и здравља људи).
- (2) Уколико околности о догађају буду оцијењене као изузетно опасне, ВНДСА треба да буде обавијештена о најзначајнијим детаљима на најбржи могући начин (е-маил/телефон/факс), што у року од 72 часа мора бити пропраћено са потпуним писаним извјештајем.
- (3) Ако је почетни извјештај непотпун у погледу било које информације која се захтијева овим правилником, сљедећи извјештај мора бити потпун и послат у року од 72 часа од тренутка располагања информацијама.
- (4) Са извјештајем се поступа тако да се информације из извјештаја користе само у сврху унапређења безбједности, а никако у друге сврхе, односно, да се одговарајуће заштити повјерљивост идентитета подносиоца извјештаја и особа споменутих у извјештају о догађају, с циљем промовисања "културе правичности".

Члан 11.

(Извјештавање унутар организације)

- (1) На основу успостављеног интерног система извјештавања у оквиру својих организација, овлашћена

- одговорна особа унутар ваздухопловне организације извјештаје о догађајима из члана 6. став (2) и (3) и члана 7. став (3) овог правилника, правовремено доставља ВНДСА.
- (2) Одговорна особа унутар организације свака три мјесеца доставља ВНДСА збирне податке о свим догађајима о којима је извршено извјештавање унутар организације. Извјештаји се достављају у складу са садржајем који је дат у Прилогу VII (Листа минимума података/информација садржаја тромјесечног извјештаја о догађајима) овог правилника.
- (3) У случају када запосленик поднесе извјештај који потпада под појам догађаја утврђеног овим правилником, организација је дужна да га обавијести да ли је исти упућен у ВНДСА или не. Ако није, а запосленик сматра да треба бити, има право да захтијева да извјештај буде прослијеђен или да га лично поднесе у ВНДСА.
- (4) Поступак, којим се обезбјеђује право индивидуалног подношења извјештаја, мора бити уграђен у поступак извјештавања организације, те јасно формулисан у релевантним инструкцијама запосленом особљу.

Члан 12.

(Повјерљиво извјештавање)

- (1) Појединац може поднијети извјештај о догађају директно у ВНДСА ако сматра да је извјештај повјерљив.
- (2) Ако подносилац извјештаја сматра да свој идентитет не треба да открије, онда се такав извјештај, са ознаком "ПОВЈЕРЉИВО", шаље у ВНДСА, адресиран на "Генерални директор", док коверат треба обиљежити као "Лично". Такав извјештај ће бити поштован и поступиће се са њим у складу са чланом 14. и 17. овог правилника.

ДИО ЧЕТВРТИ - ПРОЦЈЕНА, ОБРАДА, АНАЛИЗА И ЧУВАЊЕ ПОДАТАКА О ДОГАЂАЈИМА

Члан 13.

(Поступци са извјештајем унутар организације)

- (1) Организације наведене у члану 6. став (1) овог правилника дужне су да пропишу поступак прикупљања, обраде, анализе и чувања података о догађају, како би се утврдиле опасности за безбједност које су повезане с утврђеним догађајима или са скупинама догађаја.
- (2) Извјештај о догађају мора бити у потпуности обрађен и анализиран од организације која шаље извјештај према ВНДСА.
- (3) На основу те анализе, свака организација утврђује узрок догађаја, врсту и степен озбиљности догађаја и одговарајуће корективне или превентивне мјере, ако постоје, које су потребне због побољшања безбједности.
- (4) Након утврђивања одговарајућих корективних или превентивних мјера, које је потребно предузети ради рјешавања стварних или потенцијалних недостатака у погледу безбједности, организација мора:
- правовремено спровести ту мјеру и
 - успоставити поступак праћења спровођења и дјелотворности мјера.
- (5) Свака организација својим запосленицима и уговорном особљу редовно просљеђује информације о анализи догађаја и спровођењу корективних или превентивних мјера проистеклих из анализе тих догађаја.
- (6) Када организација у резултатима своје анализе догађаја или групе догађаја утврди стварни или потенцијални

ризик по безбједност, мора, у року од 30 дана од дана подношења извјештаја о догађају од стране подносиоца извјештаја, послати ВНДСА извјештај који садржи:

- прелиминарне резултате анализе догађаја или коначне резултате анализе ако је иста завршена;
 - корективне или превентивне мјере које организација треба предузети.
- (7) Коначне резултате спроведене анализе организација доставља ВНДСА, чим постану доступни и, у начелу, најкасније три мјесеца од подношења извјештаја о догађају од стране подносиоца извјештаја.
- (8) ВНДСА може затражити од организације да јој достави прелиминарне или коначне резултате анализе неког догађаја о којем је ВНДСА обавијештена, а за исти није достављена било која анализа или коначни извјештај.
- (9) Благовремено извјештавање ВНДСА о резултатима анализе и предузетим радњама може умањити или учинити непотребним директно укључивање ВНДСА у истражне радње.

Члан 14.

(Поступци са извјештајем који су примљени у ВНДСА)

- (1) ВНДСА ће обрадити извјештаје који су директно прослијеђени ВНДСА, укључујући и извјештаје поднијете од стране особља ВНДСА и "повјерљиве" извјештаје за које сматра да имају, или могу имати, значајне последице на безбједност, тако што ће:
- одлучити који догађај захтијева анализу од стране ВНДСА у циљу испуњавања прописаних надлежности;
 - анализирати примљени извјештај о догађају и информисати подносиоца извјештаја (ако је то могуће) о анализи догађаја;
 - на основу анализе ВНДСА, одређују одговарајуће корективне или превентивне мјере потребне за побољшање безбједности.
- (2) Поступак прикупљања додатних информација о догађају и анализе догађаја може спроводити тим који је састављен од инспектора и других особа са потребним квалификацијама или особа из ВНДСА које поседују ауторизацију за обављање тих задатака и послова, односно, особе ВНДСА које раде на пословима обавезног извјештавања о догађајима (MOR).
- (3) На основу те анализе, ВНДСА утврђује узрок догађаја, врсту и степен озбиљности догађаја и одговарајуће корективне или превентивне мјере, ако постоје, које су потребне због побољшања безбједности.
- (4) Након утврђивања одговарајућих корективних или превентивних мјера које је потребно предузети ради рјешавања стварних или потенцијалних недостатака у погледу безбједности, ВНДСА мора:
- правовремено спровести ту мјеру; и
 - успоставити поступак праћења спровођења и дјелотворности мјера.
- (5) ВНДСА мора имати приступ обављеној анализи догађаја од стране организације и на одговарајући начин ће спроводити надзор над имплементацијом мјера које су предузеле организације на основу интерне анализе или мјера које налаже ВНДСА након спроведене анализе догађаја.
- (6) Ако ВНДСА закључи да спровођење и учинковитост предложених мјера, о којима је извјештавана од стране организације, нису прикладне за рјешавање стварних или потенцијалних безбједносних недостатака, ВНДСА ће наложити организацији да предузме и спроведе одговарајуће додатне мјере.

- (7) ВНДСА ће користити податке са регистратора података лета (FDR) само ако је то потребно у циљу одговарајуће анализе и истраге одређених догађаја. Циљ коришћења тих података је допуна и проширивање информација из извјештаја, а не провјера истих.
- (8) ВНДСА ће одлучити у којим околностима ће користити те податке и захтијевати од оператора да задржи податке са FDR у периоду од 14 дана од дана догађаја или за дужи период ако се другачије одлучи. ВНДСА ће у најкраћем могућем времену обавијестити организацију која је доставила извјештај када захтијева такве податке.
- (9) У случају да ВНДСА прими извјештај о догађају из организације за који није извршена процјена и анализа, ВНДСА врши почетну процјену и обраду истог и координише са том организацијом на предузимању активности како је то прописано чланом 13. овог правилника.
- (10) Ако ВНДСА закључи да анализа догађаја и предложене мјере о којима је извјештавана од стране организације нису прикладне за рјешавање стварних или потенцијалних безбједносних недостатака, ВНДСА ће спровести додатну анализу тог догађаја.
- (11) Поступак пријема, обраде и анализе приспјелих извјештаја о догађајима у ВНДСА, односно, похрана, размјена и дистрибуција информација о догађајима, биће детаљно описана у Инструкцији о обради и анализи извјештаја о догађајима, коју ће ВНДСА накнадно прописати.

Члан 15.

(Надлежности ВНДСА по питању извјештаја о догађајима)
ВНДСА је надлежна за:

- а) Пријем, обраду, процјену и анализу примљених извјештаја о догађајима и, на основу спроведених анализа, предлагање одговорним особама ВНДСА планирање и спровођење стручних и инспекцијских надзора.
- б) Праћење начина и учинковитости спровођења мјера и безбједносних препорука насталих из анализе извјештаја о догађајима.
- ц) Координацију и надгледање напредовања анализе догађаја коју спроводе организације до израде коначног извјештаја.
- д) Похрану и евидентирање свих догађаја, без обзира на врсту и класификацију догађаја;
- е) Континуирано надгледање свих приспјелих извјештаја о догађајима или претходно похрањених података из извјештаја или прикупљених информација, у циљу уочавања опасности или могуће опасности по безбједност и, на основу тога, предлагање одређених мјера или извјештавање надлежних органа задужених за безбједност.
- ф) Редовно анализирање базе података како би се уочили трендови или могуће опасности;
- г) Претраживање и анализу базе података на захтјев особља запосленог у ВНДСА, заинтересованих страна или јединице за истрагу несрећа и, на основу тога, по потреби достављање одређених информација заинтересованим странама у складу са одредбама овог правилника.
- х) На основу информација добијених анализом извјештаја о догађајима, по потреби, предузимање одређених мјера измјене Државног програма безбједности (SSP).

ДИО ПЕТИ – ЕВИДЕНЦИЈА, ЧУВАЊЕ ПОДАТАКА И РАЗМЈЕНА ИНФОРМАЦИЈА

Члан 16.

(База података)

- (1) ВНДСА ће успоставити базу података о инцидентима и водиће евиденцију о свим релевантним информацијама о несрећама и озбиљним инцидентима које су прикупила или издала Јединица за истраживање несрећа и инцидента.
- (2) Минимални подаци који се уносе у базу података базираће се на садржају обрасца извјештаја о догађајима, који је дат у Прилогу I овог правилника.
- (3) ВНДСА неће у базу података уносити податке о идентитету и адреси подносиоца извјештаја.
- (4) ВНДСА ће узети у обзир потребу за компатибилношћу софтвера своје базе података са софтверима постојећих база података других држава и/или држава чланица ЕУ (*Eccairs*).
- (5) Организације ће похрањивати прикупљене податке из извјештаја о догађајима у одговарајућу базу података.
- (6) ВНДСА ће закључити посебан споразум са Јединицом за истраживање несрећа и инцидента, којим ће бити регулисана питања приступа базама података и размјени информација, ради извршавања својих прописаних дужности и одговорности које су везане за безбједност.
- (7) Подаци из базе података користеће се за развијања статистичких података о нивоу безбједности, тенденцији кретања током времена, израду анализа и на основу тога, утврђивање потребних превентивних и корективних мјера. Ако се анализом утврде питања безбједности која се тичу друге државе, такве информације проследиће се тијелу надлежном у тој држави.
- (8) Са информацијама из базе података се поступа тако да се информације користе само у сврху унапређења безбједности и спречавање нових инцидента и несрећа, а никако у друге сврхе, односно, да се одговарајуће заштити повјерљивост идентитета подносиоца извјештаја и особа споменутих у извјештају о догађају с циљем промовисања "културе правичности".

Члан 17.

(Заштита података и извора информација)

- (1) Без обзира на врсту/класификацију догађаја, лични подаци (имена или адресе подносилаца извјештаја о догађају) неће се никад уносити у базу података ВНДСА.
- (2) Свака организација мора обезбиједити да сви лични подаци буду доступни само одговорној особи у организацији задуженој за пријем, обраду и анализу догађаја, а осталом особљу те организације само када је то апсолутно нужно за истрагу догађаја ради унапређења нивоа безбједности. Неидентификоване информације, по потреби, се могу достављати и другом особљу у организацији.
- (3) ВНДСА ће покренути кривични поступак против свих особа за које има сазнања путем обавезног и добровољног извјештавања у случајевима:
 - а) злонамјерног понашања;
 - б) намјерног, тешког и озбиљног занемаривања очигитог ризика и крајњег недостатка професионалне одговорности за примјену бриге која је била очито потребна у датим околностима, који

- узрокује предвидљиву штету особи или имовини, или који значајно угрожава ниво безбједности.
- (4) Запослени у организацији и уговорно особље које извјесте о догађају или се спомињу у извјештајима о догађајима прикупљеним путем обавезног и добровољног извјештавања о догађајима, не смију бити предметом било каквог кажњавања или дисциплинске одговорности од стране послодавца или организације за коју се те услуге пружају, осим у случајевима наведеним у ставу (3) тачка а) и б) овог члана.
 - (5) Свака организација, након спроведених консултација са запосленима или представницима запослених, треба донијети интерни општи правни акт који описује како се гарантују и спроводе начела "културе правичности" у њиховој организацији, а нарочито начело из става (4) овог члана. ВНДСА може затражити преиспитивање интерних аката организације прије њихова спровођења.
 - (6) ВНДСА ће пратити поступке или имплементацију захтјева из става (4) и (5) овог члана.
 - (7) Запослени или уговорно особље организације могу пријавити ВНДСА наводне повреде правила утврђених овим чланом. Запослени и уговорно особље организације због пријава тих наводних повреда не смију бити кажњени на било који начин.

Члан 18.

(Повјерљивост и употреба информација)

- (1) ВНДСА, организације и други надлежни органи дужни су да обезбиједу тајност података и информација о догађајима, у складу са Законом о заштити тајних података ("Службени гласник БиХ", број 54/05 и 12/09), те да ограниче њихову употребу на оно што је строго неопходно за извршавање њихових обавеза у погледу безбједности. У том смислу, добијене информације користиће се само у сврху управљања ризицима, унапређења безбједности и спречавања нових инцидената и несрећа, односно, за анализе безбједносних трендова који могу бити основа за безбједносне препоруке, мјере и директиве, којима се рјешавају стварни или потенцијални безбједносни недостаци, без приписивања кривице или одговорности.
- (2) ВНДСА ће закључити посебан споразум са правосудним органима у БиХ, којим ће бити регулисано питање обезбеђења правичности и повјерљивости и употреба информација.

Члан 19.

(Размјена и дистрибуција информација похрањених у ВНДСА бази података)

- (1) ВНДСА ће обезбиједити да се искуства, базирана на сакупљеним подацима о догађајима, размјењују између држава у циљу развијања репрезентативне и опште слике о типичним опасностима и повезаним узроцима, као и стицања увида у тренд кретања безбједности у различитим подручјима цивилног ваздухопловства. Такође, овим ће се омогућити и стицање безбједносних поука из извјештаја о догађајима.
- (2) ВНДСА ће прослиједити све битне информације повезане са безбједношћу одговарајућим тијелима других држава, у најкраћем могућем року, ако у току прикупљања података о догађајима или приликом похране извјештаја о догађајима у базу података или спровођења анализе догађаја утврди да су те безбједносне информације од интереса за друге државе или да можда захтијевају предузимање безбједносних мјера друге државе.

- (3) ВНДСА ће, на захтјев Комисије ЕУ или на основу ЕСАА споразума, доставити Комисији ЕУ информације и податке који се налазе у ВНДСА бази података о догађајима уколико утврди да су те информације од интереса за Комисију ЕУ или да можда захтијевају предузимање безбједносних мјера Комисије ЕУ у складу са њеним надлежностима.
- (4) Заинтересоване стране, наведене у Прилогу II овог правилника, могу захтијевати приступ одређеним информацијама садржаним у ВНДСА бази података. Заинтересоване стране упућују захтјев за доставу информација ВНДСА.
- (5) Из безбједносних разлога, заинтересованим странама не одобрава се директан приступ ВНДСА бази података.

Члан 20.

(Обрада захтјева и доношење одлуке)

- (1) Захтјев за информацијама, које се налазе у ВНДСА бази података, подноси се у ВНДСА на обрасцима који ће бити публиковани на интернет страници ВНДСА. Обрасци захтјева обавезно садрже елементе наведене у Прилогу III овог правилника.
- (2) Приликом пријема захтјева, ВНДСА ће провјерити да ли је:
 - а) захтјев поднијела заинтересована страна;
 - б) ВНДСА надлежна за обраду тог захтјева;
 - ц) захтјев оправдан и остварив.
- (3) Ако ВНДСА утврди да су друге државе надлежне за рјешавање одређеног захтјева, преноси га тој држави, према потреби.
- (4) Ако је захтјев прихватљив, ВНДСА одређује количину и ниво информација које просљеђује заинтересованој страни. Информације које се требају доставити заинтересованим странама, ограничавају се само на оно што је изричито затражено у захтјеву. Информације које нису повезане с властитом опремом, операцијама или подручјем дјелатности заинтересоване стране, просљеђују се само као скупне или неидентификационе информације. Информације које нису у скупном облику, могу се прослиједити заинтересованој страни само ако та страна поднесе детаљно писмено образложење. Те информације користе се само у складу са захтјевима наведеним у члану 16, 17. и 18. овог правилника.
- (5) ВНДСА заинтересованим странама наведеним у Прилогу II, тачка (б), може прослиједити само информације које се односе на њихову властиту опрему, операције или подручје дјелатности.
- (6) Кад ВНДСА добије захтјев од заинтересоване стране која је наведена у Прилогу II, тачка (а), може донијети генералну одлуку да информације редовно просљеђује заинтересованој страни, под условом да:
 - а) су тражене информације повезане су с властитом опремом, операцијама или подручјем дјелатности заинтересоване стране;
 - б) одлука не дозвољава приступ цијелом садржају базе података;
 - ц) се одлука односи само на неидентификационе информације.
- (7) ВНДСА заинтересованим странама може просљеђивати информације у папирнатом облику или употребом безбједних електронских начина комуникације.
- (8) Заинтересована страна користи наведене информације под сљедећим условима:
 - а) заинтересована страна користи информације само у сврху која је наведена у захтјеву;

- б) заинтересована страна не смије открити добијене информације без писменог одобрења подносиоца извјештаја о догађају и мора предузети све потребне мјере да обезбједи одговарајућу повјерљивост добијених информација.
- (9) Одлука о дистрибуцији информација ограничена је само на оно што је нужно потребно кориснику тих информација.
- (10) ВНДСА води евиденцију о свим примљеним захтјевима за доставу информација и о предузетим мјерама на основу тог захтјева.

Члан 21.

(Садржај извјештаја о догађајима)

- (1) Извјештаји о догађајима треба да садрже минимално информације које су наведене у Прилогу I овог правилника.
- (2) ВНДСА може укључити у обрасце обавезног извјештаја о догађајима и додатне информације, осим оних који су наведени у ставу (1) овог члана, у циљу добијања додатних информација које су битне за анализу догађаја. Садржај образаца обавезног извјештаја о догађајима и инструкција за попуњавање истих дата је у Прилогу VI овог правилника.
- (3) Извјештаји о догађајима морају обавезно садржавати, између осталог, класификацију ризика по безбједност за дотични догађај.
- (4) Организације и ВНДСА морају успоставити поступке контроле квалитета поступака уноса података у базу података како би се побољшала досљедност уношења података, посебно између првих прикупљених информација и података из извјештаја који се похрањују у бази података.

ДИО ШЕСТИ - ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈИ И БРОШУРЕ

Члан 22.

(Годишњи извјештај)

- (1) ВНДСА ће достављати сумарни годишњи извјештај о догађајима, за које је надлежна, Министарству комуникација и транспорта Босне и Херцеговине, једном годишње, најкасније до 30. јануара за претходну годину.
- (2) У циљу информисања јавности о нивоу безбједности ваздушне пловидбе у Босни и Херцеговини, ВНДСА ће једном годишње, на интернет страници ВНДСА, објављивати годишњи извјештај о догађајима/анализу безбједности, који ће у себи садржавати:
- а) сумарни преглед о врсти догађаја са неидентификованим информацијама о догађају и друге информације повезане са безбједношћу о којима је извјештавано путем система обавезног и добровољног извјештавања;
 - б) трендове;
 - ц) предузете мјере.
- (3) У циљу информисања јавности о нивоу безбједности ваздушне пловидбе у Босни и Херцеговини, ВНДСА ће у континуитету објављивати резултате анализе извјештаја о догађајима са неидентификованим информацијама на интернет страници ВНДСА (www.bhdca.gov.ba).
- (4) Неидентификоване информације о догађајима из става (3) овог члана садржаваће основне појединости конкретног догађаја, као што је врста ваздухоплова, услуге/укључена средства, фаза лета и кратак опис догађаја, учесталост, процјена ризика и безбједносне препоруке.

Члан 23.

(Промовисање културе извјештавања о догађајима)
ВНДСА ће на прикладан начин вршити промоцију културе извјештавања о догађајима која ће се састојати од:

- а) издавања памфлета и постера,
- б) издавања брошура и билтена о безбједности,
- ц) одржавање семинара/радионица, или
- д) држање предавања индустрији на одређену тему и давање смјерница,
- е) адекватног оспособљавања радника ВНДСА,
- ф) редовним додатним обукама (refresher trainings),
- г) посебним ad hoc састанцима.

ДИО СЕДМИ – ПРЕКРШАЈНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 24.

(Опозив, суспензија дозвола и упозорења)

- (1) ВНДСА има право трајно или привремено одузети дозволу или издати упозорење у складу са чланом 89. Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 39/09).
- (2) Сврха ове радње је повећање безбједности ваздушне пловидбе, а не кажњавање имаоца дозволе.
- (3) Приликом рјешавања сваког конкретног случаја ВНДСА ће узети у обзир све важне информације о околностима догађаја о имаоцу дозволе, потврде, одобрења или овлаштења.

ДИО ОСМИ - ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ И СТУПАЊЕ НА СНАГУ

Члан 25.

(Завршне одредбе)

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о извјештавању о догађајима ("Службени гласник БиХ", број 12/06 од 21.02.2006. године), Правилник о измјенама и допунама правилника о извјештавању о догађајима ("Службени гласник БиХ", број 13/09 од 16.02.2009. године) и Правилник о преузимању одређених прописа европске заједнице о пријављивању догађаја у цивилном ваздухопловству ("Службени гласник БиХ", број 83/10 од 11.10.2010. године).

Члан 26.

(Ступање на снагу)

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-02-2-625-1/15

07. јула 2015. године

Бања Лука

Генерални директор

Ђорђе Ратковица, с. р.**ПРИЛОГ I****ПОПИС МИНИМАЛНИХ ИНФОРМАЦИЈА КОЈЕ ТРЕБА САДРЖАВАТИ ИЗВЈЕШТАЈ О ДОГАЂАЈИМА**

Напомена: Поља која су дата у обрасцима за извјештавање о догађајима морају бити попуњена траженим информацијама. Ако ВНДСА није у могућности унијети те информације јер их није запримила од организације или подносиоца извјештаја, у таква поља може се унијети ријеч: "непознато". Међутим, с циљем уношења квалитетних и одговарајућих информација у базу података, употребу ријечи "непознато" требало би избјегавати, а извјештај, гдје је то могуће, касније треба допунити одређеним информацијама.

(1) ЗАЈЕДНИЧКА ОБАВЕЗНА ПОЉА КОЈА ТРЕБА ПОПУНИТИ

Приликом евидентирања сваког догађаја који се обавезно пријављује и, до највеће могуће мјере, сваког догађаја који се добровољно пријављује, у одговарајућим

базама података организације и ВНДСА морају обезбиједити на одређени начин да евидентирани извјештаји о догађајима садрже барем следеће информације:

- 1) Наслов:
 - а) наслов;
- 2) Информација коју треба класификовати:
 - а) одговорни субјект,
 - б) број предмета/досијеа,
 - с) статус догађаја;
- 3) Када се догодио догађај:
 - а) UTC датум;
- 4) Гдје се догодио догађај:
 - а) држава/подручје догађаја,
 - б) локација догађаја;
- 5) Класификација догађаја:
 - а) класа догађаја,
 - б) категорија догађаја;
- 6) Опис догађаја:
 - а) језик описа догађаја,
 - б) опис догађаја;
- 7) Догађаји:
 - а) врста догађаја;
- 8) Класификација ризика.

(2) ПОСЕБНА ОБАВЕЗНА ПОЉА КОЈА ТРЕБА ПОПУНИТИ

2.1. Поља која се односе на информације о ваздухоплову

Приликом евидентирања сваког догађаја који се обавезно пријављује и, до највеће могуће мјере, сваког догађаја који се добровољно пријављује, у одговарајућим базама података организације и ВНДСА морају обезбиједити на одређени начин да евидентирани извјештаји о догађајима садрже барем следеће информације које се односе на ваздухоплов:

- 1) Идентификација ваздухоплова:
 - а) држава регистрације,
 - б) марка/модел/серија,
 - ц) серијски број ваздухоплова,
 - д) регистрација ваздухоплова,
 - е) позивни знак;
- 2) Операције ваздухоплова:
 - а) оператор,
 - б) врста операције;
- 3) Опис ваздухоплова:
 - а) категорија ваздухоплова,
 - б) врста погона,
 - ц) тежинска скупина (MTOW);
- 4) Историја лета:
 - а) посљедња тачка полијетања,
 - б) планирано одредиште,
 - ц) етапа лета;
- 5) Временски услови:
 - а) релевантни временски услови.

2.2. Поља која се односе на услуге у ваздушној пловидби

Приликом евидентирања сваког догађаја који се обавезно пријављује и, до највеће могуће мјере, сваког догађаја који се добровољно пријављује, у одговарајућим базама података организације и ВНДСА морају обезбиједити на одређени начин да евидентирани извјештаји о догађајима садрже барем следеће информације које се односе на услугу у ваздушној пловидби или оперативном окружење:

- 1) Повезаност с АТМ-ом:
 - а) допринос АТМ-а,
 - б) нарушена услуга (учинак на АТМ услугу);
- 2) Назив АТС јединице.

2.2.1. *Раздвајање с минималним прекршајем/немогућност раздвајања и поља која се односе на прекршај у ваздушном простору*

Приликом евидентирања сваког догађаја који се обавезно пријављује и, до највеће могуће мјере, сваког догађаја који се добровољно пријављује, у одговарајућим базама података организације и ВНДСА морају обезбиједити на одређени начин да евидентирани извјештаји о догађајима садрже барем следеће информације које се односе на раздвајање с минималним прекршајем/немогућност раздвајања или на прекршаје у ваздушном простору:

- 1) Ваздушни простор:
 - а) врста ваздушног простора,
 - б) класа ваздушног простора,
 - ц) FIR/UIR назив.

2.3. Поља која се односе на аеродром

Приликом евидентирања сваког догађаја који се обавезно пријављује и, до највеће могуће мјере, сваког догађаја који се добровољно пријављује, у одговарајућим базама података организације и ВНДСА морају обезбиједити на одређени начин да евидентирани извјештаји о догађајима садрже барем следеће информације које се односе на догађаје на аеродрому или у оперативном окружење:

- 1) Индикатор локације (индикатор локације ИСАО-а);
- 2) Локација на аеродрому.

2.4. Поља која се односе на оштећење ваздухоплова или повреду особа

Приликом евидентирања сваког догађаја који се обавезно пријављује и, до највеће могуће мјере, сваког догађаја који се добровољно пријављује, у одговарајућим базама података организације и ВНДСА морају обезбиједити на одређени начин да евидентирани извјештаји о догађајима садрже барем следеће информације које се односе оштећење ваздухоплова или повреду особа:

- 1) Озбиљност догађаја:
 - а) највећа штета,
 - б) степен повреда;
- 2) Повреде особа:
 - а) број повреда на тлу (са смртним исходом, озбиљне, мање),
 - б) број повреда у ваздухоплову (са смртним исходом, озбиљне, мање).

ПРИЛОГ II ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ СТРАНЕ

(а) Заинтересоване стране, којима се информације могу давати на основу одлучивања за сваки случај посебно или на основу генералне одлуке, су:

- 1) Произвођачи: пројектанти и произвођачи ваздухоплова, мотора, пропелера и дијелова и уређаја ваздухоплова и њихова удружења; пројектанти и произвођачи система управљања ваздушним саобраћајом (АТМ) и њихових саставних дијелова; пројектанти и произвођачи система за пружање услуга у ваздушној пловидби (АНС) и њихових дијелова; пројектанти и произвођачи система и опреме који се користе на ваздушној страни аеродрома;
- 2) Одржавање: организације укључене у одржавање или обнављање ваздухоплова, мотора, пропелера, дијелова и уређаја ваздухоплова; уградњу, измјене, одржавање, поправке, обнову, провјеру у лету или инспекцију опреме за ваздухопловну навигацију; или одржавање или обнављање система ваздушне стране аеродрома, његових дијелова и опреме;

- 3) Оператори: ваздухопловне компаније и ваздушни превозници и удружења ваздухопловних компанија и ваздушних превозника; оператори аеродрома и удружења оператора аеродрома;
 - 4) Пружаоци услуга у ваздушној пловидби и пружаоци услуга посебних функција АТМ-а;
 - 5) Пружаоци аеродромских услуга: организације задужене за земаљско опслуживање ваздухоплова, укључујући снабдијевање горивом, припрему документације о терету, укрцавање, одмрзавање и тегљење на аеродрому, те спасавање и гашење пожара, као и друге услуге у случају опасности;
 - 6) Организације за оспособљавање/обуку у подручју ваздухопловства (АТО);
 - 7) Организације из других земаља: државна ваздухопловна тијела (САА) и тијела за испитивање несрећа из других земаља;
 - 8) Међународне ваздухопловне организације;
 - 9) Истраживања: јавне или приватне истраживачке лабораторије, центри или тијела, или универзитети који су укључена у истраживања или студије о безбједности у ваздухопловству.
- (б) Заинтересоване стране којима се информације могу дати на основу одлучивања за сваки случај посебно су:
- 1) Пилоти (на личној основи);
 - 2) Контролори ваздушног саобраћаја (на личној основи) и друго АТМ/АNS особље које обавља послове повезане са безбједношћу;
 - 3) Инжењери/техничари/особље које се бави електроником у подручју безбједности ваздушног саобраћаја/руководиоци у подручју ваздухопловства или руководиоци аеродрома (на личној основи);
 - 4) Струковна представничка тијела особља које обавља послове повезане са безбједношћу.

ПРИЛОГ III

САДРЖАЈ ЗАХТЈЕВА ЗА ДОСТАВУ ИНФОРМАЦИЈА ИЗ ВНДСА БАЗЕ ПОДАТАКА

- 1) Име и презиме/назив:
 - а) Функција/радно мјесто:
 - б) Организација:
 - ц) Адреса:
 - д) Телефон:
 - е) E-mail:
 - ф) Датум:
 - г) Врста посла:
 - х) Категорија подносиоца захтјева (видјети Прилог II овог правилника).
- 2) Тражене информације (навести, што прецизније, које се информације желе добити; навести релевантне датуме/раздобља о догађајима/информацијама за које су стране заинтересоване);
- 3) Разлог захтјева;
- 4) Објасните сврху за коју ће се информације користити;
- 5) Датум до којег се жели добити тражена информација;
- 6) Испуњени образац треба послати на прикладан начин, како слиједи:
 - а) Поштом: ВНДСА, Војводе Пере Креце бб, 78 000 Бања Лука или
 - б) E-mail: safety@bhdca.gov.ba / bhdca@bhdca.gov.ba или
 - ц) Факс: + 387 51 921 520
- 7) Приступ информацијама:

ВНДСА неће просљеђивати информације ако оне нису тражене у складу са захтјевима овог правилника. Заинтересоване стране обавезује себе и своју организацију да ће ограничити коришћење информација само у сврху коју су описали у тачки 4). Информације достављене на основу овог захтјева доступне су само у сврхе безбједности летења, а не у друге сврхе попут, посебно, приписивања кривице или одговорности или у комерцијалне сврхе.

Подносилац захтјева нема допуштење открити пружене информације било коме без писмене сагласности ВНДСА.

Неиспуњавање ових услова може довести до одбијања даљем приступу информацијама из ВНДСА базе података, а према потреби и других санкција.

8) Датум, мјесто и потпис.

ПРИЛОГ IV

ЛИСТА ПРИМЈЕРА ОЗБИЉНИХ ИНЦИДЕНАТА

Доље наведени инциденти су типични примјери инцидента за које се може рећи да припадају озбиљним инцидентима. Листа није потпуна и служи само као смјерница у вези са дефиницијом "озбиљног инцидента":

- 1) Близак сусрет у ваздуху који захтијева маневар избегавања са циљем да се избјегне судар или небезбједна ситуација или при којем би поступак избегавања представљао одговарајућу радњу;
- 2) Контролисани лет према тлу који је једва избјегнут;
- 3) Прекинуто полијетање на затвореној или заузетој полетно-слетној стази, на рулној стази, осим одобрених операција хеликоптера, или са недодијелене полетно-слетне стазе;
- 4) Полијетање са затворене или заузете полетно-слетне стазе, са рулне стазе, осим одобрених операција хеликоптера, или са недодијелене полетно-слетне стазе;
- 5) Слијетање или покушај слијетања на затворену или заузету полетно-слетну стазу, на рулну стазу, осим одобрених операција хеликоптера, или на недодијелену полетно-слетну стазу, немогућност постизања предвиђених перформанси за вријеме полијетања или почетног пењања;
- 6) Пожар и дим у путничком простору, у простору за товар или пожар на мотору, чак иако су такви пожари угашени употребом средстава за гашење;
- 7) Догађаји код којих је летачка посада морала да користи кисеоник за случај нужде;
- 8) Квар на конструкцији ваздухоплова или распад мотора, укључујући и неконтролисане кварове на турбинском мотору, који се не класификују као несрећа;
- 9) Вишеструки кварови једног или више система ваздухоплова који озбиљно утичу на управљање ваздухопловом;
- 10) Случајеви онеспособљености летачке посаде током лета;
- 11) Ситуације у којим количина горива захтијева да пилот прогласи ванредно стање;
- 12) Упади на полетно-слетну стазу, класифициковани као озбиљност А степена према Приручнику о спречавању упада на полетно-слетну стазу (ICAO doc. 9870) а који садржи информације о класифицирању озбиљности;
- 13) Инциденти при полијетању или слијетању;

- 14) Инциденти, као што је слијетање прије полетно-слетне стазе, слијетање са заустављањем преко краја полетно-слетне стазе или излијетање бочно ван граница полетно-слетне стазе, кварови система, метеоролошке непогоде, управљање ваздухопловом изван одобрених аеродинамичких ограничења или друге појаве које су могле изазвати тешкоће при управљању ваздухопловом, квар више од једног система у редувантом систему који је обавезан за вођење лета или навигацију.

ПРИЛОГ V

ДОГАЂАЈИ О КОЈИМА СЕ ИЗВЈЕШТАВА

Листа не може бити у потпуности свеобухватна, па уколико је процијењено да и неки други догађај испуњава наведене услове, извјештај треба бити састављен и о њему.

Догађаји о којима треба извјештавати су они гдје је безбједност операција била или могла бити угрожена или која је могла довести до небезбједног стања. Уколико у погледу оног ко извјештава о догађају није било угрожавања безбједности операције, али ако се понавља у различитим околностима и вјероватно ће проузроковати потенцијално небезбједно стање, тада извјештај треба да буде поднесен. Оно за шта се процијени да треба извјештавати о једној класи производа или уређаја, не значи да се не мора поднијети извјештај и за остале, а одсуство или присуство једног фактора: људског или техничког, може трансформисати догађај у несрећу или озбиљан инцидент.

Специфична оперативна одобрења, на примјер: RVSM, ETOPS, RNAV или дизајн програма одржавања, може имати специфичне захтјеве за извјештавање о грешкама или недостацима који се односе на то одобрење или програм.

1. ДОГАЂАЈИ У ВЕЗИ СА СПРОВОЂЕЊЕМ ОПЕРАЦИЈА ВАЗДУХОПЛОМ

A. Управљање ваздухопловом

- (1) Маневар избјегавања:
 - а) Опасност од судара са другим ваздухопловом, објектом, тереном или небезбједна ситуација када је поступак избјегавања морао бити примјјењен.
 - б) Маневар избјегавања који захтијева избјегавање судара са другим авионом, тереном или неким објектом.
 - ц) Маневар избјегавања да би се избјегле остале небезбједне ситуације.
- (2) Инцидент током полијетања или слијетања, укључујући слијетање из предострожности или принудно слијетање (додир с тереном испред полетно-слетне стазе, истрчавање ван краја или једну од страна полетно-слетне стазе, полијетање, прекинуто полијетање, слијетање или покушај слијетања на затворену, заузету или погрешну полетно-слетну стазу, као и неовлашћен улазак на полетно-слетну стазу).
- (3) Немогућност постизања предвиђених перформанси током полијетања или почетног пењања.
- (4) Критично мала количина горива, немогућност трансфера горива или коришћење укупне количине употребљивог горива.
- (5) Губитак контроле управљања ваздухопловом (дјелимични или привремени) из било којег разлога.
- (6) Догађаји близу или изнад брзине одлуке ($V1$), који су проузроковали опасну или потенцијално опасну ситуацију (прекинуто полијетање, додир репним површинама ваздухоплова, отказ мотора).
- (7) Продужавање на други школски круг или прилаз за слијетање, које је проузроковало опасну или потенцијално опасну ситуацију.
- (8) Ненамјерно значајно одступање од брзине, намјераване путање или висине (више од 300 ft) из било којег разлога.
- (9) Снижавање испод висине одлуке или минималне висине снижавања без уочавања захтијеваних визуелних карактеристика на земљи.
- (10) Губитак оријентације о позицији ваздухоплова у односу на стварну позицију или у односу на други ваздухоплов.
- (11) Поремећај у комуникацији између летачке посаде или између летачке посаде и кабинске посаде или контроле летања.
- (12) Грубо слијетање које захтијева проверу конструкције и стајног трапа.
- (13) Прекорачење границе неравномјерне потрошње горива.
- (14) Нетачно постављање кода надзорног радара (*SSR code*) или барометарског притиска на скали висиномјера.
- (15) Нетачно програмирање, погрешно уношење података у опрему која се користи за навигацију и прорачун перформанси ваздухоплова или коришћење нетачних података.
- (16) Нетачан пријем или тумачење радиотелефонске поруке.
- (17) Неисправност или недостатак у горивном систему који има утицај на снабдијевање или расподелу горива.
- (18) Ненамјерно скретање ваздухоплова са маневарских површина аеродрома.
- (19) Судар између ваздухоплова и било којег другог ваздухоплова, возила или другог објекта на земљи.
- (20) Ненамјеран и/или неправилан рад било које команде ваздухоплова.
- (21) Немогућност постизања намјераване конфигурације ваздухоплова у било којој фази лета (стајни трап и врата истог, закрила, стабилизатори, предкрила итд.).
- (22) Опасност или потенцијална опасност која настаје као посљедица било које намјерне симулације услова отказа у сврху обуке или провере система.
- (23) Абнормалне вибрације.
- (24) Активирање било којег основног система за упозорење повезаног са маневрисањем ваздухоплова, упозорење на конфигурацију, на превучени лет, на прекорачење брзине, осим ако је:
 - а) посада коначно установила да је индикација била лажна, осигуравајући да лажно упозорење није довело до потешкоћа или опасности насталом реакцијом посаде на упозорење;
 - б) руковањем због обуке или у сврху тестирања.
- (25) Активирање система за упозорење на близину земље (GPWS/TAWS) када:
 - а) ваздухоплов долази у непосредну близину земље више него што је било планирано или предвиђено; или
 - б) упозорење се десило у инструменталним метеоролошким условима (IMC) или ноћу, и установљено да је изазвано великом стопом снижавања (Mode 1); или
 - ц) упозорење је резултат пропуста у неселектовању стајног трапа или закрилаца на одговарајућим тачкама у прилазу на слијетање (Mode 4); или
 - д) било која потешкоћа или опасност која је настала или је могла настати као резултат реакције посаде на упозорење, на примјер: могуће смањење раздвајања од осталог саобраћаја. Ово може

подразумјевати упозорење било ког мода или типа, као што је: право, неприлика или лажно.

- (26) GPWS/TAWS 'упозорење' при било којој потешкоћи или опасности која се појавила или могла да се појави као резултат реакције посаде ваздухоплова на 'упозорење'.
- (27) Звучно и визуелно упозорење система за избјегавање судара у ваздуху (ACAS-RA) посади за избјегавање потенцијалног судара ваздухоплова.
- (28) Инцидент изазван ударним таласом млазног мотора или мотора са пропелером који је довео до значајног оштећења или озбиљне повреде.

Б. Ванредне ситуације

- (1) Ватра, експлозија, дим са отровним или штетним испарењем, иако је ватра била угашена.
- (2) Коришћење било које нестандартне процедуре од летачке и кабинске посаде током ванредне ситуације када:
 - а) процедура постоји али није кориштена;
 - б) процедура не постоји;
 - ц) процедура постоји али је некомплетна или неодговарајућа;
 - д) процедура је неадекватна;
 - е) неадекватна процедура је кориштена.
- (3) Неадекватност било које процедуре утврђене у циљу коришћења у ванредним ситуацијама, укључујући и када се користи у сврху одржавања, обуке или теста.
- (4) Случај који доводи до евакуације ваздухоплова у опасности.
- (5) Нагли губитак притиска у кабини ваздухоплова.
- (6) Коришћење било које опреме или прописаних поступака за ванредне ситуације да би се ситуација превазишла.
- (7) Случај који доводи до проглашења ванредне ситуације ('Mayday' или 'Pan').
- (8) Отказ било којег система или опреме за ванредне ситуације, укључујући сва излазна врата и освјетљење када се користе у сврху одржавања, обуке или теста.
- (9) Случајеви који захтијевају кориштење кисеоничке опреме од стране било којег члана посаде.

Ц. Онеспособљавање посаде

- (1) Онеспособљавање било којег члана летачке посаде, укључујући случајеве који се догоде прије полијетања, ако се сматра да је то могло довести до онеспособљавања истог последице полијетања.
- (2) Онеспособљавање било којег члана кабинске посаде које их чини неспособним да врше основне дужности у ванредним ситуацијама.

Д. Повреде

Догађаји, који воде, или су могли да доведу до значајних повреда путника или чланова посаде, али за које се не сматра да треба да буде извјештавани као несрећа.

Е. Метеорологија

- (1) Удар муње који доводи до оштећења ваздухоплова, губитка или неисправности било које опреме.
- (2) Удар града који доводи до оштећења ваздухоплова, губитка или неисправности било које опреме.
- (3) Наилазак на јаку турбуленцију који доводи до повреда путника или захтијева провјеру конструкције ваздухоплова због турбуленције.
- (4) Наилазак на смицање вјетра.
- (5) Наилазак на залеђивање које доводи до тешкоћа при управљању ваздухопловом, оштећења ваздухоплова и губитка или неисправности било које битне опреме.

Ф. Безбједност цивилног ваздухопловства (Security)

- (1) Незаконито ометање ваздухоплова (укључујући пријетњу бомбом или отмицу).
- (2) Тешкоће у контролирању опијеног, насилног или непослушног путника.
- (3) Проналазак слијепог путника.

Г. Остали догађаји

- (1) Случајеви специфичних врста догађаја, о којима се појединачно не би требало извјештавати, али који због учесталости појављивања чине потенцијалну опасност.
- (2) Судар са птицама који доводи до оштећења ваздухоплова или губитка или неисправности било које битне опреме.
- (3) Наилазак на вртложну турбуленцију.
- (4) Било који други догађај који угрожава или је могао да угрози ваздухоплов или његове путнике у ваздуху или на земљи.

2. ДОГАЂАЈИ У ВЕЗИ С ТЕХНИЧКИМ УСЛОВИМА, ОДРЖАВАЊЕМ И ПОПРАВКОМ ВАЗДУХОПЛОВА

А. Структурални откази

Није потребан извјештај о свим структуралним отказима. Захтијева се мишљење стручних лица да одлуче да ли је отказ довољно озбиљан да се о њему поднесе извјештај.

У разматрање се морају узети следећи случајеви:

- (1) Оштећење на главним структуралним елементима који нису означени као отпорни на оштећење (елементи са ограниченим роком трајања). Главни структурални елементи су они који значајно доприносе подношењу оптерећења у лету и на земљи и чији отказ може довести до катастрофалног отказа ваздухоплова.
- (2) Неисправност или оштећење који премашују дозвољена оштећења на главном елементу структуре, који је био означен као толерантан на оштећење.
- (3) Неисправност или оштећење које прелази дозвољену толеранцију структуралног елемента чији отказ може смањити чврстину структуре до тог степена да се захтијеване границе флатера крила или дивергенције крила не могу више постићи.
- (4) Неисправност или оштећење елемента структуре, које може довести до одвајања дијелова који могу повриједити путнике ваздухоплова.
- (5) Неисправност или оштећење елемента структуре које може угрозити правилан рад система.
- (6) Губитак било којег дијела структуре ваздухоплова у лету.

Б. Системи ваздухоплова

Општи критеријум примјењив на све системе ваздухоплова је:

- (1) Губитак, значајан отказ или недостатак било којег система, подсистема или комплета опреме, када стандардне радне процедуре не могу бити извршене на задовољавајући начин.
- (2) Немогућност посаде да контролише систем:
 - а) некомандована радња;
 - б) некоректна и/или непотпуна реакција, укључујући ограничење кретања или крутост;
 - ц) механичко одвајање или отказ.
- (3) Отказ или неисправност једне функције система (један систем може обухватити неколико функција).

- (4) Сметње унутар или између система.
- (5) Отказ или неисправности заштитних уређаја система у случају опасности.
- (6) Губитак удвојеног система.
- (7) Било који догађај који доводи до непредвиђеног рада система.
- (8) Губитак, значајна неисправност или недостатак у главном систему, подсистему или комплекту опреме - за типове ваздухоплова са једним главним системом, подсистемом или комплектом опреме.
- (9) Губитак, значајна неисправност или недостатак у виси главних система, подсистема или комплекта опреме - за типове ваздухоплова са више независних главних система, подсистема или комплекта опреме.
- (10) Активирање било којег основног система за опасност повезаног са системима ваздухоплова или опреме, осим ако је посада коначно установила да је индикација била лажна, обезбјеђујући да лажно упозорење није довело до потешкоћа или опасности насталим од реакције посаде на упозорење.
- (11) Цурење хидрауличног уља, горива, уља или осталих течности који су довели до опасности од ватре или могуће опасне контаминације структуре ваздухоплова, система, опреме или опасности за путнике.
- (12) Неисправност или недостатак било којег система за индикацију када је то довело до могућности довођења у заблуду посаде у погледу индикације.
- (13) Било који отказ, неисправност или недостатак ако се догодио у критичним фазама лета и битним за рад тог система.
- (14) Догађаји са значајним умањењем стварних перформанси ваздухоплова у поређењу са одобреним перформансама који су довели до опасне ситуације, укључујући акцију кочења, потрошњу горива и сл.
- (15) Асиметрија контрола лета ваздухоплова (закрилаца, предкрилица, спојлери).
- а) губитак једног електричног система (AC or DC);
- б) потпуни губитак или губитак више од једног система за стварање електричне енергије;
- ц) отказ помоћног система за стварање електричне енергије.
- (5) **Кокпит/Кабина/Карго:**
- а) губитак контроле пилотског сједишта током лета;
- б) отказ било којег система у нужди или опреме, укључујући сигнални систем за евакуацију у нужди (сва излазна врата, освјетљење у случају нужде);
- ц) губитак могућности карго система за утовар.
- (6) **Систем за заштиту од пожара:**
- а) упозорење на пожар, осим оних одмах потврђених као лажних;
- б) неуочени отказ или недостатак система за детекцију дима (заштиту од пожара), који може водити ка губитку и умањењу детекције дима (заштите од пожара);
- ц) изостанак упозорења у случају стварног пожара или дима.
- (7) **Команде лета ваздухоплова:**
- а) асиметрија закрилаца, предкрилаца, спојлера, итд;
- б) ограничење кретања, крутост или слаба или закашњела реакција у раду система основних команди лета или њихових тримера и система за блокаду;
- ц) некомандовано кретање површина команди лета;
- д) вибрације површина команди лета уочених од посаде;
- е) механичко одвајање команди лета или отказ;
- ф) значајне сметње код нормалног управљања ваздухопловом или умањење квалитета управљања.
- (8) **Горивни систем:**
- а) неисправност система за индикацију количине горива који доводи до тоталног губитка или погрешне индикације количине горива у ваздухоплову;
- б) цурење горива које доводи до значајног губитка, опасности од пожара и значајне контаминације опреме;
- ц) неисправност или недостатак система за избацивање горива који доводи до ненамјерног губитка значајне количине горива, опасности од пожара, опасне контаминације опреме или немогућности избацивања горива;
- д) неисправност или недостатак горивног система који има значајан ефекат на снабдијевање горивом и/или дистрибуцију;
- е) немогућност претакања или коришћења укупне количине употребљивог горива.

Ц. Догађаји везани за одређене системе ваздухоплова

Догађаји везани за специфичан систем о којима се извјештава су:

- (1) **Систем за климатизацију/вентилацију:**
- а) потпуни губитак хлађења електронике ваздухоплова;
- б) губитак притиска у кабини ваздухоплова.
- (2) **Систем за аутоматско управљање летом:**
- а) отказ система за аутоматско управљање летом;
- б) значајне потешкоће посаде да контролира ваздухоплов повезаним са радом система за аутоматским управљањем летом;
- ц) отказ било којег уређаја за искључење система за аутоматско управљање летом;
- д) некомандована промјена мода система за аутоматско управљање летом.
- (3) **Комуникација:**
- а) отказ или недостатак система за обраћање путницима који је довео до губитка или недовољне чујности;
- б) тотални губитак радио-комуникације у лету.
- (4) **Електрични систем:**
- а) губитак једног хидрауличног система (ETOPS само);
- б) отказ система за изолацију;
- ц) губитак више од једног хидрауличног система;
- д) отказ помоћног хидрауличног система;
- е) ненамјерно извлачење турбине покретане ваздушном струјом.

- (10) **Систем за детекцију/заштиту од залеђивања:**
- а) неопажени губитак или умањене квалитета рада система за заштиту/отклањање залеђивања;
 - б) губитак више од једног система за гријање питот цијеви;
 - ц) немогућност симетричног одлеђивање крила;
 - д) абнормално нагомилавање леда које има значајне последице на перформанце или квалитете управљања ваздухопловом;
 - е) значајно умањење видног поља летачке посаде.
- (11) **Индикације/упозорења/системи за регистрације:**
- а) неисправност било којег система за индикацију отказа, када могућност погрешних индикација летачкој посади може довести до неодговарајућих радњи са основним системима;
 - б) губитак функције црвеног упозорења у нужди;
 - ц) губитак или неисправност више од једног дисплеја или компјутера укљученог у функцију дисплеја/упозорења, за пилотску кабину са дисплејима.
- (12) **Систем стајног трапа/кочница/гуме на точковима:**
- а) пожар на кочницама;
 - б) значајан губитак силе кочења;
 - ц) несиметрично кочење које води до значајног одступања по правцу;
 - д) отказ система извлачења стајног трапа слободним падом (укључујући током планираних провјера);
 - е) некомандовано извлачење/увлачење ногу или врата стајног трапа;
 - ф) вишеструко пуцање гума стајног трапа.
- (13) **Навигациони системи (укључујући систем за прецизни прилаз) и системи података у току лета:**
- а) потпуни губитак или вишеструки отказ навигацијске опреме;
 - б) тотални губитак или вишеструки отказ система за ваздушне податке;
 - ц) значајно обмањујуће индикације;
 - д) значајне навигационе грешке проузроковане уношењем нетачних података или грешкама базе података;
 - е) неочекивано одступање у хоризонталној или вертикалној путањи који нису изазвани грешком пилота;
 - ф) проблеми са земаљским навигацијоним средствима који воде ка значајним навигационим грешкама, а нису повезани са преласком са инерцијалног на радио-навигациони начин рада.
- (14) **Кисеоник за пресуризацију ваздухоплова:**
- а) губитак снабдијевања кисеоником у пилотској кабини - за ваздухоплов са кабином под притиском;
 - б) губитак снабдијевања кисеоником значајног броја путника (више од 10%), укључујући и случајеве губитка снабдијевања кисеоником током одржавања, или у сврху обуке или провјере.
- (15) **Систем одвођења ваздуха са мотора:**
- а) цурење врућег ваздуха са мотора које је резултовало упозорењем на пожар или структуралним оштећењем;
 - б) губитак свих система за одвођење ваздуха са мотора;
 - ц) отказ система за детекцију цурења ваздуха на мотору.
- Д. Погонска група (мотор, елиса) и помоћна погонска група (APU)**
- (1) Отказ мотора, гашење мотора или неисправност било којег дијела мотора.
 - (2) Прекорачење дозвољеног броја обртаја или немогућност контроле брзине било које компоненте са великом брзином окретања (помоћна погонска група, ваздушни стартер, ваздушни турбински мотор, елиса или ротор).
 - (3) Отказ или неисправност било којег дијела мотора или погонске групе који је довео до:
 - а) одвајања компонената или дијелова мотора;
 - б) неконтролисаног унутрашњег или спољњег пожара или избијања врућих гасова;
 - ц) погонска снага у супротном правцу од захтијеване команде пилота;
 - д) отказа или неконтролисаног рада система за скретања млаза мотора;
 - е) немогућности контроле снаге, потиска или броја обртаја мотора;
 - ф) отказа структуре носача мотора;
 - г) дјелимичног или потпуног губитка главног дијела погонске групе;
 - х) видљивог густог дима или концентрације отровних продуката довољним да онеспособи посаду или путнике;
 - и) немогућности гашења мотора нормалним процедурама;
 - ј) немогућности поновног паљења исправног мотора.
 - (4) Некомандовани губитак потиска/снаге, промјене или осцилације које су класификоване као губитак контроле потиска/снаге (LOTС):
 - а) за ваздухоплове са једним мотором;
 - б) гдје се сматра да је претјерана за примјену; или
 - ц) гдје ово може утицати на више од једног мотора на авиону са више мотора, посебно у случају авиона са два мотора
 - д) за авионе са више мотора, гдје исти или сличан тип мотора кориштен у примјени гдје би догађај требао бити размотрен као потенцијално опасан или критичан.
 - (5) Било који отказ дијела са ограниченим временом употребе проузрокујући замјену прије истека времена употребе.
 - (6) Отказ заједничког поријекла који може изазвати гашење мотора у ваздуху са великом вјероватноћом постојања могућности гашења више од једног мотора у истом лету.
 - (7) Неконтролисани или неправилни рад ограничивача мотора или контролног уређаја;
 - (8) Прекорачење параметара мотора.
 - (9) Оштећење настало ударом страног предмета (FOD).
- Пропелери и трансмисија*
- (10) Отказ или неисправност било којег дијела елисе или погонске групе који доводи до:
 - а) прекорачења броја обртаја елисе;
 - б) стварања превеликог отпора;

- ц) потиска у супротном правцу од командованог од стране пилота;
- д) одвајања елисе или било којег главног дијела елисе;
- е) некомандованог постављања корака елисе испод успостављеног минимума у лету - позиција малог корака;
- ф) квар који доводи до превелике неравнотеже;
- г) немогућности постављања пропелера на једрење;
- х) немогућности командовања промјеном корака елисе;
- и) некомандоване промјене корака;
- ј) неконтролисане флукуације торка или брзине;
- к) ослобађање од ниско-енергетских дијелова.

Ротори и трансмисија

- (11) Оштећење главног редуктора ротора који може довести до одвајања у лету склопа ротора, и/или квара контроле управљања ротором.
 - (12) Оштећење репног ротора, погона и еквивалентних система.
- Помоћна погонска група (APU)**
- (13) Гашење или отказ помоћне погонске групе (APU) када се захтијева да буде на располагању по радним захтјевима (ETOPS, MEL).
 - (14) Немогућност гашења помоћне погонске групе (APU).
 - (15) Прекорачење брзине окретања APU.
 - (16) Немогућност покретања APU из оперативних разлога.

Е. Људски фактор

Људски фактор подразумијева сваки инцидент, гдје било која карактеристика или неадекватност дизајна ваздухоплова доводи до грешке приликом коришћења, што даље може довести до опасних или катастрофалних посљедица.

Ф. Остали догађаји

- (1) Догађај који се уобичајено не сматра битним за извјештавањем (опрема кабине, систем за питку воду), гдје околности доводе до угрожавања ваздухоплова или његових путника.
- (2) Било који други случај који може угрозити ваздухоплов или утицати на безбједност путника ваздухоплова или људи или имовине у близини ваздухоплова или на земљи.
- (3) Било који инцидент гдје карактеристике или неадекватност дизајна ваздухоплова могу довести до погрешног коришћења које може допринијети опасним или катастрофалним ефектима.
- (4) Ватра, експлозија, дим или токсични или штетни гасови.
- (5) Грешка или недостатак система обраћања путницима који резултују губитком или нечујношћу система обраћања путницима.
- (6) Губитак контроле над пилотским сједиштем током лета.

Г. Догађаји у вези одржавања и поправке ваздухоплова

- (1) Нетачно склапање дијелова или компоненти ваздухоплова које је утврђено током прегледа или испитивања.
- (2) Цурење врућег ваздуха са мотора које доводи до оштећења структуре.
- (3) Било која неисправност дијела са ограниченим роком трајања који је проузроковао замјену прије завршетка предвиђеног рока употребе.

- (4) Било које оштећење или погоршање (ломови, пукотине, корозија, раздвајање веза) које се десило из било којег узрока (као што су лепршање крилаца, губитак крутости или лом структуре) на:
 - а) основној структури или главним структуралним елементима гдје такво оштећење превазилази дозвољене лимите одређене у приручнику за оправку, и захтијева оправку или потпуну или дјеломичну замјену елемента;
 - б) секундарној структури која због тога угрожава или може угрозити ваздухоплов;
 - ц) мотору, елиси или систему ротора хеликоптера.
- (5) Било који отказ или неисправност било којег система или опреме, или оштећење пронађено као резултат придржавања директиве о пловидбености или другим обавезним инструкцијама издатим од стране ваздухопловних власти, гдје:
 - а) је то уочено први пут извјештавањем организације која се придржава директиве;
 - б) било које накнадно придржавање директиве (сагласности), које прелази дозвољене границе у одређеној инструкцији и/или објављеним поправљеним/исправљеним процедурама које нису доступне.
- (6) Квар било ког система или опреме за ванредне ситуације, укључујући сва излазна врата и освјетљење, да се изврши на задовољавајући начин, укључујући тренутак кад почиње употреба за одржавање или тест.
- (7) Непридржавање или значајне грешке у придржавању са захтијеваним процедурама одржавања.
- (8) Производи, дијелови, уређаји и материјали непознатог или сумњивог поријекла.
- (9) Обмањујући, нетачни или недовољни подаци о одржавању или процедуре које могу довести до грешака у одржавању.
- (10) Отказ, неисправност или недостатак земаљске опреме која се користи за испитивање или провјеру система ваздухоплова, када захтијеване процедуре за рутинске прегледе и провјере нису јасно идентификовале проблем, што је довело до опасне ситуације.

3. ДОГАЂАЈИ У ВЕЗИ СА АЕРОДРОМИМА И ЗЕМАЉСКИМ УСЛУГАМА**А. Аеродром и објекти аеродрома**

- (1) Значајно просипање горива током пуњења горивом ваздухоплова.
- (2) Пуњење нетачне количине горива, са вјероватноћом значајног ефекта на остајање ваздухоплова у лету, перформансе, баланс или структуралну чврстоћу.

Б. Поступање с путницима, пртљагом и теретом

- (1) Значајна контаминација структуре ваздухоплова, система и опреме насталих од транспорта пртљага или терета.
- (2) Неправилно укрцавање путника, пртљага или терета, са вјероватноћом значајног ефекта на масу и/или баланс ваздухоплова.
- (3) Неправилно складиштење пртљага или терета (укључујући ручни пртљаг) са вјероватноћом довођења, на било који начин у опасност ваздухоплова, његову опрему или путнике или ометање евакуације у нужди.
- (4) Неадекватно складиштење контејнера за терет или осталих већих ставки терета.
- (5) Транспорт или покушај транспорта опасних материја у супротности са прописаним процедурама, укључујући означавање и паковање опасних материја.

Ц. Земаљско опслуживање ваздухоплова

- (1) Отказ, неисправност или недостатак земаљске опреме коришћене за испитивање или провјеру система ваздухоплова, када захтијеване процедуре за рутинске прегледе и провјере нису јасно идентификовале проблем што је довело до опасне ситуације.
- (2) Непридржавање или значајне грешке у поступању са захтијеваним процедурама сервисирања.
- (3) Укрцавање контаминираних или нетачне врсте горива или осталих важних течности (укључујући кисеоник и питку воду).

4. ДОГАЂАЈИ У ВЕЗИ СА УСЛУГАМА И ОБЈЕКТИМА У ВАЗДУШНОЈ ПЛОВИДБИ

Догађаји у вези са услугама и објектима у ваздушној пловидби, који представљају стварну или потенцијалну опасност за безбједност, морају бити извјештавани. Ово неће спријечити извјештавање о било којем догађају, ситуацији или околностима који, ако су понављани у различитим али вјероватним околностима или дозвољеним да наставе неисправљени, могу изазвати опасност за безбједност ваздухоплова.

А. Могућност судара ваздухоплова (обухвата посебне ситуације гдје су један ваздухоплов и други ваздухоплов/ терен/возило/особа или објекат опажени да су близу један другог)

- а) нарушавање минималног раздвајања;
- б) неадекватно раздвајање;
- ц) близак контролисани лет у терен (близак CFIT);
- д) неовлашћени улазак на полетно-слетну стазу гдје је маневар избјегавања био потребан.

Б. Могућност судара или близак сусрет (обухвата специфичну ситуацију која може да прерасте у несрећу или близак судар ако је други ваздухоплов у близини):

- (1) Неовлашћени улазак на полетно-слетну стазу гдје маневар избјегавања није био потребан;
- (2) Излијетање ваздухоплова ван полетно-слетне стазе;
- (3) Одступање ваздухоплова од одобрења АТС;
- (4) Одступање ваздухоплова од одговарајућих правила управљања ваздушним саобраћајем (АТМ):
 - а) одступање ваздухоплова од одговарајућих објављених АТМ процедура;
 - б) неовлашћени улазак у ваздушни простор;
 - ц) одступање ваздухоплова од ношења одговарајуће АТМ опреме и руковања истом, која се користи у складу са одговарајућим прописима.

Ц. АТМ - специфични догађаји (обухвата ситуације када је обезбјеђење безбједних АТМ услуга било нарушено, али безбједност операција ваздухоплова нису биле угрожене):

- (1) Немогућност обезбјеђења услуга управљања ваздушним саобраћајем (АТМ);
- (2) Немогућност обезбјеђења услуга службе ваздушног саобраћаја (АТС);
- (3) Немогућност обезбјеђења услуга управљања ваздушним простором;
- (4) Немогућност обезбјеђења услуга управљања протоком ваздушног саобраћаја;
- (5) Отказ рада средстава везе;
- (6) Отказ функције надгледања;
- (7) Отказ функција обраде података и дистрибуције;
- (8) Отказ функција навигације;
- (9) Систем безбједности АТМ.

Д. Неисправност или погоршање квалитета рада навигационе и радио-комуникационе опреме службе контроле ваздушног саобраћаја (АТС).**Е. Ваздухоплов је био или могао бити изложен опасности због немара било којег члана земаљског особља (АТС, диспечер, одржавања).****Ф. Преоптерећење рада службе контроле ваздушног саобраћаја (АТС).****Г. Отказ или непланирано гашење главног оперативног компјутерског система АТС који је резултирао нарушавањем нормалног тока ваздушног саобраћаја.****Х. АТМ догађаји о којима се, исто тако, подноси извјештај, су:**

- (1) Некоректне, неадекватне или погрешне информације из било којег земаљског извора (служба контроле ваздушног саобраћаја - АТС, аутоматско емитовање информација за полијетање и слијетање - АТIS, метеоролошка служба, навигациона база података, мапе, приручници итд.).
- (2) Додјеливање мањег него прописаног надвишавања терена.
- (3) Додјеливање нетачних података о притиску (постављање висиномјера).
- (4) Некоректна радио предаја, пријем или тумачење порука, које су резултирале опасном ситуацијом.
- (5) Нарушавање минималног раздвајања између ваздухоплова.
- (6) Неовлашћени улазак у ваздушни простор.
- (7) Незаконита радио-комуникација.
- (8) Отказ земаљских или сателитских АНС уређаја.
- (9) Значајан АТС/АТМ отказ или погоршање инфраструктуре аеродрома.
- (10) Аеродромске маневарске површине које су блокиране ваздухопловом, возилима, животињама или страним објектима, које је довело до опасне или потенцијално опасне ситуације.
- (11) Погрешно или неадекватно обиљежавање препрека или опасности на маневарским површинама аеродрома које је довело до опасне ситуације.
- (12) Отказ или значајна неисправност или немогућност освјетљења аеродрома.

**ПРИЛОГ VI
САДРЖАЈ ОБРАЗАЦА О ОБАВЕЗНИМ
ИЗВЈЕШТАЈИМА О ДОГАЂАЈИМА И
ИНСТРУКАЦИЈА ЗА ПОПУЊАВАЊЕ ИСТИХ**

Приликом подношења извјештаја користе се стандардни обрасци извјештаја, који су утврђени од стране ВНДСА и публиковани на интернет страници ВНДСА.

Организације могу користити и друге обрасце извјештаја за интерну употребу, који требају бити руковођени изгледом обрасца ВНДСА модела.

1. ИЗВЈЕШТАЈ О ДОГАЂАЈУ У ВЕЗИ СА СПРОВОЂЕЊЕМ ОПЕРАЦИЈА ВАЗДУХОПЛОМ

Ставке које се обавезно морају попунити, за било категорију догађаја, су: 1. до 17, 39, 40. (ако је примјењиво), 41, 42. (ако је примјењиво), 43. и 44.

Остале ставке у извјештају се требају попунити у зависности од категорије, врсте и садржаја догађаја.

Садржај и инструкција о начину попуњавања извјештаја о догађају у вези са спровођењем операција ваздухопловом:

Број извјештаја

ВНДСА уноси број предмета за поступање по истом.

(1) Категорија догађаја

Обиљежити одговарајући квадрат ради означавања категорије догађаја о којем се извјештава.

Осим извјештаја о догађају у вези са спровођењем операција ваздухопловом, остали обрасци, као образац за судар с птицама или образац за превоз опасних материја, примјењују се за врсту догађаја о којем се извјештава.

(2) Тип ваздухоплова

Унијети произвођача ваздухоплова и врсту ваздухоплова (Нпр: Airbus, A-320)

(3) Регистрација ваздухоплова

Унијети потпуну регистрациону ознаку ваздухоплова.

(4) Серијски број ваздухоплова

Унијети серијски број ваздухоплова.

(5) Категорија ваздухоплова

Унијети категорију ваздухоплова (А, Б, Ц, Д, Е или велики, средњи, мали)

(6) Врста погона

Унијети врсту погона (jet, turbo prop, piston и сл.)

(7) Укупна тежина на полијетању

Унијети сертификовану MTOW.

(8) Оператор/Власник

Унијети име оператора или власника ваздухоплова.

(9) Број дневника

Унијети број из техничког књижице ваздухоплова (TLB) на који се догађај односи ако је примјењиво.

(10) Датум догађаја

Унијети датум када се догађај десио.

(11) Вријеме догађаја

Унијети вријеме у UTC када се догађај десио.

(12) Мјесто догађаја

Унијети обавјештење за познато географско мјесто, навигационо средство или позицију у односу на географску ширину/дужину. Ако је битно, користити 3-словни IATA код, 4-словни ICAO код или једноставним језиком.

(13) Задња полазна тачка

Унијети задњу полазну тачку или као 3-словни IATA код, 4-словни ICAO код, позицију у географској ширини/дужини или једноставним језиком.

(14) Долазна тачка

Унијети одредичну тачку или као 3-словни IATA код, 4-словни ICAO код, позицију у географској ширини/дужини или једноставним језиком.

(15) Број лета

Унијети префикс и број лета ако је додијељен.

(16) Позивни знак

Унијети позивни знак (Нпр. BON 103 или Air Bosna или E7 AAN и сл.)

(17) Слетно у

Унијети тачку слијетања или као 3-словни IATA код, 4-словни ICAO код, позицију у географској ширини/дужини или једноставним језиком.

(18) Фаза лета

Обиљежити одговарајући квадрат у складу са фазом лета током које се десио догађај.

(19) Сврха лета

Обиљежити одговарајући квадрат у складу са природом вршених летачких операција.

(20) Посљедице

Обиљежити одговарајући квадрат ради означавања посљедица догађаја на лет.

(21) Путници/Посада

Унијети укупан број путника и укупан број активних чланова летачке посаде.

(22) Правила летења

Формулисати ако је лет био вођен по VFR или IFR правилима летења.

(23) Висина/Ниво лета

Унијети висину ваздухоплова и навести јединице мјерења (фити, метри, ниво лета итд.).

(24) Брзина

Унијети брзину ваздухоплова и навести јединице мјерења (knot, mp/h, mach, km/h итд.).

(25) Маса ваздухоплова

Унијети приближну тежину ваздухоплова у вријеме догађаја и навести јединице мјерења.

(26) АТА Код

Унијети релевантан идентификациони код система (АТА код).

(27) Услови лета

Унијети услове лета (VMC или IMC) ако је релевантно за догађај.

(28) Метеоролошки услови

Унијети актуелно вријеме у вријеме догађаја ако је релевантно.

(29) Значајно вријеме

Унијети врсту значајног времена користећи показане кодове (Л=Благо, М=Умјерени, С= Озбиљни) ако је релевантно.

(30) Ознака полетно-слетна стаза (ПСС)

Навести ознаку полетно-слетне стазе или хелиодрома на коме се догађај десио ако је примјењиво (RWY 12 и сл.).

(31) Услови на полетно-слетној стази (ПСС)

Обиљежити одговарајући квадрат ради означавања услова на полетно-слетној стази или хелиодрому и, ако је релевантно, унијети измјерену видљивост уздуж полетно-слетне стазе.

(32) Кочења

Обиљежити одговарајући квадрат ради означавања трења како је доживљено/мјерено, ако је сила кочења била значај фактор за догађај.

Користити простор (39) "Опис догађаја" ради утврђивања појединости и означавања ако је догађај био на полетно-слетној стази, стази за вожење или платформи.

(33) Конфигурација ваздухоплова

Унијети број укључених система ауто пилота ако је ауто пилот био у употреби.

Унијети УКЉУЧЕН или ИСКЉУЧЕН ако је само један ауто пилот.

Навести УКЉУЧЕН или ИСКЉУЧЕН ако је аутоматска снага мотора била коришћена.

Означити позицију ногу стајног трапа уношењем ГОРЕ/ДОЉЕ/У ПРЕЛАЗУ.

Унијети положај закрилаца у степенима ако су извучена.

Унијети позицију предкрилаца и спојлера.

(34) PED везане сметње

Навести PED тип (мобилни телефон, портабл компјутер итд.) и локацију од PED (број сједишта, пртљаг у кабини, карго одјељак итд.) ако је доказано или се претпоставља да су сметње од PED (електронски уређаји ношени од стране путника) биле узрок догађаја.

Означити одговарајући квадрат ако је догађај био доказан (сметње престале када је PED био угашен) или претпостављен.

Користити простор (39) "Опис догађаја" ради додатних појашњења.

(35) Упозорења

Означити одговарајући квадрат ако је ACAS/TCAS или GWPS упозорење било присутно.

Навести ако је TCAS да ли је RA (резолутно раздвајање) или TA (упозорење на саобраћај).

(36) Транспондер

Унијети постављени код на транспондеру ако је релевантно за догађај у вези навигације.

(37) Вођа ваздухоплова

Унијети име вође ваздухоплова и означити квадрат пилота који је летио ако је примјенљиво.

(38) Ко-пилот

Унијети име ко-пилота и означити квадрат пилота који је летио ако је примјенљиво.

(39) Опис догађаја

Описати догађај и околности под којима се десио.

(40) Оштећење ваздухоплова или повреда особа у односу на описани догађај

Описати степен штете по ваздухоплов и степен повреда код особа; број повреда особа на тлу (смрт, озбиљне повреде, мање повреде); број повреда особа у ваздухоплову (смрт, озбиљне повреде, мање повреде).

(41) Класификација ризика

Унијети класификацију ризика у односу на успостављену матрицу процјене ризика.

(42) Прилози

Навести остале релевантне информације као што су фотографије, извјештаји или скице, ако су на располагању и ако су примјенљиве.

(43) Врста извјештаја и статус догађаја

Означити врсту извјештаја:

- a) Обавјештење о налазима са потпуним резултатима истраге. Не предвиђа се даљње подношење извјештаја.
- b) Обавјештење о почетним налазима. Извјештај не садржи све захтијеване информације или резултате истраге. Захтијева се попутни извјештај.
- ц) Попутни извјештај од претходног обавјештења о налазима, извјештај о резултатима истраге или додатне информације везане за извјештај означен као почетни налази.

Навести референтни број и датум почетног извјештаја који се односи на организацију.

(44) Детаљи о подносиоцу извјештаја

Унијети одговарајуће појединости о подносиоцу извјештаја.

2. ИЗВЈЕШТАЈ О ДОГАЂАЈУ У ВЕЗИ С ТЕХНИЧКИМ УСЛОВИМА, ОДРЖАВАЊЕМ И ПОПРАВКОМ ВАЗДУХОПЛОВА

Образац извјештаја о догађају у вези с техничким условима, одржавањем и поправком ваздухоплова могу користити особе или организације у циљу обавјештавања о догађајима током одржавања и оправке ваздухоплова, као што је захтијевано овим правилником.

Ставке које се обавезно морају попунити, за било категорију догађаја, су: 1. до 7, 17, 18, 19, 21. и 22.

Остале ставке у извјештају се требају попунити у зависности од категорије, врсте и садржаја догађаја.

Овај извјештај се користи када се ваздухоплов налази на земљи током одржавања и оправке.

Садржај и инструкција о начину попуњавања извјештаја о догађају у вези с техничким условима, одржавањем и поправком ваздухоплова:

Број извјештаја

VHDCА уноси број предмета за поступање по истом.

(1) Категорија догађаја

Обиљежити одговарајући квадрат ради означавања категорије догађаја о којем се извјештава.

(2) Тип и произвођач ваздухоплова

Унијети назив произвођача ваздухоплова и тип ваздухоплова.

(3) Серијски број ваздухоплова

Унијети серијски број ваздухоплова.

(4) Регистрација ваздухоплова

Унијети потпуну регистрациону ознаку ваздухоплова.

(5) Оператор/Власник

Унијети име оператора или власника ваздухоплова.

(6) Датум и вријеме догађаја

Унијети датум и вријеме када се догађај десио (кад се неисправност догодила или била откривена).

(7) Организација

Унијети број овлашћења и назив организације одговорне за одржавање.

(8) Произвођач обавијештен

Навести да ли је произвођач ваздухоплова или компоненте обавијештен о догађају.

(9) Оператор обавијештен

Навести да ли је оператер ваздухоплова обавијештен о догађају.

(10) Број у дневнику ваздухоплова (Технички дневник ваздухоплова)

Унијети број секвенце из техничког дневника ваздухоплова (TLB) за који се налаз односи ако је примјенљиво.

(11) Фаза откривања

Обиљежити одговарајући квадрат ради утврђивања да ли је ваздухоплова био ангажован у редовне или нередовне радове за одржавање.

(12) Неисправност

Навести да ли је налаз о догађају настао испуњавањем директиве за пловидбеност.

Унијети број директиве за пловидбеност која се односи на квар.

(13) Појединости о ваздухоплову

Унијети податке о укупном броју сати ваздухоплова и циклуса од датума производње, од ремонта и од задње провјере/прегледа.

Овај дио се обавезно попуњава ако је налаз повезан са ваздухопловом (ломови, пукотине, корозија, раздвајање).

(14) Неисправна компонента

Унијети назив произвођача ваздухоплова, назив у складу са IPC (илустровани каталог дијелова), број типа, број дијела, серијски број и релевантни код за идентификацију система (ATA код) ако налаз садржи неисправне компоненте.

Унијети вријеме и циклусе компоненте у употреби од датума производње, од ремонта, од поправке/прегледа и датум производње, ремонта и посљедње поправке/прегледа.

(15) Допунска потврда о сагласности за тип

Унијети ST број, назив и број дијела, ако се налаз односи на издавање допунске потврде за тип.

(16) Мишљење о узроку неисправности и стање неисправног дијела

Обиљежити квадрат или квадрате који најбоље описују разлоге неисправности.

Ако је вјероватно да је до неисправности дошло услед вишеструких разлога, буди објективан што је више могуће у одређивању узрока:

- а) Дизајн - да ли производ испуњава своју намјерану функцију или је захтијevano да ради ван пројектованог обима.
- б) Произвођач - да ли је производ био одговарајуће направљен и погодан обрађен.
- ц) Замор - да ли неисправност показује класичне симптоме замора и које радње су проузроковале проблем да се развије.
- д) Корозија - околина и старост су уско повезани.
- е) Неадекватно одржавање - лоши радови у одржавању због недостатака података, неправилног интервала одржавања или прегледа, некоректних процедура, неадекватне контроле квалитета, недостатка адекватне обуке итд.
- ф) Људски фактор - неисправности које су настале пропустом особља и односе се на одржавање (пропусти приликом праћења правилне инструкције, коришћење неодговарајуће опреме и алата, коришћење неодговарајућег горива или мазива).
- г) Неодобрени дијелови - може бити повезано са особљем и неправилностима у одржавању, посебно у лажним дијеловима.
- х) Оперативни узроци - кварови који се догађају као резултат неодговарајуће, ненамјерне или некомандоване радње.
- и) Остали разлози или мишљења.
- ј) Описати стање дијела ако је примјeњиво.

(17) Опис догађаја

Описати догађај и околности под којима се десио.

(18) Оштећење ваздухоплова или повреда особа у односу на описани догађај

Описати степен штете по ваздухоплов и степен повреда код особа; број повреда особа на тлу (смрт, озбиљне повреде, мање повреде); број повреда особа у ваздухоплову (смрт, озбиљне повреде, мање повреде).

(19) Класификација ризика

Унијети класификацију ризика у односу на успостављену матрицу процјене ризика.

(20) Прилози

Навести остале релевантне информације, као што су: фотографије, извјештаји или скице ако су на располагању и ако су примјeњиве.

(21) Врста извјештаја и статус догађаја

Означити врсту извјештаја:

- а) Обавјештење о налазима са потпуним резултатима истраге. Не предвиђа се даље подношење извјештаја.
- б) Обавјештење о почетним налазима. Извјештај не садржи све захтијеване информације или резултате истраге. Захтијева се попутни извјештај.
- ц) Попратни извјештај од претходног обавјештења о налазима, извјештај о резултатима истраге или додатне информације везане за извјештај означен као почетни налази.

Навести референтни број и датум почетног извјештаја који се односи на организацију.

(22) Детаљи о подносиоцу извјештаја

Унијети одговарајуће појединости о подносиоцу извјештаја.

3. ИЗВЈЕШТАЈ О ДОГАЂАЈИМА У ВЕЗИ СА АЕРОДРОМИМА И ЗЕМАЉСКИМ УСЛУГАМА

Образац извјештаја о догађају у вези са аеродромима и земаљским услугама могу користити особе или организације у циљу обавјештавања о догађајима на аеродромима.

За било категорију догађаја све ставке би се требале попунити, а обавезне ставке су: 1. до 8, 10. и 11.

Остале ставке у извјештају се требају попунити у зависности од категорије, врсте и садржаја догађаја.

Овај образац се користи и за хелидроме, летишта или терене.

Садржај и инструкција о начину попуњавања извјештаја о догађају у вези са аеродромима и земаљским услугама:

Број извјештаја

BHDCА уноси број предмета за поступање по истом.

(1) Категорија догађаја

Обилежити одговарајући квадрат ради означавања категорије догађаја о којем се извјештава.

(2) ICAO индикатор аеродрома

Унијети име аеродрома 3-словни IATA код, 4-словни ICAO код или једноставно језиком. (Нпр. LQSA или аеродром Сарајево или SJJ)

(3) Датум догађаја

Унијети датум када се догађај десио.

(4) Вријеме догађаја

Унијети вријеме у UTC када се догађај десио.

(5) Локација догађаја на аеродрому

Уписати тачнију и прецизнију локацију догађаја.

(6) Опис догађаја (жалба/оштећење/недостатак/отказ/опасност/услуга/ прекршај)

Описати догађај и околности под којима се десио.

(7) Оштећење ваздухоплова или повреда особа у односу на описани догађај

Описати степен штете по ваздухоплов и степен повреда код особа; број повреда особа на тлу (смрт, озбиљне повреде, мање повреде); број повреда особа у ваздухоплову (смрт, озбиљне повреде, мање повреде).

(8) Класификација ризика

Унијети класификацију ризика у односу на успостављену матрицу процјене ризика.

(9) Прилози

Навести остале релевантне информације, као што су: фотографије, извјештаји или скице, ако су на располагању и ако су примјeњиве.

(10) Врста извјештаја и статус догађаја

Означити врсту извјештаја:

- а) Обавјештење о налазима са потпуним резултатима истраге. Не предвиђа се даље подношење извјештаја.
- б) Обавјештење о почетним налазима. Извјештај не садржи све захтијеване информације или резултате истраге. Захтијева се попутни извјештај.
- ц) Попратни извјештај од претходног обавјештења о налазима, извјештај о резултатима истраге или додатне информације везане за извјештај означен као почетни налази.

Навести референтни број и датум почетног извјештаја који се односи на организацију.

(11) Детаљи о подносиоцу извјештаја

Унијети одговарајуће појединости о подносиоцу извјештаја.

4. ИЗВЈЕШТАЈ О ДОГАЂАЈИМА У ВЕЗИ СА УСЛУГАМА И ОБЈЕКТИМА У ВАЗДУШНОЈ ПЛОВИДБИ

Образац извјештаја о догађају у вези са услугама и објектима у ваздушној пловидби могу користити особе или организације, у циљу обавјештавања о догађајима у вези са ваздушном пловидбом.

Ставке које се обавезно морају попунити, за било категорију догађаја, су: 1, 5, 6, 11, 12, 14. и 15.

Остале ставке у извјештају се требају попунити у зависности од категорије, врсте и садржаја догађаја.

Садржај и инструкција о начину попуњавања извјештаја о догађају у вези са услугама и објектима у ваздушној пловидби:

Број извјештаја

BHDCSA уноси број предмета за поступање по истом.

(1) Категорија догађаја

Обиљежити одговарајући квадрат ради означавања категорије догађаја о којем се извјештава.

(2) АТМ - повезани безбједносни догађај

Обиљежити одговарајући квадрат ради означавања врсте догађаја о којем се извјештава.

(3) АТМ - специфични безбједносни догађај

Обиљежити одговарајући квадрат ради означавања врсте догађаја о којем се извјештава.

(4) Обухваћени

Навести број ваздухоплова укључених у догађај ако је примјењиво.

Обиљежити одговарајући квадрат ако догађај укључује возила, особе, животиње, војни ваздухоплов или остало. Унијети назив АТС јединице укључене у догађај.

(5) Мјесто догађаја

Унијети обавјештење за познато географско мјесто или једноставним описом/начином (језиком) описати локацију догађаја. Унијети надморску висину мјеста догађаја и географску ширину и дужину мјеста догађаја ако је примјењиво.

(6) Датум и вријеме догађаја

Унијети дан, мјесец, годину и UTC вријеме догађаја.

(7) Информације о укљученим ваздухопловима у догађај

Простор за упис података је обезбијеђен за два ваздухоплова, ако су више од два укључена, опиши додатни ваздухоплов у "Опис догађаја" или на додатном образцу.

- Позивни знак

Унијети позивни знак ваздухоплова.

- Тип/Модел

Унијети назив произвођача ваздухоплова и тип.

- Регистрација ваздухоплова

Унијети потпуну регистрациону ознаку ваздухоплова.

- Полазна тачка

Унијети полазну тачку или као 3-словни IATA код, 4-словни ICAO код, позицију у географској ширинилдужини или једноставним језиком.

- Долазна тачка

Унијети одредичну тачку или као 3-словни IATA код, 4-словни ICAO код, позицију у географској ширини/дужини или једноставним језиком.

- SSR - Код

Унијети додијељени код секундарног надзорног радара.

- Висина, одобрена

Унијети одобрену висину ваздухоплова и навести јединице мјерења (фити AGL/MSL, метри, ниво лета).

- Висина, стварна

Унијети висину ваздухоплова у тренутку догађаја и навести јединице мјерења (фити AGL/MSL, метри, ниво лета).

- Мод Ц

Унијети мод Ц, ако је био у употреби.

- Правила летења

Означити квадрат да ли је лет вођен у VFR (Визуелна правила летења), IFR (Инструментална правила летења) или SVFR (Специјална визуелна правила летења). Означити одговарајући квадрат за дневне или ноћне услове.

- Оператор/Власник

Унијети име оператора или власника ваздухоплова.

- Фаза лета у вријеме догађаја

Обиљежити одговарајући квадрат у складу са фазом лета током које се десио догађај.

- Врста обезбијеђене АТМ услуге

Означити квадрат за обезбијеђене АТМ услуге.

- Класификација ваздушног простора

Означити квадрат за категорију ваздушног простора у којем се десио догађај.

- Остала подручја ваздушног простора

Означити квадрат за одговарајуће подручје са ограничењем.

- Врста извјештаја поднешеног од ваздухоплова (извор информације)

Навести или означити врсту извјештаја поднијетог од ваздухоплова.

- Врста контролног система за упозорење

Означити врсту активираниог система упозорења.

(8) Контролор ваздушног саобраћаја на дужности (радна позиција)

Означити квадрат за одговарајућу радну позицију контролора у вријеме безбједносног догађаја.

- Преоптерећење контролора на дужности

Означити квадрат који одговара ситуацији у вријеме безбједносног догађаја.

- Већи број ваздухоплова у додијељеној зони од прописаног

Означити квадрат који одговара ситуацији у вријеме безбједносног догађаја.

- Контролор радио дуже од прописаног радног времена

Означити квадрат који одговара ситуацији у вријеме безбједносног догађаја.

- Вријеме протекло од задњег одмора

Унијети одговарајућу вриједност.

(9) Метеоролошки услови

Означити квадрат који одговара ситуацији у вријеме догађаја, те додати вриједности о брзини вјетра, видљивости, бази облака, температури и ваздушном притиску.

- Да ли су метеоролошки услови имали утицаја на догађај

Означити квадрат који одговара ситуацији у вријеме догађаја.

(10) CNS отказ система/уређаја

Означити квадрат отказа појединог система или уређаја.

- Датум и вријеме поновног стављања система/уређаја у функцију.

Навести податке када је систем или поновно стављен у оперативну функцију.

- Степен утицаја на функционирање АТМ сервиса

Означити квадрат који одговара нивоу озбиљности која утиче на способност пружања услуга у АТМ-у у вријеме догађаја.

(11) Опис догађаја

Описати догађај и околности под којима се десио.

(12) Класификација ризика

Унијети класификацију ризика у односу на успостављену матрицу процјене ризика.

(13) Прилози

Навести остале релевантне информације као што су фотографије, извјештаји или скице, ако су на располагању и ако је примјењиво.

(14) Врста извјештаја и статус догађаја

Означити врсту извјештаја:

- Обавјештење о налазима са потпуним резултатима истраге. Не предвиђа се даље подношење извјештаја.
- Обавјештење о почетним налазима. Извјештај не садржи све захтијеване информације или резултате истраге. Захтијева се попутни извјештај.
- Попутни извјештај од претходног обавјештења о налазима, извјештај о резултатима истраге или додатне информације везане за извјештај означен као почетни налази.

Навести референтни број и датум почетног извјештаја који се односи на организацију.

(15) Детаљи о подносиоцу извјештаја

Унијети одговарајуће појединости о подносиоцу извјештаја.

ПРИЛОГ VII**ЛИСТА МИНИМУМА ПОДАТАКА/ИНФОРМАЦИЈА
САДРЖАЈА ТРОМЈЕСЕЧНОГ ИЗВЈЕШТАЈА О****ДОГАЂАЈИМА****А) ДОГАЂАЈИ ВЕЗАНИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ
ОПЕРАЦИЈА ВАЗДУХОПЛОМ**

- Годишњи обим саобраћаја; изражен у броју операција ваздухоплова и броју сати лета;
- Укупан број и категорија догађаја везаних за спровођење операција ваздухопловом, укључујући информације о обиму штете. Информације требају бити класификоване према фази лета, правилима лета, врсти операције и класе ваздушног простора, укључујући утицај АТМ система на угрожавање (директан, индиректан, без утицаја) и класификоване према нивоу озбиљности и учесталости.
- Приједлог мјера превенције за све догађаје, да ли су и кад мјере превенције имплементирани и на који начин, да ли су мјере биле учинковите или не.

**Б) ДОГАЂАЈИ У ВЕЗИ С ТЕХНИЧКИМ УСЛОВИМА,
ОДРЖАВАЊЕМ И ПОПРАВКОМ ВАЗДУХОПЛОВА**

- Категорија и број догађаја о којим се извјештавало са кратким описом, класификацијом ризика за све догађаје, укључујући информације о обиму штете.
- Приједлог мјера превенције за све догађаје, да ли су и кад мјере превенције имплементирани и на који начин, да ли су мјере биле учинковите или не.

**Ц) ДОГАЂАЈИ ВЕЗАНИ ЗА
АЕРОДРОМЕ/ЛЕТИЛИШТА И ЗЕМАЉСКЕ УСЛУГЕ**

- Назив и ИСАО код аеродрома/летишта;
- Категорија и број догађаја о којим се извјештавало са кратким описом, класификацијом ризика за све догађаје, укључујући информације о обиму штете.

- Приједлог мјера превенције за све догађаје, да ли су и кад мјере превенције имплементирани и на који начин, да ли су мјере биле учинковите или не.

**Д) ДОГАЂАЈИ У ВЕЗИ СА УСЛУГАМА И
ОБЈЕКТИМА У ВАЗДУШНОЈ ПЛОВИДБИ**

- Укупан број несрећа.
- Укупан број инцидената класификованих према нивоу озбиљности који утиче на безбједност (safety) операција летјелица и особа у летјелици, у складу са ESARR 2, GUI 1, Attachment A.
 - Озбиљни инциденти (Serious incident);
 - Главни инциденти (Major incident);
 - Битни инциденти (Significant incident);
 - Недефинисани (Not determined);
 - Без утицаја на безбједност (No safety effect).
- Укупан број АТМ специфичних догађаја, класификованих према нивоу озбиљности која утиче на способност пружања услуга у АТМ-у, а у складу са ESARR 2, GUI 1, Attachment B. То обухвата следеће:
 - Тотална неспособност пружања услуга управљања ваздушним саобраћајем (*Total inability to provide safe ATM services*);
 - Озбиљна неспособност пружања услуга управљања ваздушним саобраћајем (*Serious inability to provide safe ATM services*);
 - Дјелимична неспособност пружања услуга управљања ваздушним саобраћајем (*Partial inability to provide safe ATM services*);
 - Способност пружања услуга управљања ваздушним саобраћајем са смањеним капацитетима (*Ability to provide safe but degraded ATM services*);
 - Недефинисани утицај (*Not determined*);
 - Без утицаја на пружање услуга управљања ваздушним саобраћајем (*No effect on ATM services*);
 - Затајење система/функције А/Г комуникације (стална обавезна комуникација је онемогућена);
 - Затајење система/функције ваздушног надзора (стално обавезно праћење ваздухоплова је онемогућено);
 - Затајење система/функције обраде и дистрибуције података (стална обавезна размјена података унутар АТС и/или између АТС и ваздухоплова је онемогућена);
 - Затајење навигационог система/опреме.
- Информације о обиму штете.
- Приједлог мјера превенције за све догађаје, да ли су и кад мјере превенције имплементирани и на који начин, да ли су мјере биле учинковите или не.

Е) ОСТАЛИ ДОГАЂАЈИ

- Навести све догађаји који се не могу сврстати у горе наведене категорије.
- Навести све догађаје који су прикупљени системом добровољног извјештавања о догађајима.
- Класификација ризика за све догађаје, укључујући информације о обиму штете.
- Приједлог мјера превенције за све догађаје, да ли су и кад мјере превенције имплементирани и на који начин, да ли су мјере биле учинковите или не.

ПРИЛОГ VIII

АДРЕСА И БРОЈ ТЕЛЕФОНА/ФАКСА НА КОЈЕ СЕ
МОГУ ДОСТАВИТИ ИЗВЈЕШТАЈИ О ДОГАЂАЈУ

E-mail: safety@bhdca.gov.ba

Факс: + 387 51 921 520

Телефон: + 387 51 921 522

Адреса: Дирекција за цивилно ваздухопловство БиХ

(BHDCA)

Војводе Пере Креце бб

78 000 Бања Лука

Босна и Херцеговина

Уколико се извјештај шаље поштом, испод назива институције (BHDCA) навести ријечи: "на руке генералног директора".

На основу члана 16. и 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02 и 102/09) и члана 14. став (1) Закона о зракопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 39/09), генерални директор Дирекције за цивилно зракопловство Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК

О ИЗВЈЕШТАВАНЈУ О ДОГАЂАЈИМА

ДИО ПРВИ - ОПЋЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет)

Предмет овог правилника чини извјештавање о догађајима који угрожавају или који би, ако се не исправе или не ријеше, могли угрозити зракоплов, особе у њему или било коју другу особу, опрему или уређај који утичу на рад зракоплова, те извјештавање о другим релевантним информацијама повезанима са сигурношћу; анализа и накнадно поступање са догађајима о којима се извјештава и о другим информацијама повезанима са сигурношћу; заштита запосленика у зракопловству; коришћење прикупљених информација повезаних са сигурношћу и њихово уношење у базу података; давање повjerљивих информација заинтересираним странам са циљем пружања информација које су им потребне ради побољшања сигурности; и тајност идентитета особа које пријављују догађаје који се односе на сигурност.

Члан 2.

(Пojмови и дефиниције)

- (1) Појам "сигурност", који се користи у тексту овог правилника, означава сигурност зрачне пловидбе (Safety).
- (2) Појмови које се употребљавају у Правилнику имају слjedeће значење:
 - a) "**Догађај**" (*Occurrence*): је било који догађај, појава или случај повезан са сигурношћу која угрожава или која би, ако се не исправи или не ријеши, може довести зракоплов, његову посаду и путнике или било које друге особе у опасност и у себе укључује несреће и озбиљне инциденте;
 - b) "**Несрећа**" (*Accident*): је догађај повезан са операцијом зракоплова који, у случају када је зракоплов са људском посадом, се десило од момента укrcавања било које особе у зракоплов са намјером пријевоза, до момента искrcавања тих особа, или у случају када је зракоплов без људске посаде, се десило од момента када је зракоплов спреман да крене са намјером да поleti до момента када завршава лет (кад се заустави на крају лета) и кад се примарни погонски систем угаси, у којем је:
 - 1) особа смртно или тежко stradала као послједика:
 - што је била у зракоплову, или

- од директног контакта са било којим дијелом зракоплова, укључујући и дијелове који су се одвојили од зракоплова, или
- од директног излагања млазу мотора, осим ако су повреде изазване природним узроком, samozadate или zadate од стране других особа, или када су повреде нанешене сlijepим путницима који се крију изван подручја која су обично доступна путницима и посади; или

- 2) зракоплов је претрпио оштећење или структурални квар који негативно утиче на структуралну чврстоћу, performanse или карактеристике лета зракоплова, и обично захтијева велику поправку или замјену оштећене компоненте, изузев квара мотора или оштећења, када је оштећење ограничено на један мотор (укључујући његове опlate и прибор) elise, завршни дио крила, антене, даваће, lopatice, гуме, тоčkove, aerodinamičke опlate, instrument table, vrata stajnog trapa, vjetrobrane, oplatu зракоплова (као што су mala удubljenja или pokotine/rupe) или мања оштећења на главном краку ротора, репном ротору, stajnom trapу и оним проузрокованим gradом или ударом ptica (укључујући rupe на radarskoj kupoli), или
- 3) зракоплов је nestao или је потпуно недоступан.

- c) "**Озбиљан инцидент**" (*Serious Incident*): је догађај који укључује околности које указују да је постојала велика вјероватноћа да се desi несрећа и повезан је са операцијама зракоплова, који, у случају када је зракоплов са људском посадом, се десило од момента укrcавања било које особе у зракоплов са намјером пријевоза, до момента искrcавања тих особа, или у случају када је зракоплов без људске посаде, се десило од момента када је зракоплов спреман да крене са намјером да поleti до момента када завршава лет (кад се заустави на крају лета) и кад се примарни погонски систем угаси. Lista примјера озбиљних инцидената је data у Прилогу IV овог правилника;
- d) "**Инцидент**" (*Incident*): је догађај који није несрећа, а повезан је са спровођењем операција зракопловом, који утиче или је mogao uticati на сигурност спровођење операција;
- e) "**Подносилац извјештаја**" (*Reporter*): је физичка особа која пријави догађај или друге информације повезане са сигурношћу;
- f) "**Зракоплов**" (*Aircraft*): је свака направа која се одржава у атмосфери због реакције zrака, осим реакције zrака у односу на земљину површину;
- g) "**Организација**" (*Organisation*): је било која организација која пружа зракопловне услуге/proizводе и/или која запошљава, уговара или користи услуге особа које су обавезне извјестити о догађајима у складу са чланом 6. став (1) овог правилника;
- h) "**Опасност**" (*Hazard*): је ситуација или предмет који би могли узроковати смрт или повреду особе, оштећење опреме или структуре, губитак материјала или smanjenje способности за обављање propisane функције;
- i) "**Тijело одговорно за сигурносне истраге у цивилном зракопловству**" (*Safety Investigation Authority*) је stalно државно tijело које спроводи или надzире истраге које се односе на сигурност зрачне пловидбе. У Босни и Херцеговини то је Јединица за истраживање несрећа и инцидената;

- j) "**Kultura pravičnosti**" (*Just Culture*): je kultura u kojoj se ne kažnjava djelatnik na terenu ili druge osobe za njihove postupke, propuste ili odluke koji su u skladu s njihovim iskustvom i obrazovanjem, ali u kojoj se ne tolerišu krajnja nepažnja, namjerne povrede i destruktivni postupci;
- k) "**Kontaktna tačka**" (*Point of Contact*): je nadležno tijelo države koje uspostavlja mehanizam za neovisno prikupljanje, procjenu, obradu, analizu i pohranu podataka o događajima, odnosno, tijelo odgovorno za razmjenu i distribuciju informacija zainteresiranim stranama. U Bosni i Hercegovini to je Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BHDCA);
- l) "**Zainteresirana strana**" (*Interested Party*): je bilo koja fizička ili pravna osoba ili bilo koje službeno tijelo, bez obzira ima li status pravne osobe ili ne, koje može sudjelovati u poboljšanju sigurnosti imajući pristup informacijama o događajima razmijenjenim između Bosne i Hercegovine i bilo koje druge države i koja pripada u jednu od kategorija zainteresiranih strana iz Priloga II ovog pravilnika;
- m) "**Državni program sigurnosti**" (*State Safety Programme*): je integrirani skup propisa i aktivnosti kojima je cilj upravljanje sigurnošću zračne plovidbe u Bosni i Hercegovini;
- n) "**Sistem upravljanja sigurnošću**" (*Safety Management System - SMS*): obuhvata sistematski pristup upravljanju sigurnošću, uključujući neophodnu organizacijsku strukturu, odgovornosti, politike i procedure i uključuje bilo koji sistem upravljanja koji, nezavisno ili zajedno s drugim sistemima upravljanja u organizaciji, upravlja sigurnošću;
- o) "**Neidentifikacija**" (*Anonymisation*): je uklanjanje/izostavljanje iz izvještaja o događajima svih osobnih podataka koji se odnose na podnositelja izvještaja i na osobe spomenute u izvještajima o događajima, te svih pojedinosti, uključujući nazive jedne ili više organizacija uključenih u događaj, koje bi mogle otkriti identitet podnositelja izvještaja ili treće strane ili na osnovu kojih je moguće utvrditi te podatke iz izvještaja o događaju;
- p) "**Neidentifikacija informacija**" (*Disidentified Information*): označava informacije koje proizlaze iz izvještaja o događajima iz kojih su uklonjeni svi osobni podaci, kao što su imena ili adrese fizičkih osoba.
- c) omogućava pravodobno preduzimanje, prema potrebi, sigurnosnih mjera na osnovu analize prikupljenih informacija;
- d) osigurava stalnu dostupnost informacija povezanih sa sigurnošću uvođenjem pravila o povjerljivosti i o pravilnoj upotrebi informacija putem usklađene i poboljšane zaštite izvjestioca i osoba spomenutih u izvještajima o događajima;
- e) osigurava da se rizici za sigurnost u zrakoplovstvu razmatraju i rješavaju i na nivou Bosne i Hercegovine i šire.
- (3) Jedini cilj izvještavanja o događajima je sprječavanje zrakoplovnih nesreća, ozbiljnih incidenata i incidenata, bez utvrđivanja i pripisivanja odgovornosti, krivice ili izricanje kazne, osim u slučajevima krajnje nepažnje, namjernog prekršaja ili krivičnog djela.

DIO DRUGI - OBAVEZNO I DOBROVOLJNO IZVJEŠTAVANJE O DOGAĐAJIMA

Član 5.

(Obavezno i dobrovoljno izvještavanje o događajima)

- (1) BHDCA će uspostaviti jedinstven sistema obaveznog i dobrovoljnog izvještavanja o događajima u Bosni i Hercegovini.
- (2) Svaka osoba ili organizacija mora izvijestiti BHDCA o svakom događaju u koji je bila uključena, ili mu je prisustvovala, putem sistema obaveznog izvještavanja o događajima, a za koji postoji sumnja da predstavlja potencijalnu prijetnju ili ugrožavanje sigurnosti.
- (3) Svaka osoba ili organizacija mora dostaviti BHDCA izvještaj o sigurnosti ili događaju koji nije obuhvaćen obaveznim izvještavanjem o događajima, putem sistema dobrovoljnog izvještavanja o događajima.
- (4) Sve zrakoplovne organizacije u Bosni i Hercegovini su dužne uspostaviti interni sistem izvještavanja o događajima (obaveznog i dobrovoljnog izvještavanja) u okviru svojih organizacija, određivanjem odgovorne osobe unutar iste, koja je ovlaštena da prima sve izvještaje, vrši procjenu, obradu, analizu i čuvanje podataka izvještaja o događajima.
- (5) Ukoliko organizacija nije u mogućnosti uspostaviti interni sistem izvještavanja o događajima, izvještava direktno BHDCA u skladu sa članom 10. ovog pravilnika.
- (6) Organizacije mogu uspostaviti i druge sisteme prikupljanja i obrade informacija povezanih sa sigurnošću u svrhu prikupljanja podataka o događajima koje nisu registrirali sistemi obaveznog i dobrovoljnog izvještavanja o događajima. Ti sistemi mogu obuhvatiti izvještavanje tijela koja su različita od onih navedenih u članu 8. stav (1) ovog pravilnika i mogu uključivati aktivno učestvovanje:
- zrakoplovne industrije;
 - profesionalnih organizacija zrakoplovnog osoblja.

Član 6.

(Obavezno izvještavanje)

- (1) Ovaj pravilnik ima za cilj povećanje nivoa sigurnosti kroz izvještavanje, prikupljanje, pohranjivanje, zaštitu, razmjenjivanje, istraživanje, analiziranje, te na propisan način distribuiranje sigurnosnih informacija zainteresiranim stranama, i preduzimanje sigurnosnih mjera i preporuka na osnovu prikupljenih informacija.
- (2) Izvještavanje o događajima:
- obezbjeduje veću sistematičnost i preglednost događaja i njihovih uzroka;
 - omogućava identifikaciju odgovarajućih korektivnih radnji, kao i područja gdje sigurnost letenja može biti poboljšana promjenom propisa koji se tiču operacija zrakoplova i sistema upravljanja zračnim prometom (ATM);
- (1) Subjekti koji su obavezni da podnesu izvještaj o događaju:
- Operator i/ili vođa zrakoplova za javni zračni prijevoz i zrakoplova sa turbinskim pogonom ili u slučajevima kada vođa zrakoplova ne može izvijestiti o događaju, bilo koji drugi član posade koji je sljedeći u zapovjednom lancu zrakoplova;
 - Organizacija ili osoba koja se bavi projektiranjem, proizvodnjom, praćenjem kontinuirane plovidbenosti, održavanjem ili modificiranjem zrakoplova ili bilo koje opreme ili dijela takvog zrakoplova;

Član 3.

(Primjenjivost)

Ovaj pravilnik se primjenjuje na događaje i druge informacije povezane sa sigurnošću koje uključuju civilne zrakoplove.

Član 4.

(Cilj izvještavanja o događajima)

- c) Organizacija ili osoba koja potpisuje potvrdu o pregledu plovidbenosti ili potvrdu o puštanju u rad zrakoplova ili bilo koje opreme ili dijela tog zrakoplova;
- d) Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi ili osoba koja obavlja dužnost kao član osoblja pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, kojem su povjerene odgovornosti povezane s uslugama u zračnoj plovidbi;
- e) Osoba koja obavlja dužnost u vezi sa upravljanjem sigurnošću aerodroma;
- f) Organizacija ili osoba koja vrši dužnosti vezane za ugradnju, izmjenu, održavanje, opravku, generalni remont, provjeru u letu ili kontrolu opreme na zemlji, koja se koristi ili ima namjeru da se koristi u svrhu, ili u vezi sa obezbjeđenjem usluga u zračnoj plovidbi ili navigacijskih sredstava za zrakoplove;
- g) Organizacija ili osoba koja vrši dužnosti zemaljskog opsluživanja zrakoplova, uključujući punjenje gorivom, opsluživanje, pripremu dokumenta o masi i opterećenju zrakoplova, zaštitu i odleđivanje zrakoplova, kao i vuču zrakoplova na aerodromu;
- h) Organizacija za obuku zrakoplovnog ovlaštenog i stručnog osoblja;
- i) Rukovodeće i/ili odgovorno osoblje zrakoplovnih organizacija u državnom i privatnom vlasništvu (državne organizacije za prijevoz putnika koje nemaju potvrdu zračnog operatera, aero-klubovi, udruženja građana i slično), ili piloti generalne avijacije /opće namjene.
- j) Sve organizacije ili osobe koje je ovlastila ili odobrila BHDCA, odnosno, koje su pod nadzorom BHDCA, a nisu obuhvaćene tačkama od a) do j) stava (1) ovog člana;
- k) Ostale osobe koje imaju saznanja o događaju.
- (2) Subjeki navedeni u stavu (1) ovog člana, putem sistema obaveznog izvještavanja o događajima, izvještavaju o događajima koji mogu predstavljati značajan rizik za sigurnost zrakoplovstva i koji pripadaju sljedećim kategorijama:
- a) događaji u vezi sa sprovođenjem operacija zrakoplovom, kao što su:
- 1) događaji povezani sa sudarima;
 - 2) događaji povezani s polijetanjem i slijetanjem;
 - 3) događaji povezani s gorivom;
 - 4) događaji tokom leta;
 - 5) događaji povezani s komunikacijom;
 - 6) događaji povezani s ozljedama, hitnim slučajevima i drugim kritičnim situacijama;
 - 7) događaji povezani s onesposobljenošću članova posade i drugi događaji povezani s članovima posade;
 - 8) događaji povezani s vremenskim uvjetima ili događaji povezani sa sigurnošću civilnog zrakoplovstva (*Security*).
- b) događaji u vezi s tehničkim uvjetima, održavanjem i popravkom zrakoplova, kao što su:
- 1) strukturni kvarovi;
 - 2) kvarovi na sistemima;
 - 3) problemi u vezi sa održavanjem i popravkom;
 - 4) problemi u vezi sa pogonom (uključujući motore, propelere i sisteme rotora), te problemi u vezi sa pomoćnom pogonskom jedinicom.
- c) događaji u vezi sa uslugama i objektima u zračnoj plovidbi, kao što su:
- 1) sudari, bliski susreti ili potencijalni sudari;
 - 2) posebni događaji u vezi s upravljanjem zračnim prometom i uslugama u zračnoj plovidbi (ATM/ANS);
 - 3) operativni događaji vezani uz ATM/ANS.
- d) događaji u vezi sa aerodromima i zemaljskim uslugama, kao što su:
- 1) događaji povezani s aerodromskim aktivnostima i objektima;
 - 2) događaji povezani s prihatom i otpremom putnika, prtljage, pošte i tereta;
 - 3) događaji povezani sa zemaljskim opsluživanjem zrakoplova i njihovim servisiranjem.
- (3) Lista događaja koji mogu predstavljati značajan rizik za sigurnost zrakoplovstva (događaji o kojima se izvještava) data je u Prilogu V ovog pravilnika.

Član 7.

(Dobrovoljno izvještavanje)

- (1) Dobrovoljno izvještavanje o događajima je sistem koji uključuje prikupljanje svih podataka o stvarnim ili potencijalnim nedostacima sigurnosti koji možda nisu obuhvaćeni obaveznim izvještavanjem o događajima. Dobrovoljni izvještaji mogu biti povezani sa određenim događajem u toku leta ili se mogu odnositi na opasnost po sigurnost ili na ono što možda izaziva zabrinutost bilo koje osobe u vezi sa sigurnošću.
- (2) Sistem dobrovoljnog izvještavanja koristi se radi olakšavanja prikupljanja pojedinosti o događajima i drugih informacija povezanih sa sigurnošću:
 - a) koje ne podliježu obaveznom izvještavanju na osnovu člana 6. st. (2) i (3) ovog pravilnika;
 - b) o kojima su izvjestili subjekti koji nisu navedeni u članu 6. stav (1) ovog pravilnika.
- (3) Svaka organizacija uspostavlja sistem dobrovoljnog izvještavanja o događajima kako bi se olakšalo prikupljanje:
 - a) podataka o stvarnim ili potencijalnim nedostacima sigurnosti koji možda nisu obuhvaćeni obaveznim izvještavanjem o događajima,
 - b) drugih informacija povezanih sa sigurnošću koje podnositelj izvještaja smatra stvarnom ili potencijalnom opasnošću za sigurnost zrakoplovstva.
- (4) BHDCA će izvršiti procjenu svakog zaprimljenog dobrovoljnog izvještaja u skladu sa članom 14. ovog pravilnika i izvršiti analizu događaja ukoliko bude smatrala da se iz toga mogu izvući sigurnosne preporuke.

DIO TREĆI - POSTUPAK IZVJEŠTAVANJA

Član 8.

(Institucija kojoj se izvještava)

- (1) BHDCA je nadležna institucija za nezavisno prikupljanje, procjenu, obradu, analizu i čuvanje podataka o događajima o kojima je izvještano na osnovu čl. 6. i 7. ovog pravilnika.
- (2) BHDCA nije nadležna za obradu i analizu podataka o događajima koji spadaju u kategoriju nesreće ili ozbiljnog incidenta.

Član 9.

(Način dostavljanja izvještaja)

- (1) Obrazac izvještaja sa potpunim podacima o događaju može biti poslan u BHDCA e-mailom, faksom ili putem pošte. Događaj može biti prijavljen i telefonom uz obavezu dostavljanja izvještaja o događaju u roku od 72 sata.
- (2) Obrasci za izvještavanje o događajima su objavljeni na internet stranici BHDCA (www.bhdca.gov.ba).
- (3) Ako obrazac izvještaja nije dostupan, bitne informacije mogu biti dostavljene u vidu pisma na adresu BHDCA.

Član 10.

(Obaveza o izvještavanju)

- (1) Subjekti iz člana 6. stav (1) ovog pravilnika moraju da izvijeste BHDCA o svakom događaju koji je naveden u članu 6. st. (2) i (3), u najkraćem mogućem roku, a u svakom slučaju najkasnije 72 sata nakon što su postali svjesni događaja, osim u slučaju izuzetnih **okolnosti (rat, zemljotres, poplava i druge elementarne nepogode usljed kojih prijeti opasnost ugrožavanja života i zdravlja ljudi)**.
- (2) Ukoliko okolnosti o događaju budu ocijenjene kao izuzetno opasne, BHDCA treba da bude obaviještena o najznačajnijim detaljima na najbrži mogući način (e-mail/telefon/faks), što u roku od 72 sata mora biti praćeno sa potpunim pisanim izvještajem.
- (3) Ako je početni izvještaj nepotpun u pogledu bilo koje informacije koja se zahtijeva ovim pravilnikom, sljedeći izvještaj mora biti potpun i poslat u roku od 72 sata od trenutka raspolaganja informacijama.
- (4) Sa izvještajem se postupa tako da se informacije iz izvještaja koriste samo u svrhu unapređenja sigurnosti, a nikako u druge svrhe, odnosno, da se odgovarajuće zaštiti povjerljivost identiteta podnosioca izvještaja i osoba spomenutih u izvještaju o događaju, s ciljem promoviranja "kulture pravičnosti".

Član 11.

(Izvještavanje unutar organizacije)

- (1) Na osnovu uspostavljenog internog sistema izvještavanja u okviru svojih organizacija, ovlaštena odgovorna osoba unutar zrakoplovne organizacije izvještaje o događajima iz člana 6. stav (2) i (3) i člana 7. stav (3) ovog pravilnika pravovremeno dostavlja BHDCA.
- (2) Odgovorna osoba unutar organizacije svaka tri mjeseca dostavlja BHDCA zbirne podatke o svim događajima o kojima je izvršeno izvještavanje unutar organizacije. Izvještaji se dostavljaju u skladu sa sadržajem koji je dat u Prilogu VII (Lista minimuma podataka/informacija sadržaja tromjesečnog izvještaja o događajima) ovog pravilnika.
- (3) U slučaju kada uposlenik podnese izvještaj koji potpada pod pojam događaja utvrđenog ovim pravilnikom, organizacija je dužna da ga obavijesti da li je isti upućen u BHDCA ili ne. Ako nije, a uposlenik smatra da treba biti, ima pravo da zahtijeva da izvještaj bude prosljeđen ili da ga lično podnese u BHDCA.
- (4) Postupak, kojim se osigurava pravo individualnog podnošenja izvještaja, mora biti ugrađen u postupak izvještavanja organizacije, te jasno formuliran u relevantnim instrukcijama uposlenom osoblju.

Član 12.

(Povjerljivo izvještavanje)

- (1) Pojedinaac može podnijeti izvještaj o događaju direktno u BHDCA ako smatra da je izvještaj povjerljiv.
- (2) Ako podnositelj izvještaja smatra da svoj identitet ne treba da otkrije, onda se takav izvještaj, sa oznakom "POVJERLJIVO", šalje u BHDCA, adresiran na "Generalni direktor", dok koverat treba obilježiti kao "Lično". Takav izvještaj će biti poštovan i postupiće se sa njim u skladu sa članom 14. i 17. ovog pravilnika.

DIO ČETVRTI - PROCJENA, OBRADA, ANALIZA I ČUVANJE PODATAKA O DOGAĐAJIMA

Član 13.

(Postupci sa izvještajem unutar organizacije)

- (1) Organizacije navedene u članu 6. stav (1) ovog pravilnika su dužne da propišu postupak prikupljanja, obrade, analize i čuvanja podataka o događaju, kako bi se utvrdile opasnosti

za sigurnost koje su povezane s utvrđenim događajima ili sa skupinama događaja.

- (2) Izvještaj o događaju mora biti u potpunosti obrađen i analiziran od organizacije koja šalje izvještaj prema BHDCA.
- (3) Na osnovu te analize, svaka organizacija utvrđuje uzrok događaja, vrstu i stepen ozbiljnosti događaja i odgovarajuće korektivne ili preventivne mjere, ako postoje, koje su potrebne zbog poboljšanja sigurnosti.
- (4) Nakon utvrđivanja odgovarajućih korektivnih ili preventivnih mjera, koje je potrebno preduzeti radi rješavanja stvarnih ili potencijalnih nedostataka u pogledu sigurnosti, organizacija mora:
 - a) pravovremeno sprovesti tu mjeru i
 - b) uspostaviti postupak praćenja sprovođenja i djelotvornosti mjera.
- (5) Svaka organizacija svojim zaposlenicima i ugovornom osoblju redovno prosljeđuje informacije o analizi događaja i sprovođenju korektivnih ili preventivnih mjera proisteklih iz analize tih događaja.
- (6) Kada organizacija u rezultatima svoje analize događaja ili skupine događaja utvrdi stvarni ili potencijalni rizik po sigurnost, mora, u roku od 30 dana od dana podnošenja izvještaja o događaju od strane podnosioca izvještaja, poslati BHDCA izvještaj koji sadrži:
 - a) preliminarne rezultate analize događaja ili konačne rezultate analize ako je ista završena;
 - b) korektivne ili preventivne mjere koje organizacija treba preduzeti.
- (7) Konačne rezultate sprovedene analize organizacija dostavlja BHDCA, čim postanu dostupni i, u načelu, najkasnije tri mjeseca od podnošenja izvještaja o događaju od strane podnosioca izvještaja.
- (8) BHDCA može zatražiti od organizacije da joj dostavi preliminarne ili konačne rezultate analize nekog događaja o kojem je BHDCA obaviještena, a za isti nije dostavljena bilo koja analiza ili konačni izvještaj.
- (9) Blagovremeno izvještavanje BHDCA o rezultatima analize i preduzetim radnjama može umanjiti ili učiniti nepotrebnim direktno uključivanje BHDCA u istražne radnje.

Član 14.

(Postupci sa izvještajem koji su primljeni u BHDCA)

- (1) BHDCA će obraditi izvještaje koji su direktno prosljeđeni BHDCA, uključujući i izvještaje podnijete od strane osoblja BHDCA i "povjerljive" izvještaje za koje smatra da imaju, ili mogu imati, značajne posljedice na sigurnost, tako što će:
 - a) odlučiti koji događaj zahtijeva analizu od strane BHDCA u cilju ispunjavanja propisanih nadležnosti;
 - b) analizirati primljeni izvještaj o događaju i informirati podnosioca izvještaja (ako je to moguće) o analizi događaja;
 - c) na osnovu analize BHDCA, određuju odgovarajuće korektivne ili preventivne mjere potrebne za poboljšanje sigurnosti.
- (2) Postupak prikupljanja dodatnih informacija o događaju i analize događaja može sprovesti tim koji je sastavljen od inspektora i drugih osoba sa potrebnim kvalifikacijama ili osoba iz BHDCA koje posjeduju autorizaciju za obavljanje tih zadataka i poslova, odnosno, osobe BHDCA koje rade na poslovima obaveznog izvještavanja o događajima (MOR).
- (3) Na osnovu te analize, BHDCA utvrđuje uzrok događaja, vrstu i stepen ozbiljnosti događaja i odgovarajuće korektivne ili preventivne mjere, ako postoje, koje su potrebne zbog poboljšanja sigurnosti.

- (4) Nakon utvrđivanja odgovarajućih korektivnih ili preventivnih mjera koje je potrebno preduzeti radi rješavanja stvarnih ili potencijalnih nedostataka u pogledu sigurnosti, BHDCA mora:
- pravovremeno sprovesti tu mjeru; i
 - uspostaviti postupak praćenja sprovođenja i djelotvornosti mjera.
- (5) BHDCA mora imati pristup obavljenoj analizi događaja od strane organizacije i na odgovarajući način će sprovoditi nadzor nad implementacijom mjera koje su preduzele organizacije na osnovu interne analize ili mjera koje nalaže BHDCA nakon sprovedene analize događaja.
- (6) Ako BHDCA zaključi da sprovođenje i učinkovitost predložene mjere, o kojima je izvještena od strane organizacije, nisu prikladne za rješavanje stvarnih ili potencijalnih sigurnosnih nedostataka, BHDCA će naložiti organizaciji da preduzme i sprovede odgovarajuće dodatne mjere.
- (7) BHDCA će koristiti podatke sa registratora podataka leta (FDR) samo ako je to potrebno u cilju odgovarajuće analize i istrage određenih događaja. Cilj korištenja tih podataka je dopuna i proširivanje informacija iz izvještaja, a ne provjera istih.
- (8) BHDCA će odlučiti u kojim okolnostima će koristiti te podatke i zahtijevati od operatora da zadrži podatke sa FDR u periodu od 14 dana od dana događaja ili za duži period ako se drugačije odluči. BHDCA će u najkraćem mogućem vremenu obavijestiti organizaciju koja je dostavila izvještaj kada zahtijeva takve podatke.
- (9) U slučaju da BHDCA primi izvještaj o događaju iz organizacije za koji nije izvršena procjena i analiza, BHDCA vrši početnu procjenu i obradu istog i koordinira sa tom organizacijom na preduzimanju aktivnosti kako je to propisano članom 13. ovog pravilnika.
- (10) Ako BHDCA zaključi da analiza događaja i predložene mjere o kojima je izvještena od strane organizacije nisu prikladne za rješavanje stvarnih ili potencijalnih sigurnosnih nedostataka, BHDCA će sprovesti dodatnu analizu tog događaja.
- (11) Postupak prijema, obrade i analize prispjelih izvještaja o događajima u BHDCA, odnosno, pohrana, razmjena i distribucija informacija o događajima, biće detaljno opisana u Instrukciji o obradi i analizi izvještaja o događajima, koju će BHDCA naknadno propisati.

Član 15.

(Nadležnosti BHDCA po pitanju izvještaja o događajima)

BHDCA je nadležna za:

- Prijem, obradu, procjenu i analizu primljenih izvještaja o događajima i, na osnovu sprovedenih analiza, predlaganje odgovornim osobama BHDCA planiranje i sprovođenje stručnih i inspeksijskih nadzora.
- Praćenje načina i učinkovitosti sprovođenja mjera i sigurnosnih preporuka nastalih iz analize izvještaja o događajima.
- Koordinaciju i nadgledanje napredovanja analize događaja koju sprovede organizacije do izrade konačnog izvještaja.
- Pohranu i evidentiranje svih događaja, bez obzira na vrstu i klasifikaciju događaja;
- Kontinuirano nadgledanje svih prispjelih izvještaja o događajima ili prethodno pohranjenih podataka iz izvještaja ili prikupljenih informacija, u cilju uočavanja opasnosti ili moguće opasnosti po sigurnost i, na osnovu toga, predlaganje određenih mjera ili

izvještavanje nadležnih organa zaduženih za sigurnost.

- Redovno analiziranje baze podataka kako bi se uočili trendovi ili moguće opasnosti;
- Pretraživanje i analizu baze podataka na zahtjev osoblja zaposlenog u BHDCA, zainteresiranih strana ili jedinice za istragu nesreća i, na osnovu toga, po potrebi dostavljanje određenih informacija zainteresiranim stranama u skladu sa odredbama ovog pravilnika.
- Na osnovu informacija dobijenih analizom izvještaja o događajima, po potrebi, preduzimanje određenih mjera izmjene Državnog programa sigurnosti (SSP).

DIO PETI – EVIDENCIJA, ČUVANJE PODATAKA I RAZMJENA INFORMACIJA

Član 16.

(Baza podataka)

- BHDCA će uspostaviti bazu podataka o incidentima i vodiće evidenciju o svim relevantnim informacijama o nesrećama i ozbiljnim incidentima koje su prikupila ili izdala Jedinica za istraživanje nesreća i incidentata.
- Minimalni podaci koji se unose u bazu podataka baziраće se na sadržaju obrasca izvještaja o događajima, koji je dat u Prilogu I ovog pravilnika.
- BHDCA neće u bazu podataka unositi podatke o identitetu i adresi podnositelja izvještaja.
- BHDCA će uzeti u obzir potrebu za kompatibilnošću softvera svoje baze podataka sa softverima postojećih baza podataka drugih država i/ili država članica EU (*Eccairs*).
- Organizacije će pohranjivati prikupljene podatke iz izvještaja o događajima u odgovarajuću bazu podataka.
- BHDCA će zaključiti poseban sporazum sa Jedinicom za istraživanje nesreća i incidentata, kojim će biti regulirana pitanja pristupa bazama podataka i razmjeni informacija, radi izvršavanja svojih propisanih dužnosti i odgovornosti koje su vezane za sigurnost.
- Podaci iz baze podataka koristiće se za razvijanja statističkih podataka o nivou sigurnosti, tendenciji kretanja tokom vremena, izradu analiza i na osnovu toga, utvrđivanje potrebnih preventivnih i korektivnih mjera. Ako se analizom utvrde pitanja sigurnosti koja se tiču druge države, takve informacije prosljediće se tijelu nadležnom u toj državi.
- Sa informacijama iz baze podataka se postupa tako da se informacije koriste samo u svrhu unaprjeđenja sigurnosti i sprečavanje novih incidentata i nesreća, a nikako u druge svrhe, odnosno, da se odgovarajuće zaštiti povjerljivost identiteta podnositelja izvještaja i osoba spomenutih u izvještaju o događaju s ciljem promoviranja "kulture pravičnosti".

Član 17.

(Zaštita podataka i izvora informacija)

- Bez obzira na vrstu/klasifikaciju događaja, lični podaci (imena ili adrese podnositelja izvještaja o događaju) se nikad neće unositi u bazu podataka BHDCA.
- Svaka organizacija mora osigurati da svi lični podaci budu dostupni samo odgovornoj osobi u organizaciji zaduženoj za prijem, obradu i analizu događaja, a ostalom osoblju te organizacije samo kada je to apsolutno nužno za istragu događaja radi unaprjeđenja nivoa sigurnosti. Neidentificirane informacije, po potrebi, se mogu dostavljati i drugom osoblju u organizaciji.
- BHDCA će pokrenuti krivični postupak protiv svih osoba za koje ima saznanja putem obaveznog i dobrovoljnog izvještavanja u slučajevima:

- a) zlonamjernog ponašanja;
 - b) namjernog, teškog i ozbiljnog zanemarivanja očitog rizika i krajnjeg nedostatka profesionalne odgovornosti za primjenu brige koja je bila očito potrebna u datim okolnostima, koji uzrokuje predvidljivu štetu osobi ili imovini, ili koji značajno ugrožava nivo sigurnosti.
- (4) Zaposlenici u organizaciji i ugovorno osoblje koje izvijeste o događaju ili se spominju u izvještajima o događajima prikupljenim putem obaveznog i dobrovoljnog izvještavanja o događajima, ne smiju biti predmetom bilo kakvog kažnjavanja ili disciplinske odgovornosti od strane poslodavca ili organizacije za koju se te usluge pružaju, osim u slučajevima navedenim u stavu (3) tačka a) i b) ovog člana.
- (5) Svaka organizacija, nakon sprovedenih konsultacijama sa zaposlenicima ili predstavnicima zaposlenika, treba donijeti interni opšti pravni akt koji opisuje kako se jamče i sprovode načela "kulture pravičnosti" u njihovoj organizaciji, a naročito načelo iz stava (4) ovog člana. BHDCA može zatražiti preispitivanje internih akata organizacije prije njihova sprovođenja.
- (6) BHDCA će pratiti postupke ili implementaciju zahtjeva iz stava (4) i (5) ovog člana.
- (7) Zaposlenici ili ugovorno osoblje organizacije mogu prijaviti BHDCA navodne povrede pravila utvrđenih ovim članom. Zaposlenici i ugovorno osoblje organizacije zbog prijava tih navodnih povreda ne smiju biti kažnjeni na bilo koji način.

Član 18.

(Povjerljivost i upotreba informacija)

- (1) BHDCA, organizacije i drugi nadležni organi su dužni da osiguraju tajnost podataka i informacija o događajima, u skladu sa Zakonom o zaštiti tajnih podataka ("Službeni glasnik BiH", broj 54/05 i 12/09), te da ograniče njihovu upotrebu na ono što je strogo neophodno za izvršavanje njihovih obaveza u pogledu sigurnosti. U tom smislu, dobijene informacije će se koristiti samo u svrhu upravljanja rizicima, unaprjeđenja sigurnosti i sprječavanja novih incidenata i nesreća, odnosno, za analize sigurnosnih trendova koji mogu biti osnova za sigurnosne preporuke, mjere i direktive, kojima se rješavaju stvarni ili potencijalni sigurnosni nedostaci, bez pripisivanja krivice ili odgovornosti.
- (2) BHDCA će zaključiti poseban sporazum sa pravosudnim organima u BiH, kojim će biti regulirano pitanje osiguranja pravičnosti i povjerljivosti i upotreba informacija.

Član 19.

(Razmjena i distribucija informacija pohranjenih u BHDCA bazi podataka)

- (1) BHDCA će osigurati da se iskustva, bazirana na sakupljenim podacima o događajima, razmjenjuju između država u cilju razvijanja reprezentativne i opće slike o tipičnim opasnostima i povezanim uzrocima, kao i sticanja uvida u trend kretanja sigurnosti u različitim područjima civilnog zrakoplovstva. Takođe, ovim će se omogućiti i sticanje sigurnosnih pouka iz izvještaja o događajima.
- (2) BHDCA će proslijediti sve bitne informacije povezane sa sigurnošću odgovarajućim tijelima drugih država, u najkraćem mogućem roku, ako u toku prikupljanja podataka o događajima ili prilikom pohrane izvještaja o događajima u bazu podataka ili sprovođenja analize događaja utvrdi da su te sigurnosne informacije od interesa za druge države ili da možda zahtijevaju preduzimanje sigurnosnih mjera druge države.
- (3) BHDCA će, na zahtjev Komisije EU ili na osnovu ECAA sporazuma, dostaviti Komisiji EU informacije i podatke koji se nalaze u BHDCA bazi podataka o događajima ukoliko utvrdi da su te informacije od interesa za Komisiju EU ili da možda zahtijevaju preduzimanje sigurnosnih mjera Komisije EU u skladu sa njenim nadležnostima.
- (4) Zainteresirane strane, navedene u Prilogu II ovog pravilnika, mogu zahtijevati pristup određenim informacijama sadržanim u BHDCA bazi podataka. Zainteresirane strane upućuju zahtjev za dostavu informacija BHDCA.
- (5) Iz sigurnosnih razloga, zainteresiranim stranama ne odobrava se direktan pristup BHDCA bazi podataka.

Član 20.

(Obrada zahtjeva i donošenje odluke)

- (1) Zahtjev za informacijama, koje se nalaze u BHDCA bazi podataka, podnose se u BHDCA na obrascima koji će biti publikovani na web stranici BHDCA. Obrasci zahtjeva obavezno sadrže elemente navedene u Prilogu III ovog pravilnika.
- (2) Prilikom prijema zahtjeva, BHDCA će provjeriti da li je:
- a) zahtjev podnijela zainteresirana strana;
 - b) BHDCA nadležna za obradu tog zahtjeva;
 - c) zahtjev opravdan i ostvariv.
- (3) Ako BHDCA utvrdi da su druge države nadležne za rješavanje određenog zahtjeva, prenosi ga toj državi, prema potrebi.
- (4) Ako je zahtjev prihvatljiv, BHDCA određuje količinu i nivo informacija koje prosljeđuje zainteresiranoj strani. Informacije koje se trebaju dostaviti zainteresiranim stranama, ograničavaju se samo na ono što je izričito zatraženo u zahtjevu. Informacije koje nisu povezane s vlastitom opremom, operacijama ili područjem djelatnosti zainteresirane strane, prosljeđuju se samo kao skupne ili neidentifikacijske informacije. Informacije koje nisu u skupnom obliku, mogu se proslijediti zainteresiranoj strani samo ako ta strana podnese detaljno pismeno obrazloženje. Te informacije koriste se samo u skladu sa zahtjevima navedenim u članu 16, 17. i 18. ovog pravilnika.
- (5) BHDCA zainteresiranim stranama navedenim u Prilogu II, tačka (b), može proslijediti samo informacije koje se odnose na njihovu vlastitu opremu, operacije ili područje djelatnosti.
- (6) Kad BHDCA dobije zahtjev od zainteresirane strane koja je navedena u Prilogu II, tačka (a), može donijeti generalnu odluku da informacije redovno prosljeđuje zainteresiranoj strani, pod uvjetom da:
- a) su tražene informacije povezane su s vlastitom opremom, operacijama ili područjem djelatnosti zainteresirane strane;
 - b) odluka ne dozvoljava pristup cijelom sadržaju baze podataka;
 - c) se odluka odnosi samo na neidentifikacijske informacije.
- (7) BHDCA zainteresiranim stranama može prosljeđivati informacije u papirnatom obliku ili upotrebom sigurnih elektroničkih načina komunikacije.
- (8) Zainteresirana strana koristi navedene informacije pod sljedećim uvjetima:
- a) zainteresirana strana koristi informacije samo u svrhu koja je navedenu u zahtjevu;
 - b) zainteresirana strana ne smije otkriti dobivene informacije bez pismenog odobrenja podnosioca izvještaja o događaju i mora preduzeti sve potrebne mjere da osigura odgovarajuću povjerljivost dobijenih informacija.

- (9) Odluka o distribuciji informacija ograničena je samo na ono što je nužno potrebno korisniku tih informacija.
- (10) BHDCA vodi evidenciju o svim primljenim zahtjevima za dostavu informacija i o preduzetim mjerama na osnovu tog zahtjeva.

Član 21.

(Sadržaj izvještaja o događajima)

- (1) Izvještaji o događajima treba da sadrže minimalno informacije koje su navedene u Prilogu I ovog pravilnika.
- (2) BHDCA može uključiti u obrasce obaveznog izvještaja o događajima i dodatne informacije, osim onih koji su navedeni u stavu (1) ovog člana, u cilju dobijanja dodatnih informacija koje su bitne za analizu događaja. Sadržaj obrazaca obaveznog izvještaja o događajima i instrukcija za popunjavanje istih data je u Prilogu VI ovog pravilnika.
- (3) Izvještaji o događajima moraju obavezno sadržavati, između ostalog, klasifikaciju rizika po sigurnost za dotični događaj.
- (4) Organizacije i BHDCA moraju uspostaviti postupke kontrole kvalitete postupaka unosa podataka u bazu podataka kako bi se poboljšala dosljednost unošenja podataka, posebno između prvih prikupljenih informacija i podataka iz izvještaja koji se pohranjuju u bazi podataka.

DIO ŠESTI - GODIŠNJI IZVJEŠTAJI I BROŠURE

Član 22.

(Godišnji izvještaj)

- (1) BHDCA će dostavljati sumarni godišnji izvještaj o događajima, za koje je nadležna, Ministarstvu komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, jednom godišnje, najkasnije do 30. januara za prethodnu godinu.
- (2) U cilju informiranja javnosti o nivou sigurnosti zračne plovidbe u Bosni i Hercegovini, BHDCA će jednom godišnje, na internet stranici BHDCA, objavljivati godišnji izvještaj o događajima/analizu sigurnosti, koji će u sebi sadržavati:
- sumarni pregled o vrsti događaja sa neidentificiranim informacijama o događaju i druge informacije povezane sa sigurnošću o kojima je izviješteno putem sistema obaveznog i dobrovoljnog izvještavanja;
 - trendove;
 - preduzete mjere.
- (3) U cilju informiranja javnosti o nivou sigurnosti zračne plovidbe u Bosni i Hercegovini, BHDCA će u kontinuitetu objavljivati rezultate analize izvještaja o događajima sa neidentificiranim informacijama na internet stranici BHDCA (www.bhdca.gov.ba).
- (4) Neidentificirane informacije o događajima iz stava (3) ovog člana će sadržavati osnovne pojedinosti konkretnog događaja, kao što je vrsta zrakoplova, usluge/uključena sredstva, faza leta i kratak opis događaja, učestalost, procjena rizika i sigurnosne preporuke.

Član 23.

(Promoviranje kulture izvještavanja o događajima)

BHDCA će na prikladan način vršiti promociju kulture izvještavanja o događajima koja će se sastojati od:

- izdavanja pamfleta i postera,
- izdavanja brošura i biltena o sigurnosti,
- održavanje seminara/radionica, ili
- držanje predavanja industriji na određenu temu i davanje smjernica,
- adekvatnog osposobljavanja radnika BHDCA,
- redovnim dodatnim obukama (refresher trainings),
- posebnim ad hoc sastancima.

DIO SEDMI - PREKRŠAJNE ODREDBE

Član 24.

(Opoziv, suspenzija dozvola i upozorenja)

- (1) BHDCA ima pravo trajno ili privremeno oduzeti dozvolu ili izdati upozorenje u skladu sa članom 89. Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09).
- (2) Svrha ove radnje je povećanje sigurnost zračne plovidbe, a ne kažnjavanje imatelja dozvole.
- (3) Prilikom rješavanja svakog konkretnog slučaja BHDCA će uzeti u obzir sve važne informacije o okolnostima događaja o imatelju dozvole, potvrde, odobrenja ili ovlaštenja.

DIO OSMI - ZAVRŠNE ODREDBE I STUPANJE NA SNAGU

Član 25.

(Završne odredbe)

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o izvještavanju o događajima ("Službeni glasnik BiH", broj 12/06 od 21.02.2006. godine), Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o izvještavanju o događajima ("Službeni glasnik BiH", broj 13/09 od 16.02.2009. godine) i Pravilnik o preuzimanju određenih propisa evropske zajednice o prijavljivanju događaja u civilnom zrakoplovstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 83/10 od 11.10.2010. godine).

Član 26.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-625-1/15

07. jula 2015. godine

Banja Luka

Generalni direktor

Đorđe Ratkovića, s. r.

PRILOG I

POPIS MINIMALNIH INFORMACIJA KOJE TREBA SADRŽAVATI IZVJEŠTAJ O DOGAĐAJIMA

Napomena: Polja koja su data u obrascima za izvještavanje o događajima moraju biti popunjena sa traženim informacijama. Ako BHDCA nije u mogućnosti unijeti te informacije jer ih nije zaprimila od organizacije ili podnosioca izvještaja, u takva polja može se unijeti riječ: "nepoznato". Međutim, s ciljem unošenja kvalitetnih i odgovarajućih informacija u bazu podataka, upotrebu riječi "nepoznato" trebalo bi izbjegavati, a izvještaj, gdje je to moguće, kasnije treba dopuniti određenim informacijama.

(1) ZAJEDNIČKA OBAVEZNA POLJA KOJA TREBA POPUNITI

Prilikom evidentiranja svakog događaja koji se obavezno prijavljuje i, do najveće moguće mjere, svakog događaja koji se dobrovoljno prijavljuje, u odgovarajućim bazama podataka organizacije i BHDCA moraju obezbijediti na određeni način da evidentirani izvještaji o događajima sadrže barem sljedeće informacije:

- Naslov:
 - naslov;
- Informacija koju treba klasificirati:
 - odgovorni subjekt,
 - broj predmeta/dosijea,
 - status događaja;
- Kada se dogodio događaj:
 - UTC datum;
- Gdje se dogodio događaj:
 - država/područje događaja,
 - lokacija događaja;

- 5) Klasifikacija događaja:
 - a) klasa događaja,
 - b) kategorija događaja;
- 6) Opis događaja:
 - a) jezik opisa događaja,
 - b) opis događaja;
- 7) Događaji:
 - a) vrsta događaja;
- 8) Klasifikacija rizika.

(2) POSEBNA OBAVEZNA POLJA KOJA TREBA POPUNITI

2.1. Polja koja se odnose na informacije o zrakoplovu

Prilikom evidentiranja svakog događaja koji se obavezno prijavljuje i, do najveće moguće mjere, svakog događaja koji se dobrovoljno prijavljuje, u odgovarajućim bazama podataka organizacije i BHDCA moraju obezbijediti na određeni način da evidentirani izvještaji o događajima sadrže barem sljedeće informacije koje se odnose na zrakoplov:

- 1) Identifikacija zrakoplova:
 - a) država registracije,
 - b) marka/model/serija,
 - c) serijski broj zrakoplova,
 - d) registracija zrakoplova,
 - e) pozivni znak;
- 2) Operacije zrakoplova:
 - a) operator,
 - b) vrsta operacije;
- 3) Opis zrakoplova:
 - a) kategorija zrakoplova,
 - b) vrsta pogona,
 - c) težinska skupina (MTOW);
- 4) Istorija leta:
 - a) posljednja tačka polijetanja,
 - b) planirano odredište,
 - c) etapa leta;
- 5) Vremenski uvjeti:
 - a) relevantni vremenski uvjeti.

2.2. Polja koja se odnose na usluge u zračnoj plovidbi

Prilikom evidentiranja svakog događaja koji se obavezno prijavljuje i, do najveće moguće mjere, svakog događaja koji se dobrovoljno prijavljuje, u odgovarajućim bazama podataka organizacije i BHDCA moraju obezbijediti na određeni način da evidentirani izvještaji o događajima sadrže barem sljedeće informacije koje se odnose na uslugu u zračnoj plovidbi ili operativno okruženje:

- 1) Povezanost s ATM-om:
 - a) doprinos ATM-a,
 - b) narušena usluga (učinak na ATM uslugu);
- 2) Naziv ATS jedinice.

2.2.1. Razdvajanje s minimalnim prekršajem/nemogućnost razdvajanja i polja koja se odnose na prekršaj u zračnom prostoru

Prilikom evidentiranja svakog događaja koji se obavezno prijavljuje i, do najveće moguće mjere, svakog događaja koji se dobrovoljno prijavljuje, u odgovarajućim bazama podataka organizacije i BHDCA moraju obezbijediti na određeni način da evidentirani izvještaji o događajima sadrže barem sljedeće informacije koje se odnose na razdvajanje s minimalnim prekršajem/nemogućnost razdvajanja ili na prekršaje u zračnom prostoru:

- 1) Zračni prostor:
 - a) vrsta zračnog prostora,
 - b) klasa zračnog prostora,
 - c) FIR/UIR naziv.

2.3. Polja koja se odnose na aerodrom

Prilikom evidentiranja svakog događaja koji se obavezno prijavljuje i, do najveće moguće mjere, svakog događaja koji se dobrovoljno prijavljuje, u odgovarajućim bazama podataka organizacije i BHDCA moraju obezbijediti na određeni način da evidentirani izvještaji o događajima sadrže barem sljedeće informacije koje se odnose na događaje na aerodromu ili u operativnom okruženje:

- 1) Indikator lokacije (indikator lokacije ICAO-a);
- 2) Lokacija na aerodromu.

2.4. Polja koja se odnose na oštećenje zrakoplova ili ozljedu osobe

Prilikom evidentiranja svakog događaja koji se obavezno prijavljuje i, do najveće moguće mjere, svakog događaja koji se dobrovoljno prijavljuje, u odgovarajućim bazama podataka organizacije i BHDCA moraju obezbijediti na određeni način da evidentirani izvještaji o događajima sadrže barem sljedeće informacije koje se odnose na oštećenje zrakoplova ili ozljedu osoba:

- 1) Ozbilnost događaja:
 - a) najveća šteta,
 - b) stepen ozljeda;
- 2) Ozljede osoba:
 - a) broj ozljeda na tlu (sa smrtnim ishodom, ozbiljne, manje),
 - b) broj ozljeda u zrakoplovu (sa smrtnim ishodom, ozbiljne, manje).

PRILOG II

ZAINTERESIRANE STRANE

(a) Zainteresirane strane, kojima se informacije mogu davati na osnovu odlučivanja za svaki slučaj posebno ili na osnovu generalne odluke, su:

- 1) Proizvođači: projektanti i proizvođači zrakoplova, motora, propelera i dijelova i uređaja zrakoplova i njihova udruženja; projektanti i proizvođači sistema upravljanja zračnim prometom (ATM) i njihovih sastavnih dijelova; projektanti i proizvođači sistema za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (ANS) i njihovih dijelova; projektanti i proizvođači sistema i opreme koji se koriste na zračnoj strani aerodroma;
- 2) Održavanje: organizacije uključene u održavanje ili obnavljanje zrakoplova, motora, propelera, dijelova i uređaja zrakoplova; ugradnju, izmjene, održavanje, popravke, obnovu, provjeru u letu ili inspekciju opreme za zrakoplovnu navigaciju; ili održavanje ili obnavljanje sistema zračne strane aerodroma, njegovih dijelova i opreme;
- 3) Operatori: zrakoplovne kompanije i zračni prijevoznici i udruženja zrakoplovnih kompanija i zračnih prijevoznika; operatori aerodroma i udruženja operatora aerodroma;
- 4) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i pružatelji usluga posebnih funkcija ATM-a;
- 5) Pružatelji aerodromskih usluga: organizacije zadužene za zemaljsko opsluživanje zrakoplova, uključujući opskrbu gorivom, pripremu dokumentacije o teretu, ukrcaj, odmrzavanje i tegljenje na aerodromu, te spašavanje i gašenje požara, kao i druge usluge u slučaju opasnosti;
- 6) Organizacije za osposobljavanje/obuku u području zrakoplovstva (ATO);
- 7) Organizacije iz drugih zemalja: državna zrakoplovna tijela (CAA) i tijela za ispitivanje nesreća iz drugih zemalja;

- 8) Међународне зракопловне организације;
 - 9) Истраживања: јавни или приватни истраживачки лабораторији, центри или тијела, или универзитети који су укључена у истраживања или студије о сигурности у зракопловству.
- (b) Зинтересирани стране којима се информације могу давати на основу одлучивања за сваки случај посебно су:
- 1) Пилоти (на личној основи);
 - 2) Контролори зрачног промета (на личној основи) и друго АТМ/АНС особље које обавља послове повезане са сигурношћу;
 - 3) Инженери/теhничари/особље које се бави електроником у подручју сигурности зрачног промета/руководитељи у подручју зракопловства или руководиоци аеродрома (на личној основи);
 - 4) Струковна представничка тијела особља које обавља послове повезане са сигурношћу.

ПРИЛОГ III

САДРЖАЈ ЗАХТЈЕВА ЗА ДОСТАВУ ИНФОРМАЦИЈА ИЗ БНДСА БАЗЕ ПОДАТАКА

- 1) Име и презиме/назив:
 - a) Функција/радно мјесто:
 - b) Организација:
 - c) Адреса:
 - d) Телефон:
 - e) Е-пошта:
 - f) Датум:
 - g) Врста посла:
 - h) Категорија подносиоца захтјева (видјети Прилог II овог правилника).
- 2) Тражене информације (навести, што прецизније, које се информације жеље добити; навести релевантне датуме/раздобља о догађајима/информацијама за које су стране заинтересирани);
- 3) Разлог захтјева;
- 4) Објасните сврху за коју ће се информације користити;
- 5) Датум до којег се жеље добити тражена информација;
- 6) Испуњени образац треба послати на прикладан начин, како сlijеди:
 - a) Поштом: БНДСА, Војводе Пере Креце бб, 78 000 Банја Лука или
 - b) Е-mail: safety@bhdca.gov.ba/bhdca@bhdca.gov.ba или
 - c) Fax: + 387 51 921 520
- 7) Приступ информацијама:

БНДСА неће прослиједити информације ако оне нису тражене у складу са захтјевима овог правилника. Зинтересирани стране обавезује себе и своју организацију да ће ограничити коришћење информација само у сврху коју су описали тачки 4). Информације достављене на основу овог захтјева доступне су само у сврхе сигурности летења, а не у друге сврхе попут, посебно, приписивања кривике или одговорности или у комерцијалне сврхе.

Подносиоци захтјева нема допуштење открити пружене информације било коме без писмене сагласности БНДСА. Неиспуњавање ових увјета може довести до одбијања даљем приступу информацијама из БНДСА базе података, а према потреби и других санкција.
- 8) Датум, мјесто и потпис.

ПРИЛОГ IV

ЛИСТА ПРИМЈЕРА ОЗБИЛНИХ ИНЦИДЕНАТА

Долје наведени инциденти су типични примјери инцидената за које се може рећи да припадају озбиљним инцидентима. Lista nije potpuna i služi samo kao smjernica u vezi sa definicijom "ozbiljnog incidenta":

- 1) Близу сусрет у zraku који захтјева маневар избегавања са циљем да се избегне судар или несигурна ситуација или при којем би поступак избегавања представљао одговарајућу радњу;
- 2) Контролирани лет према тлу који је једва избегнут;
- 3) Прекинато полјетање на затвореној или заузетој полетно-слетној стази, на рулној стази, осим одобрених операција хеликоптера, или са недодјелјене полетно-слетне стазе;
- 4) Полјетање са затворене или заузете полетно-слетне стазе, са рулне стазе, осим одобрених операција хеликоптера, или са недодјелјене полетно-слетне стазе;
- 5) Слјетање или покушај слјетања на затворену или заузету полетно-слетну стазу, на рулну стазу, осим одобрених операција хеликоптера, или на недодјелјену полетно-слетну стазу, немогућност постизања предвиђених перформанси за вријеме полјетања или почетног пенјања;
- 6) Пожар и дим у путничком простору, у простору за товар или пожар на мотору, чак иако су такви пожари угашени употребом средстава за гашење;
- 7) Догађаји код којих је летачка посада морала да користи кисик за случај нужде;
- 8) Квар на конструкцији зракоплова или распад мотора, укључујући и неконтролиране кварове на турбинском мотору, који се не класифицирају као несрећа;
- 9) Вишеструки кварови једног или више система зракоплова који озбиљно утичу на управљање зракопловом;
- 10) Случајеви онеспособљености летачке посаде током лета;
- 11) Ситуације у којим количина горива захтјева да пилот прогласи ванредно стање;
- 12) Упаци на полетно-слетну стазу, класифицирани као озбиљност А степена према Приручнику о спрјечавању упада на полетно-слетну стазу (ICAO doc 9870) а који садржи информације о класификацији озбиљности;
- 13) Инциденти при полјетању или слјетању;
- 14) Инциденти, као што је слјетање прије полетно-слетне стазе, слјетање са заустављањем преко краја полетно-слетне стазе или излјетање боčno ван граница полетно-слетне стазе, кварови система, метеоролошке непогоде, управљање зракопловом изван одобрених аеродинамичких ограничења или друге појаве које су могле изазвати теškoће при управљању зракопловом, квар више од једног система у редундантном систему који је обавезан за вођење лета или навигацију.

ПРИЛОГ V

ДОГАЂАЈИ О КОЈИМА СЕ ИЗВЈЕШТАВА

Lista ne može biti u potpunosti sveobuhvatna, pa ukoliko je procijenjeno da i neki drugi događaj ispunjava navedene uvjete, izvještaj treba biti sastavljen i o njemu.

Догађаји о којима треба извјестити су они гдје је сигурност операција била или могла бити угрожена или која је могла довести до несигурног стања. Уколико у погледу оног ко извјештава о догађају није било угрожавана сигурности операције, али ако се понавља у различитим околностима и вјероватно ће проузроковати потенцијално несигурно стање, тада извјештај треба да буде поднешен. Оно за шта се процјени да треба извјестити о једној класи производа или уређаја, не значи да се не мора поднјети извјештај и за остале, а одсуство или присуство једног фактора: људског или техничког, може трансформирати догађај у несрећу или озбиљан инцидент.

Специфична оперативна одобрења, на примјер: RVSM, ETOPS, RNAV или дизајн програма одржавања, може имати

specifične zahtjeve za izvještavanje o greškama ili nedostacima koji se odnose na to odobrenje ili program.

1. DOGAĐAJI U VEZI SA SPROVOĐENJEM OPERACIJA ZRAKOPLOVOM

A. Upravljanje zrakoplovom

- (1) Manevar izbjegavanja:
 - a) Opasnost od sudara sa drugim zrakoplovom, objektom, terenom ili nesigurna situacija kada je postupak izbjegavanja morao biti primijenjen.
 - b) Manevar izbjegavanja koji zahtijeva izbjegavanje sudara sa drugim avionom, terenom ili nekim objektom.
 - c) Manevar izbjegavanja da bi se izbjegle ostale nesigurne situacije.
- (2) Incident tokom polijetanja ili slijetanja, uključujući slijetanje iz predostrožnosti ili prinudno slijetanje (dodir s terenom ispred poletno-sletne staze, istrčavanje van kraja ili jednu od strana poletno-sletne staze, polijetanje, prekinuto polijetanje, slijetanje ili pokušaj slijetanja na zatvorenu, zauzetu ili pogrešnu poletno-sletnu stazu, kao i neovlašten ulazak na poletno-sletnu stazu).
- (3) Nemogućnost postizanja predviđenih performansi tokom polijetanja ili početnog penjanja.
- (4) Kritično mala količina goriva, nemogućnost transfera goriva ili korištenje ukupne količine upotrebljivog goriva.
- (5) Gubitak kontrole upravljanja zrakoplovom (djelimični ili privremeni) iz bilo kojeg razloga.
- (6) Događaji blizu ili iznad brzine odluke (V1), koji su prouzrokovali opasnu ili potencijalno opasnu situaciju (prekinuto polijetanje, dodir repnim površinama zrakoplova, otkaz motora).
- (7) Produžavanje na drugi školski krug ili prilaz za slijetanje, koje je prouzrokovalo opasnu ili potencijalno opasnu situaciju.
- (8) Nenamjerno značajno odstupanje od brzine, namjeravane putanje ili visine (više od 300 ft) iz bilo kojeg razloga.
- (9) Snižavanje ispod visine odluke ili minimalne visine snižavanja bez uočavanja zahtijevanih vizuelnih karakteristika na zemlji.
- (10) Gubitak orijentacije o poziciji zrakoplova u odnosu na stvarnu poziciju ili u odnosu na drugi zrakoplov.
- (11) Poremećaj u komunikaciji između letачke posade ili između letачke posade i kabinske posade ili kontrole letenja.
- (12) Grubo slijetanje koje zahtijeva provjeru konstrukcije i stajnog trapa.
- (13) Prekoračenje granice neravnomjerne potrošnje goriva.
- (14) Netačno postavljanje koda nadzornog radara (SSR code) ili barometarskog pritiska na skali visinomjera.
- (15) Netačno programiranje, pogrešno unošenje podataka u opremu koja se koristi za navigaciju i proračun performansi zrakoplova ili korištenje netačnih podataka.
- (16) Netačan prijem ili tumačenje radiotelefonske poruke.
- (17) Neispravnost ili nedostatak u gorivnom sistemu koji ima uticaj na snabdijevanje ili raspodjelu goriva.
- (18) Nenamjerno skretanje zrakoplova sa manevarskih površina aerodroma.
- (19) Sudar između zrakoplova i bilo kojeg drugog zrakoplova, vozila ili drugog objekta na zemlji.
- (20) Nenamjerno i/ili nepravilan rad bilo koje komande zrakoplova.
- (21) Nemogućnost postizanja namjeravane konfiguracije zrakoplova u bilo kojoj fazi leta (stajni trap i vrata istog, zakrilca, stabilizatori, predkrilca itd.).

- (22) Opasnost ili potencijalna opasnost koja nastaje kao posljedica bilo koje namjerne simulacije uvjeta otkaza u svrhu obuke ili provjere sistema.
- (23) Abnormalne vibracije.
- (24) Aktiviranje bilo kojeg osnovnog sistema za upozorenje povezanog sa manevrisanjem zrakoplova, upozorenje na konfiguraciju, na prevučeni let, na prekoračenje brzine, osim ako je:
 - a) posada konačno ustanovila da je indikacija bila lažna, osiguravajući da lažno upozorenje nije dovelo do poteškoća ili opasnosti nastalom reakcijom posade na upozorenje;
 - b) rukovanjem zbog obuke ili u svrhu testiranja.
- (25) Aktiviranje sistema za upozorenje na blizinu zemlje (GPWS/TAWS) kada:
 - a) zrakoplov dolazi u neposrednu blizinu zemlje više nego što je bilo planirano ili predviđeno; ili
 - b) upozorenje se desilo u instrumentalnim meteorološkim uvjetima (IMC) ili noću, i ustanovljeno da je izazvano velikom stopom snižavanja (Mode 1); ili
 - c) upozorenje je rezultat propusta u neselektiranju stajnog trapa ili zakrilca na odgovarajućim tačkama u prilazu na slijetanje (Mode 4); ili
 - d) bilo koja poteškoća ili opasnost koja je nastala ili je mogla nastati kao rezultat reakcije posade na upozorenje, na primjer: moguće smanjenje razdvajanja od ostalog prometa. Ovo može podrazumijevati upozorenje bilo kog moda ili tipa, kao što je: pravo, neprilika ili lažno.
- (26) GPWS/TAWS 'upozorenje' pri bilo kojoj poteškoći ili opasnosti koja se pojavila ili mogla da se pojavi kao rezultat reakcije posade zrakoplova na 'upozorenje'.
- (27) Zvučno i vizuelno upozorenje sistema za izbjegavanje sudara u zraku (ACAS-RA) posadi za izbjegavanje potencijalnog sudara zrakoplova.
- (28) Incident izazvan udarnim talasom mlaznog motora ili motora sa propelerom koji je doveo do značajnog oštećenja ili ozbiljne povrede.

B. Vanredne situacije

- (1) Vatra, eksplozija, dim sa otrovnim ili škodljivim isparenjem, iako je vatra bila ugašena.
- (2) Korištenje bilo koje nestandardne procedure od letачke i kabinske posade tokom vanredne situacije kada:
 - a) procedura postoji ali nije korištena;
 - b) procedura ne postoji;
 - c) procedura postoji ali je nekompletna ili neodgovarajuća;
 - d) procedura je neadekvatna;
 - e) neadekvatna procedura je korištena.
- (3) Neadekvatnost bilo koje procedure utvrđene u cilju korištenja u vanrednim situacijama, uključujući i kada se koristi u svrhu održavanja, obuke ili testa.
- (4) Slučaj koji dovodi do evakuacije zrakoplova u opasnosti.
- (5) Nagli gubitak pritiska u kabini zrakoplova.
- (6) Korištenje bilo koje opreme ili propisanih postupaka za vanredne situacije da bi se situacija prevazišla.
- (7) Slučaj koji dovodi do proglašenja vanredne situacije ('Mayday' ili 'Pan').
- (8) Otkaz bilo kojeg sistema ili opreme za vanredne situacije, uključujući sva izlazna vrata i osvjetljenje kada se koriste u svrhu održavanja, obuke ili testa.
- (9) Slučajevi koji zahtijevaju korištenje kiseoničke opreme od strane bilo kojeg člana posade.

C. Onesposobljavanje posade

- (1) Onesposobljavanje bilo kojeg člana letачке posade, uključujući slučajeve koji se dogode prije polijetanja, ako se smatra da je to moglo dovesti do onesposobljavanja istog poslije polijetanja.
- (2) Onesposobljavanje bilo kojeg člana kabinske posade koje ih čini nesposobnim da vrše osnovne dužnosti u vanrednim situacijama.

D. Povrede

Događaji, koji vode, ili su mogli da dovedu do značajnih povreda putnika ili članova posade, ali za koje se ne smatra da treba da bude izvješteni kao nesreća.

E. Meteorologija

- (1) Udar munje koji dovodi do oštećenja zrakoplova, gubitka ili neispravnosti bilo koje opreme.
- (2) Udar grada koji dovodi do oštećenja zrakoplova, gubitka ili neispravnosti bilo koje opreme.
- (3) Nailazak na jaku turbulenciju koji dovodi do povreda putnika ili zahtijeva provjeru konstrukcije zrakoplova zbog turbulencije.
- (4) Nailazak na smicanje vjetra.
- (5) Nailazak na zaleđivanje koje dovodi do teškoća pri upravljanju zrakoplovom, oštećenja zrakoplova i gubitka ili neispravnosti bilo koje bitne opreme.

F. Sigurnost civilnog zrakoplovstva (Security)

- (1) Nezakonito ometanje zrakoplova (uključujući prijetnju bombom ili otmicu).
- (2) Teškoće u kontroliranju opijenog, nasilnog ili neposlušnog putnika.
- (3) Pronalazak slijepog putnika.

G. Ostali događaji

- (1) Slučajevi specifičnih vrsta događaja, o kojima se pojedinačno ne bi trebalo izvještavati, ali koji zbog učestalosti pojavljivanja čine potencijalnu opasnost.
- (2) Sudar sa pticama koji dovodi do oštećenja zrakoplova ili gubitka ili neispravnosti bilo koje bitne opreme.
- (3) Nailazak na vrtložnu turbulenciju.
- (4) Bilo koji drugi događaj koji ugrožava ili je mogao da ugrozi zrakoplov ili njegove putnike u zraku ili na zemlji.

2. DOGAĐAJI U VEZI S TEHNIČKIM UVJETIMA, ODRŽAVANJEM I POPRAVKOM ZRAKOPLOVA**A. Strukturalni otkazi**

Nije potreban izvještaj o svim strukturalnim otkazima. Zahtijeva se mišljenje stručnih lica da odluče da li je otkaz dovoljno ozbiljan da se o njemu podnese izvještaj.

U razmatranje se moraju uzeti sljedeći slučajevi:

- (1) Oštećenje na glavnim strukturalnim elementima koji nisu označeni kao otporni na oštećenje (elementi sa ograničenim rokom trajanja). Glavni strukturalni elementi su oni koji značajno doprinose podnošenju opterećenja u letu i na zemlji i čiji otkaz može dovesti do katastrofalnog otkaza zrakoplova.
- (2) Neispravnost ili oštećenje koji premašuju dozvoljena oštećenja na glavnom elementu strukture, koji je bio označen kao tolerantan na oštećenje.
- (3) Neispravnost ili oštećenje koje prelazi dozvoljenu toleranciju strukturalnog elementa čiji otkaz može smanjiti čvrstinu strukture do tog stepena da se zahtijevane granice flatera krila ili divergencije krila ne mogu više postići.
- (4) Neispravnost ili oštećenje elementa strukture, koje može dovesti do odvajanja dijelova koji mogu povrijediti putnike zrakoplova.

- (5) Neispravnost ili oštećenje elementa strukture koje može ugroziti pravilan rad sistema.
- (6) Gubitak bilo kojeg dijela strukture zrakoplova u letu.

B. Sistemi zrakoplova

Opći kriterij primjenjiv na sve sisteme zrakoplova je:

- (1) Gubitak, značajan otkaz ili nedostatak bilo kojeg sistema, podsistema ili kompleta opreme, kada standardne radne procedure ne mogu biti izvršene na zadovoljavajući način.
- (2) Nemogućnost posade da kontrolira sistem:
 - a) nekomandovana radnja;
 - b) nekorektna i/ili nepotpuna reakcija, uključujući ograničenje kretanja ili krutost;
 - c) mehaničko odvajanje ili otkaz.
- (3) Otkaz ili neispravnost jedne funkcije sistema (jedan sistem može obuhvatiti nekoliko funkcija).
- (4) Smetnje unutar ili između sistema.
- (5) Otkaz ili neispravnost zaštitnih uređaja sistema u slučaju opasnosti.
- (6) Gubitak udvojenog sistema.
- (7) Bilo koji događaj koji dovodi do nepredviđenog rada sistema.
- (8) Gubitak, značajna neispravnost ili nedostatak u glavnom sistemu, podsistemu ili kompletu opreme - za tipove zrakoplova sa jednim glavnim sistemom, podsistemom ili kompletom opreme.
- (9) Gubitak, značajna neispravnost ili nedostatak u više glavnih sistema, podsistema ili kompleta opreme - za tipove zrakoplova sa više nezavisnih glavnih sistema, podsistema ili kompleta opreme.
- (10) Aktiviranje bilo kojeg osnovnog sistema za opasnost povezanog sa sistemima zrakoplova ili opreme, osim ako je posada konačno ustanovila da je indikacija bila lažna, osiguravajući da lažno upozorenje nije dovelo do poteškoća ili opasnosti nastalih od reakcije posade na upozorenje.
- (11) Curenje hidrauličnog ulja, goriva, ulja ili ostalih tečnosti koji su doveli do opasnosti od vatre ili moguće opasne kontaminacije strukture zrakoplova, sistema, opreme ili opasnosti za putnike.
- (12) Neispravnost ili nedostatak bilo kojeg sistema za indikaciju kada je to dovelo do mogućnosti dovođenja u zabludu posade u pogledu indikacije.
- (13) Bilo koji otkaz, neispravnost ili nedostatak ako se dogodio u kritičnim fazama leta i bitnim za rad tog sistema.
- (14) Događaji sa značajnim umanjnjem stvarnih performansi zrakoplova u poređenju sa odobrenim performansama koji su doveli do opasne situacije, uključujući akciju kočenja, potrošnju goriva i sl.
- (15) Asimetrija kontrola leta zrakoplova (zakrilca, predkrilca, spojleri).

C. Događaji vezani za određene sisteme zrakoplova

Događaji vezani za specifičan sistem o kojem se izvještava

su:

- (1) **Sistem za klimatizaciju/ventilaciju:**
 - a) potpuni gubitak hlađenja elektronike zrakoplova;
 - b) gubitak pritiska u kabini zrakoplova.
- (2) **Sistem za automatsko upravljanje letom:**
 - a) otkaz sistema za automatsko upravljanje letom;
 - b) značajne poteškoće posade da kontrolira zrakoplov povezanim sa radom sistema za automatskim upravljanjem letom;
 - c) otkaz bilo kojeg uređaja za isključenje sistema za automatsko upravljanje letom;

- d) nekomandovana promjena moda sistema za automatsko upravljanje letom.
- (3) **Komunikacija:**
- a) otkaz ili nedostatak sistema za obraćanje putnicima koji je doveo do gubitka ili nedovoljne ćujnosti;
- b) totalni gubitak radio-komunikacije u letu.
- (4) **Elektrićni sistem:**
- a) gubitak jednog elektrićnog sistema (AC or DC);
- b) potpuni gubitak ili gubitak više od jednog sistema za stvaranje elektrićne energije;
- c) otkaz pomoćnog sistema za stvaranje elektrićne energije.
- (5) **Kokpit/Kabina/Kargo:**
- a) gubitak kontrole pilotskog sjedišta tokom leta;
- b) otkaz bilo kojeg sistema u nuždi ili opreme, uključujući signalni sistem za evakuaciju u nuždi (sva izlazna vrata, osvjetljenje u slučaju nužde);
- c) gubitak mogućnosti kargo sistema za utovar.
- (6) **Sistem za zaštitu od požara:**
- a) upozorenje na požar, osim onih odmah potvrđenih kao lažnih;
- b) neuoćeni otkaz ili nedostatak sistema za detekciju dima (zaštitu od požara), koji može voditi ka gubitku i umanjenju detekcije dima (zaštite od požara);
- c) izostanak upozorenja u slučaju stvarnog požara ili dima.
- (7) **Komande leta zrakoplova:**
- a) asimetrija zakrilaca, predkrilaca, spojlera, itd;
- b) ogranićenje kretanja, krutost ili slaba ili zakašnjela reakcija u radu sistema osnovnih komandi leta ili njihovih trimera i sistema za blokadu;
- c) nekomandovano kretanje površina komandi leta;
- d) vibracije površina komandi leta uoćenih od posade;
- e) mehanićko odvajanje komandi leta ili otkaz;
- f) znaćajne smetnje kod normalnog upravljanja zrakoplovom ili umanjenje kvaliteta upravljanja.
- (8) **Gorivni sistem:**
- a) neispravnost sistema za indikaciju kolićine goriva koji dovodi do totalnog gubitka ili pogrešne indikacije kolićine goriva u zrakoplovu;
- b) curenje goriva koje dovodi do znaćajnog gubitka, opasnosti od požara i znaćajne kontaminacije opreme;
- c) neispravnost ili nedostatak sistema za izbacivanje goriva koji dovodi do nenamjernog gubitka znaćajne kolićine goriva, opasnosti od požara, opasne kontaminacije opreme ili nemogućnosti izbacivanja goriva;
- d) neispravnost ili nedostatak gorivnog sistema koji ima znaćajan efekat na snabdijevanje gorivom i/ili distribuciju;
- e) nemogućnost pretakanja ili korištenja ukupne kolićine upotrebljivog goriva.
- (9) **Hidraulićni sistem:**
- a) gubitak jednog hidraulićnog sistema (ETOPS samo);
- b) otkaz sistema za izolaciju;
- c) gubitak više od jednog hidraulićnog sistema;
- d) otkaz pomoćnog hidraulićnog sistema;
- e) nenamjerno izvlaćenje turbine pokretane zraćnom strujom.
- (10) **Sistem za detekciju/zaštitu od zaleđivanja:**
- a) neopaženi gubitak ili umanjene kvaliteta rada sistema za zaštitu/otklanjanje zaleđivanja;
- b) gubitak više od jednog sistema za grijanje pitot cijevi;
- c) nemogućnost simetrićnog odleđivanje krila;
- d) abnormalno nagomilavanje leda koje ima znaćajne posljedice na performance ili kvalitete upravljanja zrakoplovom;
- e) znaćajno umanjenje vidnog polja letaćke posade.
- (11) **Indikacije/upozorenja/sistemi za registriranje:**
- a) neispravnost bilo kojeg sistema za indikaciju otkaza, kada mogućnost pogrešnih indikacija letaćkoj posadi može dovesti do neodgovarajućih radnji sa osnovnim sistemima;
- b) gubitak funkcije crvenog upozorenja u nuždi;
- c) gubitak ili neispravnost više od jednog displeja ili kompjutera ukljućenog u funkciju displeja/upozorenja, za pilotsku kabinu sa displejima.
- (12) **Sistem stajnog trapa/koćnica/gume na toćkovima:**
- a) požar na koćnicama;
- b) znaćajan gubitak sile koćenja;
- c) nesimetrićno koćenje koje vodi do znaćajnog odstupanja po pravcu;
- d) otkaz sistema izvlaćenja stajnog trapa slobodnim padom (uključujući tokom planiranih provjera);
- e) nekomandovano izvlaćenje/uvlaćenje nogu ili vrata stajnog trapa;
- f) višestruko pucanje guma stajnog trapa.
- (13) **Navigacijski sistemi (uključujući sistem za precizni prilaz) i sistemi podataka u toku leta:**
- a) potpuni gubitak ili višestruki otkaz navigacijske opreme;
- b) totalni gubitak ili višestruki otkaz sistema za zraćne podatke;
- c) znaćajno obmanjujuće indikacije;
- d) znaćajne navigacijske greške prouzrokovane unošenjem netaćnih podataka ili greškama baze podataka;
- e) neoćekivano odstupanje u horizontalnoj ili vertikalnoj putanji koji nisu izazvani greškom pilota;
- f) problemi sa zemaljskim navigacijskim sredstvima koji vode ka znaćajnim navigacijskim greškama, a nisu povezani sa prelaskom sa inercijalnog na radio-navigacijski naćin rada.
- (14) **Kisik za presurizaciju zrakoplova:**
- a) gubitak snabdijevanja kisikom u pilotskoj kabini - za zrakoplov sa kabinom pod pritiskom;
- b) gubitak snabdijevanja kisikom znaćajnog broja putnika (više od 10%), uključujući i slućajeve gubitka snabdijevanja kisikom tokom odrćavanja, ili u svrhu obuke ili provjere.
- (15) **Sistem odvođenja zraća sa motora:**
- a) curenje vrućeg zraća sa motora koje je rezultiralo upozorenjem na požar ili strukturalnim oštećenjem;
- b) gubitak svih sistema za odvođenje zraća sa motora;
- c) otkaz sistema za detekciju curenja zraća na motoru.
- D. Pogonska grupa (motor, elisa) i pomoćna pogonska grupa (APU)**
- (1) Otkaz motora, gašenje motora ili neispravnost bilo kojeg dijela motora.
- (2) Prekoraćenje dozvoljenog broja obrtaja ili nemogućnost kontrole brzine bilo koje komponente sa velikom brzinom okretanja (pomoćna pogonska grupa, zraćni starter, zraćni turbinski motor, elisa ili rotor).
- (3) Otkaz ili neispravnost bilo kojeg dijela motora ili pogonske grupe koji je doveo do:
- a) odvajanja komponentata ili dijelova motora;
- b) nekontroliranog unutrašnjeg ili spoljnjeg požara ili izbijanja vrućih gasova;

- c) pogonska snaga u suprotnom pravcu od zahtijevane komande pilota;
 - d) otkaza ili nekontroliranog rada sistema za skretanja mlaza motora;
 - e) nemogućnosti kontrole snage, potiska ili broja obrtaja motora;
 - f) otkaza strukture nosača motora;
 - g) djelimičnog ili potpunog gubitka glavnog dijela pogonske grupe;
 - h) vidljivog gustog dima ili koncentracije otrovnih produkata dovoljnim da onespobiti posadu ili putnike;
 - i) nemogućnosti gašenja motora normalnim procedurama;
 - j) nemogućnosti ponovnog paljenja ispravnog motora.
- (4) Nekomandovani gubitak potiska/snage, promjene ili oscilacije koje su klasificirane kao gubitak kontrole potiska/snage (LOTC):
- a) za zrakoplove sa jednim motorom;
 - b) gdje se smatra da je pretjerana za primjenu; ili
 - c) gdje ovo može uticati na više od jednog motora na avionu sa više motora, posebno u slučaju aviona sa dva motora;
 - d) za avione sa više motora, gdje isti ili sličan tip motora korišten u primjeni gdje bi događaj trebao biti razmotren kao potencijalno opasan ili kritičan.
- (5) Bilo koji otkaz dijela sa ograničenim vremenom upotrebe prouzrokujući zamjenu prije isteka vremena upotrebe.
- (6) Otkaz zajedničkog porijekla koji može izazvati gašenje motora u zraku sa velikom vjerovatnoćom postojanja mogućnosti gašenja više od jednog motora u istom letu.
- (7) Nekontrolirani ili nepravilni rad ograničivača motora ili kontrolnog uređaja.
- (8) Prekoračenje parametara motora.
- (9) Oštećenje nastalo udarom stranog predmeta (FOD).
- Propeleri i transmisija*
- (10) Otkaz ili neispravnost bilo kojeg dijela elise ili pogonske grupe koji dovodi do:
- a) prekoračenja broja obrtaja elise;
 - b) stvaranja prevelikog otpora;
 - c) potiska u suprotnom pravcu od komandovanog od strane pilota;
 - d) odvajanja elise ili bilo kojeg glavnog dijela elise;
 - e) nekomandovanog postavljanja koraka elise ispod uspostavljenog minimuma u letu - pozicija malog koraka
 - f) kvar koji dovodi do prevelike neravnoteže;
 - g) nemogućnosti postavljanja propelera na jedrenje;
 - h) nemogućnosti komandovanja promjenom koraka elise;
 - i) nekomandovane promjene koraka;
 - j) nekontrolirane fluktuacije torca ili brzine;
 - k) oslobađanje od nisko-energetskih dijelova.

Rotori i transmisija

- (11) Oštećenje glavnog reduktora rotora koji može dovesti do odvajanja u letu sklopa rotora, i/ili kvara kontrole upravljanja rotorom.
- (12) Oštećenje repnog rotora, pogona i ekvivalentnih sistema.
- Pomoćna pogonska grupa (APU)*
- (13) Gašenje ili otkaz pomoćne pogonske grupe (APU) kada se zahtijeva da bude na raspolaganju po radnim zahtjevima (ETOPS, MEL).
- (14) Nemogućnost gašenja pomoćne pogonske grupe (APU).
- (15) Prekoračenje brzine okretanja APU.
- (16) Nemogućnost pokretanja APU iz operativnih razloga.

E. Ljudski faktor

Ljudski faktor podrazumijeva svaki incident, gdje bilo koja karakteristika ili neadekvatnost dizajna zrakoplova dovodi do greške prilikom korištenja, što dalje može dovesti do opasnih ili katastrofalnih posljedica.

F. Ostali događaji

- (1) Događaj koji se uobičajeno ne smatra bitnim za izvještavanjem (oprema kabine, sistem za pitku vodu), gdje okolnosti dovode do ugrožavanja zrakoplova ili njegovih putnika.
- (2) Bilo koji drugi slučaj koji može ugroziti zrakoplov ili uticati na sigurnost putnika zrakoplova ili ljudi ili imovine u blizini zrakoplova ili na zemlji.
- (3) Bilo koji incident gdje karakteristike ili neadekvatnost dizajna zrakoplova mogu dovesti do pogrešnog korištenja koje može doprinijeti opasnim ili katastrofalnim efektima.
- (4) Vatra, eksplozija, dim ili toksični ili štetni gasovi.
- (5) Greška ili nedostatak sistema obraćanja putnicima koji rezultuju gubitkom ili nečujnošću sistema obraćanja putnicima.
- (6) Gubitak kontrole nad pilotskim sjedištem tokom leta.

G. Događaji u vezi održavanja i popravke zrakoplova

- (1) Netačno sklapanje dijelova ili komponenti zrakoplova koje je utvrđeno tokom pregleda ili ispitivanja.
- (2) Čišćenje vrućeg zraka sa motora koje dovodi do oštećenja strukture.
- (3) Bilo koja neispravnost dijela sa ograničenim rokom trajanja koji je prouzrokovao zamjenu prije završetka predviđenog roka upotrebe.
- (4) Bilo koje oštećenje ili pogoršanje (lomovi, pukotine, korozija, razdvajanje veza) koje se desilo iz bilo kojeg uzroka (kao što su lepršanje krilaca, gubitak krutosti ili lom strukture) na:
 - a) osnovnoj strukturi ili glavnim strukturalnim elementima gdje takvo oštećenje prevazilazi dozvoljene limite određene u priručniku za opravku, i zahtijeva opravku ili potpunu ili djelomičnu zamjenu elementa;
 - b) sekundarnoj strukturi koja zbog toga ugrožava ili može ugroziti zrakoplov;
 - c) motoru, elisi ili sistemu rotora helikoptera.
- (5) Bilo koji otkaz ili neispravnost bilo kojeg sistema ili opreme, ili oštećenje pronađeno kao rezultat pridržavanja direktive o plovidbenosti ili drugim obaveznim instrukcijama izdatim od strane zrakoplovnih vlasti, gdje:
 - a) je to uočeno prvi put izvještavanjem organizacije koja se pridržava direktive;
 - b) bilo koje naknadno pridržavanje direktive (saglasnosti), koje prelazi dozvoljene granice u određenoj instrukciji i/ili objavljenim popravljenim/ispravljenim procedurama koje nisu dostupne.
- (6) Kvar bilo kog sistema ili opreme za vanredne situacije, uključujući sva izlazna vrata i osvjetljenje, da se izvrši na zadovoljavajući način, uključujući trenutak kad počinje upotreba za održavanje ili test.
- (7) Nepridržavanje ili značajne greške u pridržavanju sa zahtijevanim procedurama održavanja.
- (8) Proizvodi, dijelovi, uređaji i materijali nepoznatog ili sumnjivog porijekla.
- (9) Obmanjujući, netačni ili nedovoljni podaci o održavanju ili procedure koje mogu dovesti do grešaka u održavanju.
- (10) Otkaz, neispravnost ili nedostatak zemaljske opreme koja se koristi za ispitivanje ili provjeru sistema zrakoplova, kada zahtijevane procedure za rutinske preglede i provjere nisu

jasno identificirale problem, što je dovelo do opasne situacije.

3. DOGAĐAJI U VEZI SA AERODROMIMA I ZEMALJSKIM USLUGAMA

A. Aerodrom i objekti aerodroma

- (1) Značajno propisivanje goriva tokom punjenja gorivom zrakoplova.
- (2) Punjenje netačne količine goriva, sa vjerovatnoćom značajnog efekta na ostajanje zrakoplova u letu, performanse, balans ili strukturalnu čvrstoću.

B. Postupanje s putnicima, prtljagom i teretom

- (1) Značajna kontaminacija strukture zrakoplova, sistema i opreme nastalih od transporta prtljaga ili tereta.
- (2) Nepravilno uкравanje putnika, prtljaga ili tereta, sa vjerovatnoćom značajnog efekta na masu i/ili balans zrakoplova.
- (3) Nepravilno skladištenje prtljaga ili tereta (uključujući ručni prtljag) sa vjerovatnoćom dovodenja, na bilo koji način u opasnost zrakoplova, njegovu opremu ili putnike ili ometanje evakuacije u nuždi.
- (4) Neadekvatno skladištenje kontejnera za teret ili ostalih većih stavki tereta.
- (5) Transport ili pokušaj transporta opasnih materija u suprotnosti sa propisanim procedurama, uključujući označavanje i pakovanje opasnih materija.

C. Zemaljsko opsluživanje zrakoplova

- (1) Otkaz, neispravnost ili nedostatak zemaljske opreme korištene za ispitivanje ili provjeru sistema zrakoplova, kada zahtijevane procedure za rutinske preglede i provjere nisu jasno identificirale problem što je dovelo do opasne situacije.
- (2) Nepridržavanje ili značajne greške u postupanju sa zahtijevanim procedurama servisiranja.
- (3) Uкравanje kontaminirane ili netačne vrste goriva ili ostalih važnih tečnosti (uključujući kiseonik i pitku vodu).

4. DOGAĐAJI U VEZI SA USLUGAMA I OBJEKTIMA U ZRAČNOJ PLOVIDBI

Događaji u vezi sa uslugama i objektima u zračnoj plovidbi, koji predstavljaju stvarnu ili potencijalnu opasnost za sigurnost, moraju biti izvješteni. Ovo neće spriječiti izvještavanje o bilo kojem događaju, situaciji ili okolnostima koji, ako su ponavljani u različitim ali vjerovatnim okolnostima ili dozvoljenim da nastave neispravljani, mogu izazvati opasnost za sigurnost zrakoplova.

A. Mogućnost sudara zrakoplova (obuhvata posebne situacije gdje su jedan zrakoplov i drugi zrakoplov /teren/vozilo/osoba ili objekat opaženi da su blizu jedan drugog)

- (a) narušavanje minimalnog razdvajanja;
- (b) neadekvatno razdvajanje;
- (c) blizak kontrolirani let u teren (blizak CFIT);
- (d) neovlašteni ulazak na poletno-sletnu stazu gdje je manevar izbjegavanja bio potreban.

B. Mogućnost sudara ili blizak susret (obuhvata specifičnu situaciju koja može da preraste u nesreću ili blizak sudar ako je drugi zrakoplov u blizini):

- (1) Neovlašteni ulazak na poletno-sletnu stazu gdje manevar izbjegavanja nije bio potreban;
- (2) Izlijetanje zrakoplova van poletno-sletne staze;
- (3) Odstupanje zrakoplova od odobrenja ATC;

(4) Odstupanje zrakoplova od odgovarajućih pravila upravljanja zračnim prometom (ATM):

- (a) odstupanje zrakoplova od odgovarajućih objavljenih ATM procedura;
- (b) neovlašteni ulazak u zračni prostor;
- (c) odstupanje zrakoplova od nošenja odgovarajuće ATM opreme i rukovanja istom, koja se koristi u skladu sa odgovarajućim propisima.

C. ATM - specifični događaji (obuhvata situacije kada je obezbjeđenje sigurnih ATM usluga bilo narušeno, ali sigurnost operacija zrakoplova nisu bile ugrožene):

- (1) Nemogućnost obezbjeđenja usluga upravljanja zračnim prometom (ATM);
- (2) Nemogućnost obezbjeđenja usluga službe zračnog prometa (ATS);
- (3) Nemogućnost obezbjeđenja usluga upravljanja zračnim prostorom;
- (4) Nemogućnost obezbjeđenja usluga upravljanja protokom zračnog prometa;
- (5) Otkaz rada sredstava veze;
- (6) Otkaz funkcije nadgledanja;
- (7) Otkaz funkcija obrade podataka i distribucije;
- (8) Otkaz funkcija navigacije;
- (9) Sistem sigurnosti ATM.

D. Neispravnost ili pogoršanje kvaliteta rada navigacijske i radio-komunikacijske opreme službe kontrole zračnog prometa (ATC).

E. Zrakoplov je bio ili mogao biti izložen opasnosti zbog nemara bilo kojeg člana zemaljskog osoblja (ATC, dispečer, održavanja).

F. Preopterećenje rada službe kontrole zračnog prometa (ATC).

G. Otkaz ili neplanirano gašenje glavnog operativnog kompjuterskog sistema ATC koji je rezultirao narušavanjem normalnog toka zračnog prometa.

H. ATM događaji o kojima se, isto tako, podnosi izvještaj su:

- (1) Nekorektne, neadekvatne ili pogrešne informacije iz bilo kojeg zemaljskog izvora (služba kontrole zračnog prometa - ATC, automatsko emitovanje informacija za polijetanje i slijetanje - ATIS, meteorološka služba, navigacijska baza podataka, mape, priručnici itd).
- (2) Dodjeljivanje manjeg nego propisanog nadvišavanja terena.
- (3) Dodjeljivanje netačnih podataka o pritisku (postavljanje visinomjera).
- (4) Nekorektna radio predaja, prijem ili tumačenje poruka, koje su rezultirale opasnom situacijom.
- (5) Narušavanje minimalnog razdvajanja između zrakoplova.
- (6) Neovlašteni ulazak u zračni prostor.
- (7) Nezakonita radio-komunikacija.
- (8) Otkaz zemaljskih ili satelitskih ANS uređaja.
- (9) Značajan ATC/ATM otkaz ili pogoršanje infrastrukture aerodroma.
- (10) Aerodromske manevarske površine koje su blokirane zrakoplovom, vozilima, životinjama ili stranim objektima, koje je dovelo do opasne ili potencijalno opasne situacije.
- (11) Pogrešno ili neadekvatno obilježavanje prepreka ili opasnosti na manevarskim površinama aerodroma koje je dovelo do opasne situacije.
- (12) Otkaz ili značajna neispravnost ili nemogućnost osvjetljenja aerodroma.

PRILOG VI
SADRŽAJ OBRAZACA O OBAVEZIM IZVJEŠTAJIMA
O DOGAĐAJIMA I INSTRUKCIJA ZA
POPUNJAVANJE ISTIH

Prilikom podnošenja izvještaja koriste se standardni obrasci izvještaja, koji su utvrđeni od strane BHDCA i publicirani na web stranici BHDCA.

Organizacije mogu koristiti i druge obrasce izvještaja za internu upotrebu, koji trebaju biti rukovođeni izgledom obrasca BHDCA modela.

1. IZVJEŠTAJ O DOGAĐAJU U VEZI SA
SPROVOĐENJEM OPERACIJA ZRAKOPLOVOM

Stavke koje se obavezno moraju popuniti, za bilo kategoriju događaja, su: 1. do 17, 39, 40. (ako je primjenjivo), 41, 42. (ako je primjenjivo), 43. i 44.

Ostale stavke u izvještaju se trebaju popuniti u zavisnosti od kategorije, vrste i sadržaja događaja.

Sadržaj i instrukcija o načinu popunjavanja izvještaja o događaju u vezi sa sprovođenjem operacija zrakoplovom:

Broj izvještaja

BHDCA unosi broj predmeta za postupanje po istom.

(1) Kategorija događaja

Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja kategorije događaja o kojem se izvještava.

Osim izvještaja o događaju u vezi sa sprovođenjem operacija zrakoplovom, ostali obrasci, kao obrazac za sudar s pticama ili obrazac za prijevoz opasnih materija, primjenjuju se za vrstu događaja o kojem se izvještava.

(2) Tip zrakoplova

Unijeti proizvođača zrakoplova i vrstu zrakoplova (Npr: Airbus, A-320)

(3) Registracija zrakoplova

Unijeti potpunu registracionu oznaku zrakoplova.

(4) Serijski broj zrakoplova

Unijeti serijski broj zrakoplova.

(5) Kategorija zrakoplova

Unijeti kategoriju zrakoplova (A, B, C, D, E ili veliki, srednji, mali)

(6) Vrsta pogona

Unijeti vrstu pogona (jet, turbo prop, piston i sl.)

(7) Ukupna težina na polijetanju

Unijeti certificiranu MTOW.

(8) Operator/Vlasnik

Unijeti ime operatora ili vlasnika zrakoplova.

(9) Broj dnevnika

Unijeti broj iz tehničkog knjižice zrakoplova (TLB) na koji se događaj odnosi ako je primjenjivo.

(10) Datum događaja

Unijeti datum kada se događaj desio.

(11) Vrijeme događaja

Unijeti vrijeme u UTC kada se događaj desio.

(12) Mjesto događaja

Unijeti obavještenje za poznato geografsko mjesto, navigacijsko sredstvo ili poziciju u odnosu na geografsku širinu/dužinu. Ako je bitno, koristiti 3-slovni IATA kod, 4-slovni ICAO kod ili jednostavnim jezikom.

(13) Zadnja polazna tačka

Unijeti zadnju polaznu tačku ili kao 3-slovni IATA kod, 4-slovni ICAO kod, poziciju u geografskoj širini/dužini ili jednostavnim jezikom.

(14) Dolazna tačka

Unijeti određenu tačku ili kao 3-slovni IATA kod, 4-slovni ICAO kod, poziciju u geografskoj širini/dužini ili jednostavnim jezikom.

(15) Broj leta

Unijeti prefiks i broj leta ako je dodijeljen.

(16) Pozivni znak

Unijeti pozivni znak (Npr. BON 103 ili Air Bosna ili E7 AAN i sl.)

(17) Sletio u

Unijeti tačku slijetanja ili kao 3-slovni IATA kod, 4-slovni ICAO kod, poziciju u geografskoj širini/dužini ili jednostavnim jezikom.

(18) Faza leta

Obilježiti odgovarajući kvadrat u skladu sa fazom leta tokom koje se desio događaj.

(19) Svrha leta

Obilježiti odgovarajući kvadrat u skladu sa prirodom vršenih letačkih operacija.

(20) Posljedice

Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja posljedica događaja na let.

(21) Putnici/Posada

Unijeti ukupan broj putnika i ukupan broj aktivnih članova letačke posade.

(22) Pravila letenja

Formulirati ako je let bio vođen po VFR ili IFR pravilima letenja.

(23) Visina/Nivo leta

Unijeti visinu zrakoplova i navesti jedinice mjerenja (fiti, metri, nivo leta itd.).

(24) Brzina

Unijeti brzinu zrakoplova i navesti jedinice mjerenja (knote, mp/h, mach, km/h itd.).

(25) Masa zrakoplova

Unijeti približnu težinu zrakoplova u vrijeme događaja i navesti jedinice mjerenja.

(26) ATA Kod

Unijeti relevantan identifikacijski kod sistema (ATA kod).

(27) Uvjeti leta

Unijeti uvjete leta (VMC ili IMC) ako je relevantno za događaj.

(28) Meteorološki uvjeti

Unijeti aktuelno vrijeme u vrijeme događaja ako je relevantno.

(29) Značajno vrijeme

Unijeti vrstu značajnog vremena koristeći pokazane kodove (L=Blagi, M=Umjereni, S=Ozbiljni) ako je relevantno.

(30) Oznaka poletno-sletna staza (PSS)

Navesti oznaku poletno-sletne staze ili heliodroma na kome se događaj desio ako je primjenjivo (RWY 12 i sl.).

(31) Uvjeti na poletno-sletnoj stazi (PSS)

Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja uvjeta na poletno-sletnoj stazi ili heliodromu i, ako je relevantno, unijeti izmjerenu vidljivost uzduž poletno-sletne staze.

(32) Kočenje

Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja trenja kako je doživljeno/mjerenjeno, ako je sila kočenja bila značaj faktor za događaj.

Koristiti prostor (39) "Opis događaja" radi utvrđivanja pojedinosti i označavanja ako je događaj bio na poletno-sletnoj stazi, stazi za voženje ili platformi.

(33) Konfiguracija zrakoplova

Unijeti broj uključenih sistema auto pilota ako je auto pilot bio u upotrebi.

Unijeti UKLJUČEN ili ISKLJUČEN ako je samo jedan auto pilot.

Navesti UKLJUČEN ili ISKLJUČEN ako je automatska snaga motora bila korištena.

Označiti poziciju nogu stajnog trapa unošenjem GORE/DOLJE/U PRIJELAZU.

Unijeti položaj zakrilaca u stepenima ako su izvučena.

Unijeti poziciju predkrilaca i spojlera.

(34) PED vezane smetnje

Navesti PED tip (mobilni telefon, portabl kompjuter itd.) i lokaciju od PED (broj sjedišta, prtljag u kabini, kargo odjeljak itd.) ako je dokazano ili se pretpostavlja da su smetnje od PED (elektronski uređaji nošeni od strane putnika) bile uzrok događaja.

Označiti odgovarajući kvadrat ako je događaj bio dokazan (smetnje prestale kada je PED bio ugašen) ili pretpostavljen.

Koristiti prostor (39) "Opis događaja" radi dodatnih pojašnjenja.

(35) Upozorenja

Označiti odgovarajući kvadrat ako je ACAS/TCAS ili GWPS upozorenje bilo prisutno.

Navesti ako je TCAS da li je RA (rezolutno razdvajanje) ili TA (upozorenje na promet).

(36) Transponder

Unijeti postavljeni kod na transponderu ako je relevantno za događaj u vezi navigacije.

(37) Vođa zrakoplova

Unijeti ime vođe zrakoplova i označiti kvadrat pilota koji je letio ako je primjenljivo.

(38) Ko-pilot

Unijeti ime ko-pilota i označiti kvadrat pilota koji je letio ako je primjenljivo.

(39) Opis događaja

Opisati događaj i okolnosti pod kojima se desio.

(40) Oštećenje zrakoplova ili ozljeda osoba u odnosu na opisani događaj

Opisati stepen štete po zrakoplov i stepen ozljeda kod osoba; broj ozljeda osoba na tlu (smrt, ozbiljne ozljede, manje ozljede); broj ozljeda osoba u zrakoplovu (smrt, ozbiljne ozljede, manje ozljede).

(41) Klasifikacija rizika

Unijeti klasifikaciju rizika u odnosu na uspostavljenu matricu procjene rizika.

(42) Prilozi

Navesti ostale relevantne informacije kao što su fotografije, izvještaji ili skice, ako su na raspolaganju i ako su primjenljive.

(43) Vrsta izvještaja i status događaja

Označiti vrstu izvještaja:

- Obavještenje o nalazima sa potpunim rezultatima istrage. Ne predviđa se daljnje podnošenje izvještaja.
- Obavještenje o početnim nalazima. Izvještaj ne sadrži sve zahtijevane informacije ili rezultate istrage. Zahtijeva se popratni izvještaj.
- Popratni izvještaj od prethodnog obavještenja o nalazima, izvještaj o rezultatima istrage ili dodatne informacije vezane za izvještaj označen kao početni nalazi.

Navesti referentni broj i datum početnog izvještaja koji se odnosi na organizaciju.

(44) Detalji o podnositelju izvještaja

Unijeti odgovarajuće pojedinosti o podnositelju izvještaja.

2. IZVJEŠTAJ O DOGAĐAJU U VEZI S TEHNIČKIM UVJETIMA, ODRŽAVANJEM I POPRAVKOM ZRAKOPLOVA

Obrazac izvještaja o događaju u vezi s tehničkim uvjetima, održavanjem i popravkom zrakoplova mogu koristiti osobe ili organizacije u cilju obavještanja o događajima tokom održavanja i opravke zrakoplova, kao što je zahtijevano ovim pravilnikom.

Stavke koje se obavezno moraju popuniti, za bilo kategoriju događaja, su: 1. do 7, 17, 18, 19, 21. i 22.

Ostale stavke u izvještaju se trebaju popuniti u zavisnosti od kategorije, vrste i sadržaja događaja.

Ovaj izvještaj se koristi kada se zrakoplov nalazi na zemlji tokom održavanja i opravke.

Sadržaj i instrukcija o načinu popunjavanja izvještaja o događaju u vezi s tehničkim uvjetima, održavanjem i popravkom zrakoplova:

Broj izvještaja

BHDCA unosi broj predmeta za postupanje po istom.

(1) Kategorija događaja

Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja kategorije događaja o kojem se izvještava.

(2) Tip i proizvođač zrakoplova

Unijeti naziv proizvođača zrakoplova i tip zrakoplova.

(3) Serijski broj zrakoplova

Unijeti serijski broj zrakoplova.

(4) Registracija zrakoplova

Unijeti potpunu registracionu oznaku zrakoplova.

(5) Operator/Vlasnik

Unijeti ime operatora ili vlasnika zrakoplova.

(6) Datum i vrijeme događaja

Unijeti datum i vrijeme kada se događaj desio (kad se neispravnost dogodila ili bila otkrivena).

(7) Organizacija

Unijeti broj ovlaštenja i naziv organizacije odgovorne za održavanje.

(8) Proizvođač obaviješten

Navesti da li je proizvođač zrakoplova ili komponente obaviješten o događaju.

(9) Operator obaviješten

Navesti da li je operater zrakoplova obaviješten o događaju.

(10) Broj u dnevniku zrakoplova (Tehnički dnevnik zrakoplova)

Unijeti broj sekvence iz tehničkog dnevnika zrakoplova (TLB) za koji se nalaz odnosi ako je primjenljivo.

(11) Faza otkrivanja

Obilježiti odgovarajući kvadrat radi utvrđivanja da li je zrakoplova bio angažiran u redovne ili neredovne radove za održavanje.

(12) Neispravnost

Navesti da li je nalaz o događaju nastao ispunjavanjem direktive za plovibenost.

Unijeti broj direktive za plovibenost koja se odnosi na kvar.

(13) Pojedinosti o zrakoplovu

Unijeti podatke o ukupnom broju sati zrakoplova i ciklusa od datuma proizvodnje, od remonta i od zadnje provjere/pregleda.

Ovaj dio se obavezno popunjava ako je nalaz povezan sa zrakoplovom (lomovi, pukotine, korozija, razdvajanje).

(14) Neispravna komponenta

Unijeti naziv proizvođača zrakoplova, naziv u skladu sa IPC (ilustrirani katalog dijelova), broj tipa, broj dijela, serijski broj i relevantni kod za identifikaciju sistema (ATA kod) ako nalaz sadrži neispravne komponente.

Unijeti vrijeme i cikluse komponente u upotrebi od datuma proizvodnje, od remonta, od popravke/pregleda i datum proizvodnje, remonta i posljednje popravke/pregleda.

(15) Dopunska potvrda o saglasnosti za tip

Unijeti ST broj, naziv i broj dijela, ako se nalaz odnosi na izdavanje dopunske potvrde za tip.

(16) Мишljenje o узроку неисправности и стање неисправног дијела

Обилежити квадрат или квадрате који најбоље описују разлоге неисправности.

Aко је вјероватно да је до неисправности дошло услед вишеструких разлога, буди објективан што је више могуће у одређивању узрока:

- a) Dizajn - да ли производ испunjava своју намјерану функцију или је заhtijevano да radi ван пројектованог обима.
- b) Proizvođač - да ли је производ био одговарајуће направљен и погодно обрађен.
- c) Zamor - да ли неисправност показује класичне симптоме замора и које радње су проузроковале проблем да се развије.
- d) Korozija - okolina i starost su usko povezani.
- e) Neadekvatno održavanje - loši radovi u održavanju zbog nedostataka podataka, nepravilnog intervala održavanja ili pregleda, nekorektnih procedura, neadekvatne kontrole kvaliteta, nedostatka adekvatne obuke itd.
- f) Ljudski faktor - неисправности које су настале пропустом особља и односе се на одржавање (пропусти приликом праћења правилне инструкције, коришћење неодговарајуће опреме и алата, коришћење неодговарајућег горива или мазива).
- g) Neodobreni dijelovi - може бити повезано са особљем и неправилностима у одржавању, посебно у лаžним дијеловима.
- h) Operativni uzroci - kvarovi који се догађају као резултат неодговарајуће, ненамјерне или некoмандоване радње.
- i) Ostali razlozi ili mišljenja.
- j) Opisati stanje dijela ako је primjenjivo.

(17) Opis događaja

Opisati događaj i okolnosti pod kojima се desio.

(18) Oštećenje zrakoplova или ozljeda osoba u odnosu na opisani događaj

Opisati stepen štete по zrakoplov и stepen ozljeda kod osoba; број ozljeda osoba на тлу (смрт, озбиљне озлједe, мање озлједe); број озлједa osoba у zrakoplovу (смрт, озбиљне озлједe, мање озлједe).

(19) Klasifikacija rizika

Unijeti klasifikaciju rizika u odnosu на uspostavlјenu maticu procjene rizika.

(20) Prilozi

Naveсти остале релевантне информације, као што су: фотографије, извјештаји или скице ако су на raspolaganju и ако су primjenjive.

(21) Vrsta izvještaja и status događaja

Označiti vrstu izvještaja:

- a) Obavještenje о nalazima са potpunim rezultatima истраге. Ne predviđa се daljnje podnošenje izvještaja.
- b) Obavještenje о početnim nalazima. Izvještaj не sadrži све zahtijevane информације или rezultate истраге. Zahtijeva се popratni izvještaj.
- c) Popratni izvještaj од prethodnog obavještenja о nalazima, izvještaj о rezultatima истраге или dodatne информације vezane за izvještaj označen као početni nalazi.

Naveсти referentni број и datum početnog izvještaja који се односи на организацију.

(22) Detalji о podnositelju izvještaja

Unijeti одговарајуће појединости о podnositelju izvještaja.

3. IZVJEŠTAJ O DOGAĐAJIMA U VEZI SA AERODROMIMA I ZEMALJSKIM USLUGAMA

Образac извјештаја о догађају у vezi са aerodromима и zemaljskim uslugama могу користити особе или организације у циљу обавјештавања о догађајима на aerodromима.

За било категорију догађаја све ставке би се требале попунити, а обавезне ставке су: 1. до 8, 10. и 11.

Oстале ставке у извјештају се требају попунити у зависности од категорије, врсте и садржаја догађаја.

Ovaj obrazac се користи и за helidrome, letišta или terene.

Sadržaj и инструкција о начину попуњавања извјештаја о догађају у vezi са aerodromима и zemaljskim uslugama:

Број извјештаја

BHDCA unosi број предмета за поступање по istom.

(1) Kategorija događaja

Обилежити одговарајући квадрат ради означавања категорије догађаја о којем се извјештава.

(2) ICAO indikator aerodroma

Unijeti име aerodroma 3-slovni IATA код, 4-slovni ICAO код или jednostavno jezikom. (Npr. LQSA или aerodrom Sarajevo или SJJ)

(3) Datum događaja

Unijeti datum kada се događaj desio.

(4) Vrijeme događaja

Unijeti vrijeme у UTC kada се događaj desio.

(5) Lokacija događaja на aerodromu

Upisati tačniju и precizniju lokaciju događaja.

(6) Opis događaja (žalba/oštećenje/nedostatak/otkaz/opasnost/usluga/prekršaj)

Opisati događaj и okolnosti pod kojima се desio.

(7) Oštećenje zrakoplova или ozljeda osoba u odnosu на opisani događaj

Opisati stepen štete по zrakoplov и stepen ozljeda kod osoba; број ozljeda osoba на тлу (смрт, озбиљне озлједe, мање озлједe); број озлједa osoba у zrakoplovу (смрт, озбиљне озлједe, мање озлједe)

(8) Klasifikacija rizika

Unijeti klasifikaciju rizika u odnosu на uspostavlјenu maticu procjene rizika.

(9) Prilozi

Naveсти остале релевантне информације, као што су: фотографије, извјештаји или скице, ако су на raspolaganju и ако су primjenjive.

(10) Vrsta izvještaja и status događaja

Označiti vrstu izvještaja:

- a) Obavještenje о nalazima са potpunim rezultatima истраге. Ne predviđa се daljnje podnošenje izvještaja.
- b) Obavještenje о početnim nalazima. Izvještaj не sadrži све zahtijevane информације или rezultate истраге. Zahtijeva се popratni izvještaj.
- c) Popratni izvještaj од prethodnog obavještenja о nalazima, izvještaj о rezultatima истраге или dodatne информације vezane за izvještaj označen као početni nalazi.

Naveсти referentni број и datum početnog izvještaja који се односи на организацију.

(11) Detalji о podnositelju izvještaja

Unijeti одговарајуће појединости о podnositelju izvještaja.

4. IZVJEŠTAJ O DOGAĐAJIMA U VEZI SA USLUGAMA I OBJEKTIMA U ZRAČNOJ PLOVIDBI

Образac извјештаја о догађају у vezi са uslugama и objektima у zračnoj plovidbi могу користити особе или организације, у циљу обавјештавања о догађајима у vezi са zračном plovidбом.

Stavke koje se obavezno moraju popuniti, za bilo kategoriju događaja, su: 1, 5, 6, 11, 12, 14. i 15.

Ostale stavke u izvještaju se trebaju popuniti u zavisnosti od kategorije, vrste i sadržaja događaja.

Sadržaj i instrukcija o načinu popunjavanja izvještaja o događaju u vezi sa uslugama i objektima u zračnoj plovidbi:

Broj izvještaja

BHDCA unosi broj predmeta za postupanje po istom.

(1) Kategorija događaja

Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja kategorije događaja o kojem se izvještava.

(2) ATM - povezani sigurnosni događaj

Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja vrste događaja o kojem se izvještava.

(3) ATM - specifični sigurnosni događaj

Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja vrste događaja o kojem se izvještava.

(4) Obuhvaćeni

Navesti broj zrakoplova uključenih u događaj ako je primjenjivo.

Obilježiti odgovarajući kvadrat ako događaj uključuje vozila, osobe, životinje, vojni zrakoplov ili ostalo. Unijeti naziv ATS jedinice uključene u događaj.

(5) Mjesto događaja

Unijeti obavještenje za poznato geografsko mjesto ili jednostavnim opisom/načinom (jezikom) opisati lokaciju događaja. Unijeti nadmorsku visinu mjesta događaja i geografsku širinu i dužinu mjesta događaja ako je primjenjivo.

(6) Datum i vrijeme događaja

Unijeti dan, mjesec, godinu i UTC vrijeme događaja.

(7) Informacije o uključenim zrakoplovima u događaj

Prostor za opis podataka je obezbjeđen za dva zrakoplova, ako su više od dva uključena, opiši dodatni zrakoplov u "Opis događaja" ili na dodatnom obrascu.

- Pozivni znak

Unijeti pozivni znak zrakoplova.

- Tip/Model

Unijeti naziv proizvođača zrakoplova i tip.

- Registracija zrakoplova

Unijeti potpunu registracionu oznaku zrakoplova.

- Polazna tačka

Unijeti polaznu tačku ili kao 3-slovni IATA kod, 4-slovni ICAO kod, poziciju u geografskoj širinildužini ili jednostavnim jezikom.

- Dolazna tačka

Unijeti određenu tačku ili kao 3-slovni IATA kod, 4-slovni ICAO kod, poziciju u geografskoj širini/dužini ili jednostavnim jezikom.

- SSR - Kod

Unijeti dodijeljeni kod sekundarnog nadzornog radara.

- Visina, odobrena

Unijeti odobrenu visinu zrakoplova i navesti jedinice mjerenja (fiti AGL/MSL, metri, nivo leta).

- Visina, stvarna

Unijeti visinu zrakoplova u trenutku događaja i navesti jedinice mjerenja (fiti AGL/MSL, metri, nivo leta).

- Mod C

Unijeti mod C, ako je bio u upotrebi.

- Pravila letenja

Označiti kvadrat da li je let vođen u VFR (Vizuelna pravila letenja), IFR (Instrumentalna pravila letenja) ili SVFR (Specijalna vizuelna pravila letenja). Označi odgovarajući kvadrat za dnevne ili noćne uvjete.

- Operator/Vlasnik

Unijeti ime operatora ili vlasnika zrakoplova.

- Faza leta u vrijeme događaja

Obilježiti odgovarajući kvadrat u skladu sa fazom leta tokom koje se desio događaj.

- Vrsta obezbijedene ATM usluge

Označiti kvadrat za obezbijedene ATM usluge.

- Klasifikacija zračnog prostora

Označiti kvadrat za kategoriju zračnog prostora u kojem se desio događaj.

- Ostala područja zračnog prostora

Označiti kvadrat za odgovarajuće područje sa ograničenjem.

- Vrsta izvještaja podnešenog od zrakoplova (izvor informacije)

Navesti ili označiti vrstu izvještaja podnijetog od zrakoplova.

- Vrsta kontrolnog sistema za upozorenje

Označiti vrstu aktiviranog sistema upozorenja.

(8) Kontrolor zračnog prometa na dužnosti (radna pozicija)

Označiti kvadrat za odgovarajuću radnu poziciju kontrolora u vrijeme sigurnosnog događaja.

- Preopterećenje kontrolora na dužnosti

Označiti kvadrat koji odgovara situaciji u vrijeme sigurnosnog događaja.

- Veći broj zrakoplova u dodijeljenoj zoni od propisanog

Označiti kvadrat koji odgovara situaciji u vrijeme sigurnosnog događaja.

- Kontrolor radio duže od propisanog radnog vremena

Označiti kvadrat koji odgovara situaciji u vrijeme sigurnosnog događaja.

- Vrijeme proteklo od zadnjeg odmora

Unijeti odgovarajuću vrijednost.

(9) Meteorološki uvjeti

Označiti kvadrat koji odgovara situaciji u vrijeme događaja, te dodati vrijednosti o brzini vjetera, vidljivosti, bazi oblaka, temperaturi i zračnom pritisku.

- Da li su meteorološki uvjeti imali uticaja na događaj

Označiti kvadrat koji odgovara situaciji u vrijeme događaja.

(10) CNS otkaz sistema/uređaja

Označiti kvadrat otkaza pojedinog sistema ili uređaja.

- Datum i vrijeme ponovnog stavljanja sistema/uređaja u funkciju.

Navesti podatke kada je sistem ili ponovno stavljen u operativnu funkciju.

- Stepen uticaja na funkcioniranje ATM servisa

Označiti kvadrat koji odgovara nivou ozbiljnosti koja utiče na sposobnost pružanja usluga u ATM-u u vrijeme događaja.

(11) Opis događaja

Opisati događaj i okolnosti pod kojima se desio.

(12) Klasifikacija rizika

Unijeti klasifikaciju rizika u odnosu na uspostavljenu matricu procjene rizika.

(13) Prilozi

Navesti ostale relevantne informacije kao što su fotografije, izvještaji ili skice, ako su na raspolaganju i ako je primjenjivo.

(14) Vrsta izvještaja i status događaja

Označiti vrstu izvještaja:

- Obavještenje o nalazima sa potpunim rezultatima istrage. Ne predviđa se daljnje podnošenje izvještaja.
- Obavještenje o početnim nalazima. Izvještaj ne sadrži sve zahtijevane informacije ili rezultate istrage. Zahtijeva se popratni izvještaj.
- Popratni izvještaj od prethodnog obavještenja o nalazima, izvještaj o rezultatima istrage ili dodatne informacije vezane za izvještaj označen kao početni nalazi.

Navesti referentni broj i datum početnog izvještaja koji se odnosi na organizaciju.

(15) Detalji o podnositelju izvještaja

Unijeti odgovarajuće pojedinosti o podnositelju izvještaja.

PRILOG VII**LISTA MINIMUMA PODATAKA/INFORMACIJA
SADRŽAJA TROMJESEČNOG IZVJEŠTAJA O
DOGAĐAJIMA****A) DOGAĐAJI VEZANI ZA SPROVOĐENJE
OPERACIJA ZRAKOPLOVOM**

- (1) Godišnji obim prometa; izražen u broju operacija zrakoplova i broju sati leta;
- (2) Ukupan broj i kategorija događaja vezanih za sprovođenje operacija zrakoplovom, uključujući informacije o obimu štete. Informacije trebaju biti klasificirane prema fazi leta, pravilima leta, vrsti operacije i klase zračnog prostora, uključujući uticaj ATM sistema na ugrožavanje (direktan, indirektan, bez uticaja) i klasificirane prema nivou ozbiljnosti i učestalosti.
- (3) Prijedlog mjera prevencije za sve događaje, da li su i kad mjere prevencije implementirane i na koji način, da li su mjere bile učinkovite ili ne.

**B) DOGAĐAJI U VEZI S TEHNIČKIM UVJETIMA,
ODRŽAVANJEM I POPRAVKOM ZRAKOPLOVA**

- (1) Kategorija i broj događaja o kojim se izvještavalo sa kratkim opisom, klasifikacijom rizika za sve događaje, uključujući informacije o obimu štete.
- (2) Prijedlog mjera prevencije za sve događaje, da li su i kad mjere prevencije implementirane i na koji način, da li su mjere bile učinkovite ili ne.

**C) DOGAĐAJI VEZANI ZA AERODROME/LETILIŠTA I
ZEMALJSKE USLUGE**

- (1) Naziv i ICAO kod aerodroma/letilišta;
- (2) Kategorija i broj događaja o kojim se izvještavalo sa kratkim opisom, klasifikacijom rizika za sve događaje, uključujući informacije o obimu štete.
- (3) Prijedlog mjera prevencije za sve događaje, da li su i kad mjere prevencije implementirane i na koji način, da li su mjere bile učinkovite ili ne.

**D) DOGAĐAJI U VEZI SA USLUGAMA I OBJEKTIMA U
ZRAČNOJ PLOVIDBI**

- (1) Ukupan broj nesreća.
- (2) Ukupan broj incidenata klasificiranih prema nivou ozbiljnosti koji utiče na sigurnost (safety) operacija letjelica i osoba u letjelici, u skladu sa ESARR 2, GUI 1, Attachment A.
 - a) Ozbiljni incidenti (Serious incident);
 - b) Glavni incidenti (Major incident);
 - c) Bitni incidenti (Significant incident);
 - d) Nedefinirani (Not determined);
 - e) Bez uticaja na sigurnost (No safety effect).
- (3) Ukupan broj ATM specifičnih događaja, klasificiranih prema nivou ozbiljnosti koja utiče na sposobnost pružanja usluga u ATM-u, a u skladu sa ESARR 2, GUI 1, Attachment B. To obuhvata sljedeće:
 - a) Totalna nesposobnost pružanja usluga upravljanja zračnim prometom (*Total inability to provide safe ATM services*);
 - b) Ozbiljna nesposobnost pružanja usluga upravljanja zračnim prometom (*Serious inability to provide safe ATM services*);
 - c) Djelimična nesposobnost pružanja usluga upravljanja zračnim prometom (*Partial inability to provide safe ATM services*);

- d) Sposobnost pružanja usluga upravljanja zračnim prometom sa smanjenim kapacitetima (*Ability to provide safe but degraded ATM services*);
 - e) Nedefinirani uticaj (*Not determined*);
 - f) Bez uticaja na pružanje usluga upravljanja zračnim prometom (*No effect on ATM services*);
 - g) Zatajenje sistema/funkcije A/G komunikacije (stalna obavezna komunikacija je onemogućena);
 - h) Zatajenje sistema/funkcije zračnog nadzora (stalno obavezno praćenje zrakoplova je onemogućeno);
 - i) Zatajenje sistema/funkcije obrade i distribucije podataka (stalna obavezna razmjena podataka unutar ATS i/ili između ATS i zrakoplova je onemogućena);
 - j) Zatajenje navigacijskog sistema/opreme.
- (4) Informacije o obimu štete
 - (5) Prijedlog mjera prevencije za sve događaje, da li su i kad mjere prevencije implementirane i na koji način, da li su mjere bile učinkovite ili ne.

E) OSTALI DOGAĐAJI

- (1) Navesti sve događaji koji se ne mogu svrstati u gore navedene kategorije.
- (2) Navesti sve događaje koji su prikupljeni sistemom dobrovoljnog izvještavanja o događajima.
- (3) Klasifikacija rizika za sve događaje, uključujući informacije o obimu štete.
- (4) Prijedlog mjera prevencije za sve događaje, da li su i kad mjere prevencije implementirane i na koji način, da li su mjere bile učinkovite ili ne.

PRILOG VIII**ADRESA I BROJ TELEFONA/FAXA NA KOJE SE MOGU
DOSTAVITI IZVJEŠTAJI O DOGAĐAJU**

E-mail: safety@bhdca.gov.ba

Fax: + 387 51 921 520

Telefon: + 387 51 921 522

Adresa: Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH (BHDCA)
Vojvode Pere Krece bb
78 000 Banja Luka
Bosna i Hercegovina

Ukoliko se izvještaj šalje poštom, ispod naziva institucije (BHDCA) navesti riječi: "na ruke generalnog direktora".

Temeljem člana 16. i 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09) i članka 14. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni ravnatelj Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

**PRAVILNIK
O IZVJEŠČIVANJU O DOGAĐAJIMA****DIO PRVI - OPĆE ODREDBE**

Članak 1.
(Predmet)

Predmet ovog pravilnika čini izvješćivanje o događajima koji ugrožavaju ili koji bi, ako se ne isprave ili ne riješe, mogli ugroziti zrakoplov, osobe u njemu ili bilo koju drugu osobu, opremu ili uređaj koji utječu na rad zrakoplova, te izvješćivanje o drugim relevantnim informacijama povezanim sa sigurnosti; analiza i naknadno postupanje sa događajima o kojima se izvješćuje i o drugim informacijama povezanim sa sigurnosti; zaštita zaposlenika u zrakoplovstvu; korištenje prikupljenih informacija povezanih sa sigurnosti i njihovo unošenje u bazu podataka; davanje povjerljivih informacija zainteresiranim stranama s ciljem pružanja informacija koje su im potrebne radi

poboljšanja sigurnosti; i tajnost identiteta osoba koje prijavljuju događaje koji se odnose na sigurnost.

Članak 2.

(Pojmovi i definicije)

- (1) Pojam "sigurnost", koji se koristi u tekstu ovog pravilnika, označava sigurnost zračne plovidbe (Safety).
- (2) Pojmovi koje se upotrebljavaju u Pravilniku imaju sljedeće značenje:
 - a) "**Događaj**" (*Occurrence*): je bilo koji događaj, pojava ili slučaj povezan sa sigurnosti koja ugrožava ili koja bi, ako se ne ispravi ili ne riješi, može dovesti zrakoplov, njegovu posadu i putnike ili bilo koje druge osobe u opasnost i u sebe uključuje nesreće i ozbiljne incidente;
 - b) "**Nesreća**" (*Accident*): je događaj povezan sa operacijom zrakoplova koji, u slučaju kada je zrakoplov sa ljudskom posadom, se desio od momenta ukrcajanja bilo koje osobe u zrakoplov sa namjerom prijevoza, do momenta iskrcavanja tih osoba, ili u slučaju kada je zrakoplov bez ljudske posade, se desio od momenta kada je zrakoplov spreman da krene sa namjerom da poleti do momenta kada završava let (kad se zaustavi na kraju leta) i kad se primarni pogonski sustav ugasi, u kojem je:
 - 1) osoba smrtno ili teško stradala kao posljedica:
 - što je bila u zrakoplovu, ili
 - od izravnog kontakta sa bilo kojim dijelom zrakoplova, uključujući i dijelove koji su se odvojili od zrakoplova, ili
 - od izravnog izlaganja mlazu motora, osim ako su ozljede izazvane prirodnim uzrokom, samozadate ili zadate od strane drugih osoba, ili kada su ozljede nanešene slijepim putnicima koji se kriju izvan područja koja su obično dostupna putnicima i posadi; ili
 - 2) zrakoplov je pretrpio oštećenje ili strukturalni kvar koji negativno utječe na strukturalnu čvrstoću, performanse ili karakteristike leta zrakoplova, i obično zahtijeva veliku popravku ili zamjenu oštećene komponente, izuzev kvara motora ili oštećenja, kada je oštećenje ograničeno na jedan motor (uključujući njegove oplate i pribor) elise, završni dio krila, antene, davače, lopatice, gume, točkove, aerodinamičke oplate, instrument table, vrata stajnog trapa, vjetrobrane, oplatu zrakoplova (kao što su mala udubljenja ili pokotine/rupe) ili manja oštećenja na glavnom kraku rotora, repnom rotoru, stajnom trapu, i onim prouzrokovanim gradom ili udarom ptica (uključujući rupe na radarskoj kupoli), ili
 - 3) zrakoplov je nestao ili je potpuno nedostupan.
 - c) "**Ozbiljan incident**" (*Serious Incident*): je događaj koji uključuje okolnosti koje ukazuju da je postojala velika vjerovatnoća da se desi nesreća i povezan je sa operacijama zrakoplova, koji, u slučaju kada je zrakoplov sa ljudskom posadom, se desio od momenta ukrcajanja bilo koje osobe u zrakoplov sa namjerom prijevoza, do momenta iskrcavanja tih osoba, ili u slučaju kada je zrakoplov bez ljudske posade, se desio od momenta kada je zrakoplov spreman da krene sa namjerom da poleti do momenta kada završava let (kad se zaustavi na kraju leta) i kad se primarni pogonski sustav ugasi. Lista primjera ozbiljnih incidenata je data u Prilogu IV ovog pravilnika;

- d) "**Incident**" (*Incident*): je događaj koji nije nesreća, a povezan je sa sprovođenjem operacija zrakoplovom, koji utječe ili je mogao utjecati na sigurnost sprovođenje operacija;
- e) "**Podnositelj izvješća**" (*Reporter*): je fizička osoba koja prijavi događaj ili druge informacije povezane sa sigurnosti;
- f) "**Zrakoplov**" (*Aircraft*): je svaka naprava koja se održava u atmosferi zbog reakcije zraka, osim reakcije zraka u odnosu na zemljinu površinu;
- g) "**Organizacija**" (*Organisation*): je bilo koja organizacija koja pruža zrakoplovne usluge/proizvode i/ili koja zapošljava, ugovara ili koristi usluge osoba koje su obvezne izvijestiti o događajima sukladno članku 6. stavak (1) ovog pravilnika;
- h) "**Opasnost**" (*Hazard*): je situacija ili predmet koji bi mogli uzrokovati smrt ili ozljedu osobe, oštećenje opreme ili strukture, gubitak materijala ili smanjenje sposobnosti za obavljanje propisane funkcije;
- i) "**Tijelo odgovorno za sigurnosne istrage u civilnom zrakoplovstvu**" (*Safety Investigation Authority*) je stalno državno tijelo koje sprovodi ili nadzire istrage koje se odnose na sigurnost zračne plovidbe. U Bosni i Hercegovini to je Jedinica za istraživanje nesreća i incidenata;
- j) "**Kultura pravičnosti**" (*Just Culture*): je kultura u kojoj se ne kažnjava djelatnik na terenu ili druge osobe za njihove postupke, propuste ili odluke koji su sukladni njihovom iskustvu i obrazovanju, ali u kojoj se ne toleriraju krajnja nepažnja, namjerne ozljede i destruktivni postupci;
- k) "**Kontaktna točka**" (*Point of Contact*): je nadležno tijelo države koje uspostavlja mehanizam za neovisno prikupljanje, procjenu, obradu, analizu i pohranu podataka o događajima, odnosno, tijelo odgovorno za razmjenu i distribuciju informacija zainteresiranim stranama. U Bosni i Hercegovini to je Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BHDCA);
- l) "**Zainteresirana strana**" (*Interested Party*): je bilo koja fizička ili pravna osoba ili bilo koje službeno tijelo, bez obzira ima li status pravne osobe ili ne, koje može sudjelovati u poboljšanju sigurnosti imajući pristup informacijama o događajima razmijenjenim između Bosne i Hercegovine i bilo koje druge države i koja pripada u jednu od kategorija zainteresiranih strana iz Priloga II ovog pravilnika;
- m) "**Državni program sigurnosti**" (*State Safety Programme*): je integrirani skup propisa i aktivnosti kojima je cilj upravljanje sigurnosti zračne plovidbe u Bosni i Hercegovini;
- n) "**Sustav upravljanja sigurnosti**" (*Safety Management System - SMS*): obuhvata sistematski pristup upravljanju sigurnosti, uključujući neophodnu organizacijsku strukturu, odgovornosti, politike i procedure i uključuje bilo koji sustav upravljanja koji, neovisno ili zajedno s drugim sustavima upravljanja u organizaciji, upravlja sigurnosti;
- o) "**Neidentifikacija**" (*Anonymisation*): je uklanjanje/izostavljanje iz izvješća o događajima svih osobnih podataka koji se odnose na podnositelja izvješća i na osobe spomenute u izvješćima o događajima, te svih pojedinosti, uključujući nazive jedne ili više organizacija uključenih u događaj, koje bi mogle otkriti identitet podnositelja izvješća ili treće strane ili

na temelju kojih je moguće utvrditi te podatke iz izvješća o događaju;

- p) "**Neidentifikacija informacija**" (*Disidentified Information*): označava informacije koje proizlaze iz izvješća o događajima iz kojih su uklonjeni svi osobni podaci, kao što su imena ili adrese fizičkih osoba.

Članak 3.

(Primjenjivost)

Ovaj pravilnik se primjenjuje na događaje i druge informacije povezane sa sigurnosti koje uključuju civilne zrakoplove.

Članak 4.

(Cilj izvješćivanja o događajima)

- (1) Ovaj pravilnik ima za cilj povećanje razine sigurnosti kroz izvješćivanje, prikupljanje, pohranjivanje, zaštitu, razmjenjivanje, istraživanje, analiziranje, te na propisan način distribuiranje sigurnosnih informacija zainteresiranim stranama, i poduzimanje sigurnosnih mjera i preporuka na osnovu prikupljenih informacija.
- (2) Izvješćivanje o događajima:
 - a) osigurava veću sistematičnost i preglednost događaja i njihovih uzroka;
 - b) omogućava identifikaciju odgovarajućih korektivnih radnji, kao i područja gdje sigurnost letenja može biti poboljšana promjenom propisa koji se tiču operacija zrakoplova i sustava upravljanja zračnim prometom (ATM);
 - c) omogućava pravodobno poduzimanje, prema potrebi, sigurnosnih mjera na temelju analize prikupljenih informacija;
 - d) osigurava stalnu dostupnost informacija povezanih sa sigurnosti uvođenjem pravila o povjerljivosti i o pravilnoj uporabi informacija putem usklađene i poboljšane zaštite izvijestitelja i osoba spomenutih u izvješćima o događajima;
 - e) osigurava da se rizici za sigurnost u zrakoplovstvu razmatraju i rješavaju i na razini Bosne i Hercegovine i šire.
- (3) Jedini cilj izvješćivanja o događajima je sprječavanje zrakoplovnih nesreća, ozbiljnih incidenata i incidenata, bez utvrđivanja i pripisivanja odgovornosti, krivice ili izricanje kazne, osim u slučajevima krajnje nepažnje, namjernog prekršaja ili krivičnog djela.

DIO DRUGI - OBVEZNO I DOBROVOLJNO IZVJEŠĆIVANJE O DOGAĐAJIMA

Članak 5.

(Obvezno i dobrovoljno izvješćivanje o događajima)

- (1) BHDCA će uspostaviti jedinstven sustav obveznog i dobrovoljnog izvješćivanja o događajima u Bosni i Hercegovini.
- (2) Svaka osoba ili organizacija mora izvijestiti BHDCA o svakom događaju u koji je bila uključena, ili mu je prisustvovala, putem sustava obveznog izvješćivanja o događajima, a za koji postoji sumnja da predstavlja potencijalnu prijetnju ili ugrožavanje sigurnosti.
- (3) Svaka osoba ili organizacija mora dostaviti BHDCA izvješće o sigurnosti ili događaju koji nije obuhvaćen obveznim izvješćivanjem o događajima, putem sustava dobrovoljnog izvješćivanja o događajima.
- (4) Sve zrakoplovne organizacije u Bosni i Hercegovini su dužne uspostaviti interni sustav izvješćivanja o događajima (obveznog i dobrovoljnog izvješćivanja) u okviru svojih organizacija, određivanjem odgovorne osobe unutar iste, koja je ovlaštena da prima sva izvješća, vrši procjenu, obradu, analizu i čuvanje podataka izvješća o događajima.

- (5) Ukoliko organizacija nije u mogućnosti uspostaviti interni sustav izvješćivanja o događajima, izvješćuje izravno BHDCA sukladno članku 10. ovog pravilnika.

- (6) Organizacije mogu uspostaviti i druge sustave prikupljanja i obrade informacija povezanih sa sigurnosti u svrhu prikupljanja podataka o događajima koje nisu registrirali sustavi obveznog i dobrovoljnog izvješćivanja o događajima. Ti sustavi mogu obuhvatati izvješćivanje tijela koja su različita od onih navedenih u članku 8. stavak (1) ovog pravilnika i mogu uključivati aktivno učestvovanje:

- a) zrakoplovne industrije;
- b) profesionalnih organizacija zrakoplovnog osoblja.

Članak 6.

(Obvezno izvješćivanje)

- (1) Subjekti koji su obvezni da podnesu izvješće o događaju:
 - a) Operator i/ili vođa zrakoplova za javni zračni prijevoz i zrakoplova sa turbinskim pogonom ili u slučajevima kada vođa zrakoplova ne može izvijestiti o događaju, bilo koji drugi član posade koji je sljedeći u zapovjednom lancu zrakoplova;
 - b) Organizacija ili osoba koja se bavi projektiranjem, proizvodnjom, praćenjem kontinuirane plovidbenosti, održavanjem ili modificiranjem zrakoplova ili bilo koje opreme ili dijela takvog zrakoplova;
 - c) Organizacija ili osoba koja potpisuje potvrdu o pregledu plovidbenosti ili potvrdu o puštanju u rad zrakoplova ili bilo koje opreme ili dijela tog zrakoplova;
 - d) Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi ili osoba koja obavlja dužnost kao član osoblja pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, kojem su povjerene odgovornosti povezane s uslugama u zračnoj plovidbi;
 - e) Osoba koja obavlja dužnost u vezi sa upravljanjem sigurnosti aerodroma;
 - f) Organizacija ili osoba koja vrši dužnosti vezane za ugradnju, izmjenu, održavanje, opravku, generalni remont, provjeru u letu ili kontrolu opreme na zemlji, koja se koristi ili ima namjeru da se koristi u svrhu, ili u vezi sa osiguranjem usluga u zračnoj plovidbi ili navigacijskih sredstava za zrakoplove;
 - g) Organizacija ili osoba koja vrši dužnosti zemaljskog opsluživanja zrakoplova, uključujući punjenje gorivom, opsluživanje, pripremu dokumenta o masi i opterećenju zrakoplova, zaštitu i odleđivanje zrakoplova, kao i vuču zrakoplova na aerodromu;
 - h) Organizacija za obuku zrakoplovnog ovlaštenog i stručnog osoblja;
 - i) Rukovodeće i/ili odgovorno osoblje zrakoplovnih organizacija u državnom i privatnom vlasništvu (državne organizacije za prijevoz putnika koje nemaju potvrdu zračnog operatera, aero-klubovi, udruženja građana i slično), ili piloti generalne avijacije/opće namjene.
 - j) Sve organizacije ili osobe koje je ovlastila ili odobrila BHDCA, odnosno, koje su pod nadzorom BHDCA, a nisu obuhvaćene točkama od a) do j) stavak (1) ovog članka;
 - k) Ostale osobe koje imaju saznanja o događaju.
- (2) Subjekti navedeni u stavku (1) ovog članka, putem sustava obveznog izvješćivanja o događajima, izvješćuju o događajima koji mogu predstavljati značajan rizik za sigurnost zrakoplovstva i koji pripadaju sljedećim kategorijama:
 - a) događaji u vezi sa sprovođenjem operacija zrakoplovom, kao što su:
 - 1) događaji povezani sa sudarima;

- 2) događaji povezani s polijetanjem i slijetanjem;
 - 3) događaji povezani s gorivom;
 - 4) događaji tijekom leta;
 - 5) događaji povezani s komunikacijom;
 - 6) događaji povezani s ozljedama, hitnim slučajevima i drugim kritičnim situacijama;
 - 7) događaji povezani s onesposobljenosti članova posade i drugi događaji povezani s članovima posade;
 - 8) događaji povezani s vremenskim uvjetima ili događaji povezani sa sigurnosti civilnog zrakoplovstva (Security).
- b) događaji u vezi s tehničkim uvjetima, održavanjem i popravkom zrakoplova, kao što su:
- 1) strukturni kvarovi;
 - 2) kvarovi na sustavima;
 - 3) problemi u vezi sa održavanjem i popravkom;
 - 4) problemi u vezi sa pogonom (uključujući motore, propelere i sustave rotora), te problemi u vezi sa pomoćnom pogonskom jedinicom.
- c) događaji u vezi sa uslugama i objektima u zračnoj plovidbi, kao što su:
- 1) sudari, bliski susreti ili potencijalni sudari;
 - 2) posebni događaji u vezi s upravljanjem zračnim prometom i uslugama u zračnoj plovidbi (ATM/ANS);
 - 3) operativni događaji vezani uz ATM/ANS.
- d) događaji u vezi sa aerodromima i zemaljskim uslugama, kao što su:
- 1) događaji povezani s aerodromskim aktivnostima i objektima;
 - 2) događaji povezani s prihvatom i otpremom putnika, prtljage, pošte i tereta;
 - 3) događaji povezani sa zemaljskim opsluživanjem zrakoplova i njihovim servisiranjem.
- (3) Lista događaja koji mogu predstavljati značajan rizik za sigurnost zrakoplovstva (događaji o kojima se izvješćuje) data je u Prilogu V ovog pravilnika.

Članak 7.

(Dobrovoljno izvješćivanje)

- (1) Dobrovoljno izvješćivanje o događajima je sustav koji uključuje prikupljanje svih podataka o stvarnim ili potencijalnim nedostacima sigurnosti koji možda nisu obuhvaćeni obveznim izvješćivanjem o događajima. Dobrovoljna izvješća mogu biti povezana sa određenim događajem tijekom leta ili se mogu odnositi na opasnost po sigurnost ili na ono što možda izaziva zabrinutost bilo koje osobe u vezi sa sigurnosti.
- (2) Sustav dobrovoljnog izvješćivanja koristi se radi olakšavanja prikupljanja pojedinosti o događajima i drugih informacija povezanih sa sigurnosti:
 - a) koje ne podliježu obveznom izvješćivanju na temelju članka 6. st. (2) i (3) ovog pravilnika;
 - b) o kojima su izvjestili subjekti koji nisu navedeni u članku 6. stavak (1) ovog pravilnika.
- (3) Svaka organizacija uspostavlja sustav dobrovoljnog izvješćivanja o događajima kako bi se olakšalo prikupljanje:
 - a) podataka o stvarnim ili potencijalnim nedostacima sigurnosti koji možda nisu obuhvaćeni obveznim izvješćivanjem o događajima,
 - b) drugih informacija povezanih sa sigurnosti koje podnositelj izvješća smatra stvarnom ili potencijalnom opasnosti za sigurnost zrakoplovstva.
- (4) BHDCA izvršit će procjenu svakog zaprimljenog dobrovoljnog izvješća sukladno članku 14. ovog pravilnika

i izvršiti analizu događaja ukoliko bude smatrala da se iz toga mogu izvući sigurnosne preporuke.

DIO TREĆI - POSTUPAK IZVJEŠĆIVANJA

Članak 8.

(Institucija kojoj se izvješćuje)

- (1) BHDCA je nadležna institucija za neovisno prikupljanje, procjenu, obradu, analizu i čuvanje podataka o događajima o kojima je izvješćeno na temelju čl. 6. i 7. ovog pravilnika.
- (2) BHDCA nije nadležna za obradu i analizu podataka o događajima koji spadaju u kategoriju nesreće ili ozbiljnog incidenta.

Članak 9.

(Način dostavljanja izvješća)

- (1) Obrazac izvješća sa popunjenim podacima o događaju može biti poslan u BHDCA e-mailom, faksom ili putem pošte. Događaj može biti prijavljen i telefonom uz obvezu dostavljanja izvješća o događaju u roku od 72 sata.
- (2) Obrasci za izvješćivanje o događajima su objavljeni na internet stranici BHDCA (www.bhdca.gov.ba).
- (3) Ako obrazac izvješća nije dostupan, bitne informacije mogu biti dostavljene u vidu pisma na adresu BHDCA.

Članak 10.

(Obveza o izvješćivanju)

- (1) Subjekti iz članka 6. stavak (1) ovog pravilnika moraju da izvijeste BHDCA o svakom događaju koji je naveden u članku 6. st. (2) i (3), u najkraćem mogućem roku, a u svakom slučaju najkasnije 72 sata nakon što su postali svjesni događaja, osim u slučaju izuzetnih **okolnosti (rat, zemljotres, poplava i druge elementarne nepogode usljed kojih prijeti opasnost ugrožavanja života i zdravlja ljudi)**.
- (2) Ukoliko okolnosti o događaju budu ocijenjene kao izuzetno opasne, BHDCA treba da bude obaviještena o najznačajnijim detaljima na najbrži mogući način (e-mail/telefon/faks), što u roku od 72 sata mora biti praćeno sa potpunim pisanim izvješćem.
- (3) Ako je početno izvješće nepotpuno u pogledu bilo koje informacije koja se zahtijeva ovim pravilnikom, sljedeće izvješće mora biti potpuno i poslato u roku od 72 sata od trenutka raspolaganja informacijama.
- (4) Sa izvješćem se postupa tako da se informacije iz izvješća koriste samo u svrhu unaprjeđenja sigurnosti, a nikako u druge svrhe, odnosno, da se odgovarajuće zaštititi povjerljivost identiteta podnositelja izvješća i osoba spomenutih u izvješću o događaju, s ciljem promoviranja "kulture pravičnosti".

Članak 11.

(Izvješćivanje unutar organizacije)

- (1) Na temelju uspostavljenog internog sustava izvješćivanja u okviru svojih organizacija, ovlaštena odgovorna osoba unutar zrakoplovne organizacije izvješća o događajima iz članka 6. stavak (2) i (3) i članka 7. stavak (3) ovog pravilnika pravodobno dostavlja BHDCA.
- (2) Odgovorna osoba unutar organizacije svaka tri mjeseca dostavlja BHDCA zbirne podatke o svim događajima o kojima je izvršeno izvješćivanje unutar organizacije. Izvješća se dostavljaju sukladno sadržaju koji je dat u Prilogu VII (Lista minimuma podataka/informacija sadržaja tromjesečnog izvješća o događajima) ovog pravilnika.
- (3) U slučaju kada uposlenik podnese izvješće koje potpada pod pojam događaja utvrđenog ovim pravilnikom, organizacija je dužna da ga obavijesti da li je isti upućen u BHDCA ili ne. Ako nije, a uposlenik smatra da treba biti,

ima pravo da zahtijeva da izvješće bude proslijedeno ili da ga osobno podnese u BHDCA.

- (4) Postupak, kojim se osigurava pravo individualnog podnošenja izvješća, mora biti ugrađen u postupak izvješćivanja organizacije, te jasno formuliran u relevantnim instrukcijama uposlenom osoblju.

Članak 12.

(Povjerljivo izvješćivanje)

- (1) Pojedinaac može podnijeti izvješće o događaju izravno u BHDCA ako smatra da je izvješće povjerljivo.
- (2) Ako podnositelj izvješća smatra da svoj identitet ne treba da otkrije, onda se takvo izvješće, sa oznakom "POVJERLJIVO", šalje u BHDCA, adresirano na "Generalni ravnatelj", dok koverat treba obilježiti kao "Osobno". Takvo izvješće bit će poštovano i postupit će se sa njim sukladno članku 14. i 17. ovog pravilnika.

DIO ČETVRTI - PROCJENA, OBRADA, ANALIZA I ČUVANJE PODATAKA O DOGAĐAJIMA

Članak 13.

(Postupci sa izvješćem unutar organizacije)

- (1) Organizacije navedene u članku 6. stavak (1) ovog pravilnika su dužne da propišu postupak prikupljanja, obrade, analize i čuvanja podataka o događaju, kako bi se utvrdile opasnosti za sigurnost koje su povezane s utvrđenim događajima ili sa skupinama događaja.
- (2) Izvješće o događaju mora biti u potpunosti obrađeno i analizirano od organizacije koja šalje izvješće prema BHDCA.
- (3) Na temelju te analize, svaka organizacija utvrđuje uzrok događaja, vrstu i stupanj ozbiljnosti događaja i odgovarajuće korektivne ili preventivne mjere, ako postoje, koje su potrebne zbog poboljšanja sigurnosti.
- (4) Nakon utvrđivanja odgovarajućih korektivnih ili preventivnih mjera, koje je potrebno poduzeti radi rješavanja stvarnih ili potencijalnih nedostataka u pogledu sigurnosti, organizacija mora:
- pravovremeno sprovesti tu mjeru i
 - uspostaviti postupak praćenja sprovođenja i djelotvornosti mjera.
- (5) Svaka organizacija svojim zaposlenicima i ugovornom osoblju redovno prosljeđuje informacije o analizi događaja i sprovođenju korektivnih ili preventivnih mjera proisteklih iz analize tih događaja.
- (6) Kada organizacija u rezultatima svoje analize događaja ili skupine događaja utvrdi stvarni ili potencijalni rizik po sigurnost, mora, u roku od 30 dana od dana podnošenja izvješća o događaju od strane podnositelja izvješća, poslati BHDCA izvješće koje sadrži:
- preliminarne rezultate analize događaja ili konačne rezultate analize ako je ista završena;
 - korektivne ili preventivne mjere koje organizacija treba poduzeti.
- (7) Konačne rezultate sprovedene analize organizacija dostavlja BHDCA, čim postanu dostupni i, u načelu, najkasnije tri mjeseca od podnošenja izvješća o događaju od strane podnositelja izvješća.
- (8) BHDCA može zatražiti od organizacije da joj dostavi preliminarne ili konačne rezultate analize nekog događaja o kojem je BHDCA obaviještena, a za isti nije dostavljena bilo koja analiza ili konačno izvješće.
- (9) Blagovremeno izvješćivanje BHDCA o rezultatima analize i poduzetim radnjama može umanjiti ili učiniti nepotrebnim izravno uključivanje BHDCA u istražne radnje.

Članak 14.

(Postupci sa izvješćima koji su primljeni u BHDCA)

- (1) BHDCA će obraditi izvješća koja su izravno proslijedena BHDCA, uključujući i izvješća podnijeta od strane osoblja BHDCA i "povjerljiva" izvješća za koje smatra da imaju, ili mogu imati, značajne posljedice na sigurnost, tako što će:
- odlučiti koji događaj zahtijeva analizu od strane BHDCA u cilju ispunjavanja propisanih nadležnosti;
 - analizirati primljeno izvješće o događaju i informirati podnositelja izvješća (ako je to moguće) o analizi događaja;
 - na temelju analize BHDCA, određuju odgovarajuće korektivne ili preventivne mjere potrebne za poboljšanje sigurnosti.
- (2) Postupak prikupljanja dodatnih informacija o događaju i analize događaja može sprovoditi tim koji je sastavljen od inspektora i drugih osoba sa potrebnim kvalifikacijama ili osoba iz BHDCA koje posjeduju autorizaciju za obavljanje tih zadataka i poslova, odnosno, osobe BHDCA koje rade na poslovima obaveznog izvješćivanja o događajima (MOR).
- (3) Na temelju te analize, BHDCA utvrđuje uzrok događaja, vrstu i stupanj ozbiljnosti događaja i odgovarajuće korektivne ili preventivne mjere, ako postoje, koje su potrebne zbog poboljšanja sigurnosti.
- (4) Nakon utvrđivanja odgovarajućih korektivnih ili preventivnih mjera koje je potrebno poduzeti radi rješavanja stvarnih ili potencijalnih nedostataka u pogledu sigurnosti, BHDCA mora:
- pravovremeno sprovesti tu mjeru; i
 - uspostaviti postupak praćenja sprovođenja i djelotvornosti mjera.
- (5) BHDCA mora imati pristup obavljenoj analizi događaja od strane organizacije i na odgovarajući način će sprovoditi nadzor nad implementacijom mjera koje su poduzele organizacije na temelju interne analize ili mjera koje nalaže BHDCA nakon sprovedene analize događaja.
- (6) Ako BHDCA zaključi da sprovođenje i učinkovitost predloženih mjera, o kojima je izvješćena od strane organizacije, nisu prikladne za rješavanje stvarnih ili potencijalnih sigurnosnih nedostataka, BHDCA će naložiti organizaciji da poduzme i sprovede odgovarajuće dodatne mjere.
- (7) BHDCA koristit će podatke sa registratora podataka leta (FDR) samo ako je to potrebno u cilju odgovarajuće analize i istrage određenih događaja. Cilj korištenja tih podataka je dopuna i proširivanje informacija iz izvješća, a ne provjera istih.
- (8) BHDCA će odlučiti u kojim okolnostima će koristiti te podatke i zahtijevati od operatora da zadrži podatke sa FDR u periodu od 14 dana od dana događaja ili za duži period ako se drugačije odluči. BHDCA će u najkraćem mogućem vremenu obavijestiti organizaciju koja je dostavila izvješće kada zahtijeva takve podatke.
- (9) U slučaju da BHDCA primi izvješće o događaju iz organizacije za koji nije izvršena procjena i analiza, BHDCA vrši početnu procjenu i obradu istog i koordinira sa tom organizacijom na poduzimanju aktivnosti kako je to propisano člankom 13. ovog pravilnika.
- (10) Ako BHDCA zaključi da analiza događaja i predložene mjere o kojima je izvješćena od strane organizacije nisu prikladne za rješavanje stvarnih ili potencijalnih sigurnosnih nedostataka, BHDCA će sprovesti dodatnu analizu tog događaja.
- (11) Postupak prijema, obrade i analize prispjelih izvješća o događajima u BHDCA, odnosno, pohrana, razmjena i distribucija informacija o događajima, bit će detaljno

opisana u Instrukciji o obradi i analizi izvješća o događajima, koju će BHDCA naknadno propisati.

Članak 15.

(Nadležnosti BHDCA po pitanju izvješća o događajima)
BHDCA je nadležna za:

- a) Prijem, obradu, procjenu i analizu primljenih izvješća o događajima i, na temelju sprovedenih analiza, predlaganje odgovornim osobama BHDCA planiranje i sprovođenje stručnih i inspeksijskih nadzora.
- b) Praćenje načina i učinkovitosti sprovođenja mjera i sigurnosnih preporuka nastalih iz analize izvješća o događajima.
- c) Koordinaciju i nadgledanje napredovanja analize događaja koju sprovede organizacije do izrade konačnog izvješća.
- d) Pohranu i evidentiranje svih događaja, bez obzira na vrstu i klasifikaciju događaja;
- e) Kontinuirano nadgledanje svih prispijelih izvješća o događajima ili prethodno pohranjenih podataka iz izvješća ili prikupljenih informacija, u cilju uočavanja opasnosti ili moguće opasnosti po sigurnost i, na osnovu toga, predlaganje određenih mjera ili izvješćivanje nadležnih organa zaduženih za sigurnost.
- f) Redovno analiziranje baze podataka kako bi se uočili trendovi ili moguće opasnosti;
- g) Pretraživanje i analizu baze podataka na zahtjev osoblja zaposlenog u BHDCA, zainteresiranih strana ili jedinice za istragu nesreća i, na osnovu toga, po potrebi dostavljanje određenih informacija zainteresiranim stranama sukladno odredbama ovog pravilnika.
- h) Na temelju informacija dobijenih analizom izvješća o događajima, po potrebi, poduzimanje određenih mjera izmjene Državnog programa sigurnosti (SSP).

DIO PETI - EVIDENCIJA, ČUVANJE PODATAKA I RAZMJENA INFORMACIJA

Članak 16.

(Baza podataka)

- (1) BHDCA će uspostaviti bazu podataka o incidentima i voditi će evidenciju o svim relevantnim informacijama o nesrećama i ozbiljnim incidentima koje su prikupila ili izdala Jedinica za istraživanje nesreća i incidenata.
- (2) Minimalni podaci koji se unose u bazu podataka bazirat će se na sadržaju obrasca izvješća o događajima, koji je dat u Prilogu I ovog pravilnika.
- (3) BHDCA neće u bazu podataka unositi podatke o identitetu i adresi podnositelja izvješća.
- (4) BHDCA će uzeti u obzir potrebu za kompatibilnosti softvera svoje baze podataka sa softverima postojećih baza podataka drugih država i/ili država članica EU (*Eccairs*).
- (5) Organizacije će pohranjivati prikupljene podatke iz izvješća o događajima u odgovarajuću bazu podataka.
- (6) BHDCA će zaključiti poseban sporazum sa Jedinicom za istraživanje nesreća i incidenata, kojim će biti regulirano pitanje pristupa bazama podataka i razmjeni informacija, radi izvršavanja svojih propisanih dužnosti i odgovornosti koje su vezane za sigurnost.
- (7) Podaci iz baze podataka koristit će se za razvijanja statističkih podataka o razini sigurnosti, tendenciji kretanja tijekom vremena, izradu analiza i na osnovu toga, utvrđivanje potrebnih preventivnih i korektivnih mjera. Ako se analizom utvrde pitanja sigurnosti koja se tiču druge države, takve informacije prosljedit će se tijelu nadležnom u toj državi.

- (8) Sa informacijama iz baze podataka se postupa tako da se informacije koriste samo u svrhu unaprjeđenja sigurnosti i sprječavanje novih incidenata i nesreća, a nikako u druge svrhe, odnosno, da se odgovarajuće zaštiti povjerljivost identiteta podnositelja izvješća i osoba spomenutih u izvješću o događaju s ciljem promoviranja "kulture pravičnosti".

Članak 17.

(Zaštita podataka i izvora informacija)

- (1) Bez obzira na vrstu/klasifikaciju događaja, osobni podaci (imena ili adrese podnositelja izvješća o događaju) se nikad neće unositi u bazu podataka BHDCA.
- (2) Svaka organizacija mora osigurati da svi osobni podaci budu dostupni samo odgovornoj osobi u organizaciji zaduženoj za prijem, obradu i analizu događaja, a ostalom osoblju te organizacije samo kada je to apsolutno nužno za istragu događaja radi unaprjeđenja razine sigurnosti. Neidentificirane informacije, po potrebi, se mogu dostavljati i drugom osoblju u organizaciji.
- (3) BHDCA će pokrenuti krivični postupak protiv svih osoba za koje ima saznanja putem obveznog i dobrovoljnog izvješćivanja u slučajevima:
 - a) zlonamjernog ponašanja;
 - b) namjernog, teškog i ozbiljnog zanemarivanja očitog rizika i krajnjeg nedostatka profesionalne odgovornosti za primjenu brige koja je bila očito potrebna u datim okolnostima, koji uzrokuje predvidljivu štetu osobi ili imovini, ili koji značajno ugrožava razinu sigurnosti.
- (4) Zaposlenici u organizaciji i ugovorno osoblje koje izvijeste o događaju ili se spominju u izvješćima o događajima prikupljenim putem obveznog i dobrovoljnog izvješćivanja o događajima, ne smiju biti predmetom bilo kakvog kažnjavanja ili disciplinske odgovornosti od strane poslodavca ili organizacije za koju se te usluge pružaju, osim u slučajevima navedenim u stavku (3) točka a) i b) ovog članka.
- (5) Svaka organizacija, nakon sprovedenih konsultacija sa zaposlenicima ili predstavnicima zaposlenika, treba donijeti interni opći pravni akt koji opisuje kako se jamče i sprovede načela "kulture pravičnosti" u njihovoj organizaciji, a naročito načelo iz stavka (4) ovog članka. BHDCA može zatražiti preispitivanje internih akata organizacije prije njihova sprovođenja.
- (6) BHDCA će pratiti postupke ili implementaciju zahtjeva iz stavka (4) i (5) ovog članka.
- (7) Zaposlenici ili ugovorno osoblje organizacije mogu prijaviti BHDCA navodne ozljede pravila utvrđenih ovim člankom. Zaposlenici i ugovorno osoblje organizacije zbog prijava tih navodnih ozljeda ne smiju biti kažnjeni na bilo koji način.

Članak 18.

(Povjerljivost i uporaba informacija)

- (1) BHDCA, organizacije i drugi nadležni organi su dužni da osiguraju tajnost podataka i informacija o događajima, sukladno Zakonu o zaštiti tajnih podataka ("Službeni glasnik BiH", broj 54/05 i 12/09), te da ograniče njihovu uporabu na ono što je strogo neophodno za izvršavanje njihovih obveza u pogledu sigurnosti. U tom smislu, dobijene informacije će se koristiti samo u svrhu upravljanja rizicima, unaprjeđenja sigurnosti i sprječavanja novih incidenata i nesreća, odnosno, za analize sigurnosnih trendova koji mogu biti temelj za sigurnosne preporuke, mjere i direktive, kojima se rješavaju stvarni ili potencijalni sigurnosni nedostaci, bez pripisivanja krivice ili odgovornosti.

- (2) BHDCA će zaključiti poseban sporazum sa pravosudnim organima u BiH, kojim će biti regulirano pitanje osiguranja pravičnosti i povjerljivosti i uporaba informacija.

Članak 19.

(Razmjena i distribucija informacija pohranjenih u BHDCA bazi podataka)

- (1) BHDCA će osigurati da se iskustva, bazirana na sakupljenim podacima o događajima, razmjenjuju između država u cilju razvijanja reprezentativne i opće slike o tipičnim opasnostima i povezanim uzrocima, kao i sticanja uvida u trend kretanja sigurnosti u različitim područjima civilnog zrakoplovstva. Također, ovim će se omogućiti i sticanje sigurnosnih pouka iz izvješća o događajima.
- (2) BHDCA će prosljediti sve bitne informacije povezane sa sigurnosti odgovarajućim tijelima drugih država, u najkraćem mogućem roku, ako u toku prikupljanja podataka o događajima ili prilikom pohrane izvješća o događajima u bazu podataka ili sprovođenja analize događaja utvrdi da su te sigurnosne informacije od interesa za druge države ili da možda zahtijevaju poduzimanje sigurnosnih mjera druge države.
- (3) BHDCA će, na zahtjev Komisije EU ili na osnovu ECAA sporazuma, dostaviti Komisiji EU informacije i podatke koji se nalaze u BHDCA bazi podataka o događajima ukoliko utvrdi da su te informacije od interesa za Komisiju EU ili da možda zahtijevaju poduzimanje sigurnosnih mjera Komisije EU sukladno njenim nadležnostima.
- (4) Zainteresirane strane, navedene u Prilogu II ovog pravilnika, mogu zahtijevati pristup određenim informacijama sadržanim u BHDCA bazi podataka. Zainteresirane strane upućuju zahtjev za dostavu informacija BHDCA.
- (5) Iz sigurnosnih razloga, zainteresiranim stranama ne odobrava se izravan pristup BHDCA bazi podataka.

Članak 20.

(Obrada zahtjeva i donošenje odluke)

- (1) Zahtjev za informacijama, koje se nalaze u BHDCA bazi podataka, podnose se u BHDCA na obrascima koji će biti publicirani na web stranici BHDCA. Obrasci zahtjeva obvezno sadrže elemente navedene u Prilogu III ovog pravilnika.
- (2) Prilikom prijema zahtjeva, BHDCA će provjeriti da li je:
 - a) zahtjev podnijela zainteresirana strana;
 - b) BHDCA nadležna za obradu tog zahtjeva;
 - c) zahtjev opravdan i ostvariv.
- (3) Ako BHDCA utvrdi da su druge države nadležne za rješavanje određenog zahtjeva, prenosi ga toj državi, prema potrebi.
- (4) Ako je zahtjev prihvatljiv, BHDCA određuje količinu i razinu informacija koje prosljeđuje zainteresiranoj strani. Informacije, koje se trebaju dostaviti zainteresiranim stranama, ograničavaju se samo na ono što je izričito zatraženo u zahtjevu. Informacije koje nisu povezane s vlastitom opremom, operacijama ili područjem djelatnosti zainteresirane strane, prosljeđuju se samo kao skupne ili neidentifikacijske informacije. Informacije koje nisu u skupnom obliku, mogu se prosljediti zainteresiranoj strani samo ako ta strana podnese detaljno pismeno obrazloženje. Te informacije koriste se samo sukladno zahtjevima navedenim u članku 16, 17. i 18. ovog pravilnika.
- (5) BHDCA zainteresiranim stranama navedenim u Prilogu II, točka (b), može prosljediti samo informacije koje se odnose na njihovu vlastitu opremu, operacije ili područje djelatnosti.

- (6) Kad BHDCA dobije zahtjev od zainteresirane strane koja je navedena u Prilogu II, točka (a), može donijeti generalnu odluku da informacije redovno prosljeđuje zainteresiranoj strani, pod uvjetom da:

- a) su tražene informacije povezane su s vlastitom opremom, operacijama ili područjem djelatnosti zainteresirane strane;
 - b) odluka ne dozvoljava pristup cijelom sadržaju baze podataka;
 - c) se odluka odnosi samo na neidentifikacijske informacije.
- (7) BHDCA zainteresiranim stranama može prosljedivati informacije u papirnatom obliku ili uporabom sigurnih elektroničkih načina komunikacije.
- (8) Zainteresirana strana koristi navedene informacije pod sljedećim uvjetima:
- a) zainteresirana strana koristi informacije samo u svrhu koja je navedenu u zahtjevu;
 - b) zainteresirana strana ne smije otkriti dobivene informacije bez pismenog odobrenja podnositelja izvješća o događaju i mora poduzeti sve potrebne mjere da osigura odgovarajuću povjerljivost dobijenih informacija.
- (9) Odluka o distribuciji informacija ograničena je samo na ono što je nužno potrebno korisniku tih informacija.
- (10) BHDCA vodi evidenciju o svim primljenim zahtjevima za dostavu informacija i o poduzetim mjerama na temelju tog zahtjeva.

Članak 21.

(Sadržaj izvješća o događajima)

- (1) Izvješća o događajima treba da sadrže minimalno informacije koje su navedene u Prilogu I ovog pravilnika.
- (2) BHDCA može uključiti u obrasce obveznog izvješća o događajima i dodatne informacije, osim onih koji su navedeni u stavku (1) ovog članka, u cilju dobijanja dodatnih informacija koje su bitne za analizu događaja. Sadržaj obrazaca obveznog izvješća o događajima i instrukcija za popunjavanje istih data je u Prilogu VI ovog pravilnika.
- (3) Izvješća o događajima moraju obvezno sadržavati, između ostalog, klasifikaciju rizika po sigurnost za dotični događaj.
- (4) Organizacije i BHDCA moraju uspostaviti postupke kontrole kvalitete postupaka unosa podataka u bazu podataka kako bi se poboljšala dosljednost unošenja podataka, posebno između prvih prikupljenih informacija i podataka iz izvješća koji se pohranjuju u bazu podataka.

DIO ŠESTI - GODIŠNJA IZVJEŠĆA I BROŠURE

Članak 22.

(Godišnje izvješće)

- (1) BHDCA će dostavljati sumarno godišnje izvješće o događajima, za koje je nadležna, Ministarstvu komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, jednom godišnje, najkasnije do 30. siječnja za prethodnu godinu.
- (2) U cilju informiranja javnosti o razini sigurnosti zračne plovidbe u Bosni i Hercegovini, BHDCA će jednom godišnje, na internet stranici BHDCA, objavljivati godišnje izvješće o događajima/analizu sigurnosti, koji će u sebi sadržavati:
 - a) sumarni pregled o vrsti događaja sa neidentificiranim informacijama o događaju i druge informacije povezane sa sigurnosti o kojima je izviješteno putem sustava obveznog i dobrovoljnog izvješćivanja;
 - b) trendove;
 - c) poduzete mjere.

- (3) U cilju informiranja javnosti o razini sigurnosti zračne plovidbe u Bosni i Hercegovini, BHDCA će u kontinuitetu objavljivati rezultate analize izvješća o događajima sa neidentificiranim informacijama na internet stranici BHDCA (www.bhdca.gov.ba).
- (4) Neidentificirane informacije o događajima iz stavka (3) ovog članka će sadržavati osnovne pojedinosti konkretnog događaja, kao što je vrsta zrakoplova, usluge/uključena sredstva, faza leta i kratak opis događaja, učestalost, procjena rizika i sigurnosne preporuke.

Članak 23.

(Promoviranje kulture izvješćivanja o događajima)

BHDCA će na prikladan način vršiti promociju kulture izvješćivanja o događajima koja će se sastojati od:

- izdavanja pamfleta i postera,
- izdavanja brošura i biltena o sigurnosti,
- održavanje seminara/radionica, ili
- držanje predavanja industriji na određenu temu i davanje smjernica,
- adekvatnog osposobljavanja radnika BHDCA,
- redovnim dodatnim obukama (refresher trainings),
- posebnim ad hoc sastancima.

DIO SEDMI – PREKRŠAJNE ODREDBE

Članak 24.

(Opoziv, suspenzija dozvola i upozorenja)

- BHDCA ima pravo trajno ili privremeno oduzeti dozvolu ili izdati upozorenje sukladno članku 89. Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09).
- Svrha ove radnje je povećanje sigurnost zračne plovidbe, a ne kažnjavanje imatelja dozvole.
- Prilikom rješavanja svakog konkretnog slučaja BHDCA će uzeti u obzir sve važne informacije o okolnostima događaja o imatelju dozvole, potvrde, odobrenja ili ovlaštenja.

DIO OSMI – ZAVRŠNE ODREDBE I STUPANJE NA SNAGU

Član 25.

(Završne odredbe)

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o izvješćivanju o događajima ("Službeni glasnik BiH", broj 12/06 od 21.02.2006. godine), Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o izvješćivanju o događajima ("Službeni glasnik BiH", broj 13/09 od 16.02.2009. godine) i Pravilnik o preuzimanju određenih propisa europske zajednice o prijavljivanju događaja u civilnom zrakoplovstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 83/10 od 11.10.2010. godine).

Članak 26.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-625-1/15
07. srpnja 2015. godine
Banja Luka

Generalni ravnatelj
Dorđe Ratkovića, v. r.

PRIOLOG I

POPIS MINIMALNIH INFORMACIJA KOJE TREBA SADRŽAVATI IZVJEŠĆE O DOGAĐAJIMA

Napomena: Polja koja su data u obrascima za izvješćivanje o događajima moraju biti popunjena sa traženim informacijama. Ako BHDCA nije u mogućnosti unijeti te informacije jer ih nije zaprimila od organizacije ili podnosioca izvješća, u takva polja može se unijeti riječ: "nepoznato". Međutim, s ciljem unošenja kvalitetnih i odgovarajućih informacija u bazu podataka, uporabu

riječi "nepoznato" trebalo bi izbjegavati, a izvješće, gdje je to moguće, kasnije treba dopuniti određenim informacijama.

(1) ZAJEDNIČKA OBVEZNA POLJA KOJA TREBA POPUNITI

Prilikom evidentiranja svakog događaja koji se obvezno prijavljuje i, do najveće moguće mjere, svakog događaja koji se dobrovoljno prijavljuje, u odgovarajućim bazama podataka organizacije i BHDCA moraju osigurati na određeni način da evidentirana izvješća o događajima sadrže barem sljedeće informacije:

- Naslov:
 - naslov;
- Informacija koju treba klasificirati:
 - odgovorni subjekt,
 - broj predmeta/dosijea,
 - status događaja;
- Kada se dogodio događaj:
 - UTC datum;
- Gdje se dogodio događaj:
 - država/područje događaja,
 - lokacija događaja;
- Klasifikacija događaja:
 - klasa događaja,
 - kategorija događaja;
- Opis događaja:
 - jezik opisa događaja,
 - opis događaja;
- Događaji:
 - vrsta događaja;
- Klasifikacija rizika.

(2) POSEBNA OBVEZNA POLJA KOJA TREBA POPUNITI

2.1. Polja koja se odnose na informacije o zrakoplovu

Prilikom evidentiranja svakog događaja koji se obvezno prijavljuje i, do najveće moguće mjere, svakog događaja koji se dobrovoljno prijavljuje, u odgovarajućim bazama podataka organizacije i BHDCA moraju osigurati na određeni način da evidentirana izvješća o događajima sadrže barem sljedeće informacije koje se odnose na zrakoplov:

- Identifikacija zrakoplova:
 - država registracije,
 - marka/model/serija,
 - serijski broj zrakoplova,
 - registracija zrakoplova,
 - pozivni znak;
- Operacije zrakoplova:
 - operator,
 - vrsta operacije;
- Opis zrakoplova:
 - kategorija zrakoplova,
 - vrsta pogona,
 - težinska skupina (MTOW);
- Istorija leta:
 - posljednja točka polijetanja,
 - planirano odredište,
 - etapa leta;
- Vremenski uvjeti:
 - relevantni vremenski uvjeti.

2.2. Polja koja se odnose na usluge u zračnoj plovidbi

Prilikom evidentiranja svakog događaja koji se obvezno prijavljuje i, do najveće moguće mjere, svakog događaja koji se dobrovoljno prijavljuje, u odgovarajućim bazama podataka organizacije i BHDCA moraju osigurati na određeni način da evidentirana izvješća o događajima sadrže barem sljedeće

informacije koje se odnose na uslugu u zračnoj plovidbi ili operativno okruženje:

- 1) Povezanost s ATM-om:
 - a) doprinos ATM-a,
 - b) narušena usluga (učinak na ATM uslugu);
- 2) Naziv ATS jedinice.

2.2.1. Razdvajanje s minimalnim prekršajem/nemogućnost razdvajanja i polja koja se odnose na prekršaj u zračnom prostoru

Prilikom evidentiranja svakog događaja koji se obvezno prijavljuje i, do najveće moguće mjere, svakog događaja koji se dobrovoljno prijavljuje, u odgovarajućim bazama podataka organizacije i BHDCA moraju osigurati na određeni način da evidentirana izvješća o događajima sadrže barem sljedeće informacije koje se odnose na razdvajanje s minimalnim prekršajem/nemogućnost razdvajanja ili na prekršaje u zračnom prostoru:

- 1) Zračni prostor:
 - a) vrsta zračnog prostora,
 - b) klasa zračnog prostora,
 - c) FIR/UIR naziv.

2.3. Polja koja se odnose na aerodrom

Prilikom evidentiranja svakog događaja koji se obvezno prijavljuje i, do najveće moguće mjere, svakog događaja koji se dobrovoljno prijavljuje, u odgovarajućim bazama podataka organizacije i BHDCA moraju osigurati na određeni način da evidentirana izvješća o događajima sadrže barem sljedeće informacije koje se odnose na događaje na aerodromu ili u operativnom okruženju:

- 1) Indikator lokacije (indikator lokacije ICAO-a);
- 2) Lokacija na aerodromu.

2.4. Polja koja se odnose na oštećenje zrakoplova ili ozljedu osobe

Prilikom evidentiranja svakog događaja koji se obvezno prijavljuje i, do najveće moguće mjere, svakog događaja koji se dobrovoljno prijavljuje, u odgovarajućim bazama podataka organizacije i BHDCA moraju osigurati na određeni način da evidentirana izvješća o događajima sadrže barem sljedeće informacije koje se odnose na oštećenje zrakoplova ili ozljedu osoba:

- 1) Ozbiljnost događaja:
 - a) najveća šteta,
 - b) stupanj ozljeda;
- 2) Ozljede osoba:
 - a) broj ozljeda na tlu (sa smrtnim ishodom, ozbiljne, manje),
 - b) broj ozljeda u zrakoplovu (sa smrtnim ishodom, ozbiljne, manje).

PRILOG II ZAJNTERESIRANE STRANE

(a) Zajnteresirane strane, kojima se informacije mogu davati na temelju odlučivanja za svaki slučaj posebno ili na osnovu generalne odluke, su:

- 1) Proizvođači: projektanti i proizvođači zrakoplova, motora, propelera i dijelova i uređaja zrakoplova i njihova udruženja; projektanti i proizvođači sustava upravljanja zračnim prometom (ATM) i njihovih sastavnih dijelova; projektanti i proizvođači sustava za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (ANS) i njihovih dijelova; projektanti i proizvođači sustava i opreme koji se koriste na zračnoj strani aerodroma;
- 2) Održavanje: organizacije uključene u održavanje ili obnavljanje zrakoplova, motora, propelera, dijelova i uređaja zrakoplova; ugradnju, izmjene, održavanje, popravke, obnovu, provjeru u letu ili inspekciju

opreme za zrakoplovnu navigaciju; ili održavanje ili obnavljanje sustava zračne strane aerodroma, njegovih dijelova i opreme;

- 3) Operatori: zrakoplovne kompanije i zračni prijevoznici i udruženja zrakoplovnih kompanija i zračnih prijevoznika; operatori aerodroma i udruženja operatora aerodroma;
 - 4) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i pružatelji usluga posebnih funkcija ATM-a;
 - 5) Pružatelji aerodromskih usluga: organizacije zadužene za zemaljsko opsluživanje zrakoplova, uključujući opskrbu gorivom, pripremu dokumentacije o teretu, ukrcaj, odmrzavanje i tegljenje na aerodromu, te spašavanje i gašenje požara, kao i druge usluge u slučaju opasnosti;
 - 6) Organizacije za osposobljavanje/obuku u području zrakoplovstva (ATO);
 - 7) Organizacije iz drugih zemalja: državna zrakoplovna tijela (CAA) i tijela za ispitivanje nesreća iz drugih zemalja;
 - 8) Međunarodne zrakoplovne organizacije;
 - 9) Istraživanja: javni ili privatni istraživački laboratoriji, centri ili tijela, ili univerziteti koji su uključena u istraživanja ili studije o sigurnosti u zrakoplovstvu.
- (b) Zajnteresirane strane kojima se informacije mogu davati na temelju odlučivanja za svaki slučaj posebno su:
- 1) Piloti (na osobnoj osnovi);
 - 2) Kontrolori zračnog prometa (na osobnoj osnovi) i drugo ATM/ANS osoblje koje obavlja poslove povezane sa sigurnosti;
 - 3) Inženjeri/tehničari/osoblje koje se bavi elektronikom u području sigurnosti zračnog prometa/rukovoditelji u području zrakoplovstva ili rukovoditelji aerodroma (na osobnoj osnovi);
 - 4) Strukovna predstavnička tijela osoblja koje obavlja poslove povezane sa sigurnosti.

PRILOG III SADRŽAJ ZAHTJEVA ZA DOSTAVU INFORMACIJA IZ BHDCA BAZE PODATAKA

- 1) Ime i prezime/naziv:
 - a) Funkcija/radno mjesto;
 - b) Organizacija;
 - c) Adresa;
 - d) Telefon;
 - e) E-pošta;
 - f) Datum;
 - g) Vrsta posla;
 - h) Kategorija podnositelja zahtjeva (vidjeti Prilog II ovog pravilnika).
- 2) Tražene informacije (navesti, što preciznije, koje se informacije žele dobiti; navesti relevantne datume/razdoblja o događajima/ informacijama za koje su strane zainteresirane);
- 3) Razlog zahtjeva;
- 4) Objasnite svrhu za koju će se informacije koristiti;
- 5) Datum do kojeg se želi dobiti tražena informacija;
- 6) Ispunjeni obrazac treba poslati na prikladan način, kako slijedi:
 - a) Poštom: BHDCA, Vojvode Pere Krece bb, 78 000 Banja Luka ili
 - b) E-mail: safety@bhdca.gov.ba/bhdca@bhdca.gov.ba ili
 - c) Fax: + 387 51 921 520
- 7) Pristup informacijama:

BHDCA neće prosljeđivati informacije ako one nisu tražene sukladno zahtjevima ovog pravilnika. Zainteresirane strane obvezuje sebe i svoju organizaciju da će ograničiti korištenje informacija samo u svrhu koju su opisali u točki 4). Informacije dostavljene na temelju ovog zahtjeva dostupne su samo u svrhe sigurnosti letenja, a ne u druge svrhe poput, posebno, pripisivanja krivice ili odgovornosti ili u komercijalne svrhe.

Podnositelj zahtjeva nema dopuštenje otkriti pružene informacije bilo kome bez pismene suglasnosti BHDCA.

Neispunjavanje ovih uvjeta može dovesti do odbijanja daljem pristupu informacijama iz BHDCA baze podataka, a prema potrebi i drugih sankcija.

8) Datum, mjesto i potpis.

PRIOLOG IV

LISTA PRIMJERA OZBILJNIH INCIDENTATA

Dolje navedeni incidenti su tipični primjeri incidenata za koje se može reći da pripadaju ozbiljnim incidentima. Lista nije potpuna i služi samo kao smjernica u vezi sa definicijom "ozbiljnih incidenata".

- 1) Blizak susret u zraku koji zahtijeva manevar izbjegavanja sa ciljem da se izbjegne sudar ili nesigurna situacija ili pri kojem bi postupak izbjegavanja predstavljao odgovarajuću radnju;
- 2) Kontrolirani let prema tlu koji je jedva izbjegnuto;
- 3) Prekinuto polijetanje na zatvorenoj ili zauzetoj poletno-sletnoj stazi, na rulnoj stazi, osim odobrenih operacija helikoptera, ili sa nedodijeljene poletno-sletne staze;
- 4) Polijetanje sa zatvorene ili zauzete poletno-sletne staze, sa rulne staze, osim odobrenih operacija helikoptera, ili sa nedodijeljene poletno-sletne staze;
- 5) Slijetanje ili pokušaj slijetanja na zatvorenu ili zauzetu poletno-sletnu stazu, na rulnu stazu, osim odobrenih operacija helikoptera, ili na nedodijeljenu poletno-sletnu stazu, nemogućnost postizanja predviđenih performansi za vrijeme polijetanja ili početnog penjanja;
- 6) Požar i dim u putničkom prostoru, u prostoru za tovar ili požar na motoru, čak iako su takvi požari ugašeni uporabom sredstava za gašenje;
- 7) Događaji kod kojih je letačka posada morala da koristi kisik za slučaj nužde;
- 8) Kvar na konstrukciji zrakoplova ili raspad motora, uključujući i nekontrolirane kvarove na turbinskom motoru, koji se ne klasificiraju kao nesreća;
- 9) Višestruki kvarovi jednog ili više sustava zrakoplova koji ozbiljno utječu na upravljanje zrakoplovom;
- 10) Slučajevi onesposobljenosti letačke posade tijekom leta;
- 11) Situacije u kojim količina goriva zahtijeva da pilot proglasi izvanredno stanje;
- 12) Upadi na poletno-sletnu stazu, klasificirani kao ozbiljnost A stupnja prema Priručniku o sprječavanju upada na poletno-sletnu stazu (ICAO doc 9870) a koji sadrži informacije o klasificiranju ozbiljnosti;
- 13) Incidenti pri polijetanju ili slijetanju;
- 14) Incidenti, kao što je slijetanje prije poletno-sletne staze, slijetanje sa zaustavljanjem preko kraja poletno-sletne staze ili izlijetanje bočno van granica poletno-sletne staze, kvarovi sustava, meteorološke nepogode, upravljanje zrakoplovom izvan odobrenih aerodinamičkih ograničenja ili druge pojave koje su mogle izazvati teškoće pri upravljanju zrakoplovom,

kvar više od jednog sustava u redundantnom sustavu koji je obavezan za vođenje leta ili navigaciju.

PRIOLOG V

DOGAĐAJI O KOJIMA SE IZVJEŠĆUJE

Lista ne može biti u potpunosti sveobuhvatna, pa ukoliko je procijenjeno da i neki drugi događaj ispunjava navedene uvjete, izvješće treba biti sastavljeno i o njemu.

Događaji o kojima treba izvjestiti su oni gdje je sigurnost operacija bila ili mogla biti ugrožena ili koja je mogla dovesti do nesigurnog stanja. Ukoliko u pogledu onog ko izvješćuje o događaju nije bilo ugrožavanja sigurnosti operacije, ali ako se ponavlja u različitim okolnostima i vjerojatno će prouzrokovati potencijalno nesigurno stanje, tada izvješće treba da bude podneseno. Ono za šta se procijeni da treba izvjestiti o jednoj klasi proizvoda ili uređaja, ne znači da se ne mora podnijeti izvješće i za ostale, a odsustvo ili prisustvo jednog faktora: ljudskog ili tehničkog, može transformirati događaj u nesreću ili ozbiljan incident.

Specifična operativna odobrenja, na primjer: RVSM, ETOPS, RNAV ili dizajn programa održavanja, može imati specifične zahtjeve za izvješćivanje o greškama ili nedostacima koji se odnose na to odobrenje ili program.

1. DOGAĐAJI U VEZI SA PROVOĐENJEM

OPERACIJA ZRAKOPLOVOM

A. Upravljanje zrakoplovom

- (1) Manevar izbjegavanja:
 - a) Opasnost od sudara sa drugim zrakoplovom, objektom, terenom ili nesigurna situacija kada je postupak izbjegavanja morao biti primijenjen.
 - b) Manevar izbjegavanja koji zahtijeva izbjegavanje sudara sa drugim avionom, terenom ili nekim objektom.
 - c) Manevar izbjegavanja da bi se izbjegle ostale nesigurne situacije.
- (2) Incident tijekom polijetanja ili slijetanja, uključujući slijetanje iz predostrožnosti ili prinudno slijetanje (dodir s terenom ispred poletno-sletne staze, istrčavanje van kraja ili jednu od strana poletno-sletne staze, polijetanje, prekinuto polijetanje, slijetanje ili pokušaj slijetanja na zatvorenu, zauzetu ili pogrešnu poletno-sletnu stazu, kao i neovlašten ulazak na poletno-sletnu stazu).
- (3) Nemogućnost postizanja predviđenih performansi tijekom polijetanja ili početnog penjanja.
- (4) Kritično mala količina goriva, nemogućnost transfera goriva ili korištenje ukupne količine uporabljivog goriva.
- (5) Gubitak kontrole upravljanja zrakoplovom (djelomični ili privremeni) iz bilo kojeg razloga.
- (6) Događaji blizu ili iznad brzine odluke (VI), koji su prouzrokovali opasnu ili potencijalno opasnu situaciju (prekinuto polijetanje, dodir repnim površinama zrakoplova, otkaz motora).
- (7) Produžavanje na drugi školski krug ili prilaz za slijetanje, koje je prouzrokovalo opasnu ili potencijalno opasnu situaciju.
- (8) Nenamjerno značajno odstupanje od brzine, namjeravane putanje ili visine (više od 300 ft) iz bilo kojeg razloga.
- (9) Snižavanje ispod visine odluke ili minimalne visine snižavanja bez uočavanja zahtijevanih vizuelnih karakteristika na zemlji.
- (10) Gubitak orijentacije o poziciji zrakoplova u odnosu na stvarnu poziciju ili u odnosu na drugi zrakoplov.
- (11) Poremećaj u komunikaciji između letačke posade ili između letačke posade i kabinske posade ili kontrole letenja.
- (12) Grubo slijetanje koje zahtijeva provjeru konstrukcije i stajnog trapa.

- (13) Prekoračenje granice neravnomjerne potrošnje goriva.
- (14) Netočno postavljanje koda nadzornog radara (*SSR code*) ili barometarskog tlaka na skali visinomjera.
- (15) Netočno programiranje, pogrešno unošenje podataka u opremu koja se koristi za navigaciju i proračun performansi zrakoplova ili korištenje netočnih podataka.
- (16) Netočan prijem ili tumačenje radiotelefonske poruke.
- (17) Neispravnost ili nedostatak u gorivnom sustavu koji ima utjecaj na snabdijevanje ili raspodjelu goriva.
- (18) Nenamjerno skretanje zrakoplova sa manevarskih površina aerodroma.
- (19) Sudar između zrakoplova i bilo kojeg drugog zrakoplova, vozila ili drugog objekta na zemlji.
- (20) Nenamjeran i/ili nepravilan rad bilo koje komande zrakoplova.
- (21) Nemogućnost postizanja namjeravane konfiguracije zrakoplova u bilo kojoj fazi leta (stajni trap i vrata istog, zakrilca, stabilizatori, predkrilca itd.).
- (22) Opasnost ili potencijalna opasnost koja nastaje kao posljedica bilo koje namjerne simulacije uvjeta otkaza u svrhu obuke ili provjere sustava.
- (23) Abnormalne vibracije.
- (24) Aktiviranje bilo kojeg osnovnog sustava za upozorenje povezanog sa manevaranjem zrakoplova, upozorenje na konfiguraciju, na prevučeni let, na prekoračenje brzine, osim ako je:
 - a) posada konačno ustanovila da je indikacija bila lažna, osiguravajući da lažno upozorenje nije dovelo do poteškoća ili opasnosti nastalom reakcijom posade na upozorenje;
 - b) rukovanjem zbog obuke ili u svrhu testiranja.
- (25) Aktiviranje sustava za upozorenje na blizinu zemlje (GPWS/TAWS) kada:
 - a) zrakoplov dolazi u neposrednu blizinu zemlje više nego što je bilo planirano ili predviđeno; ili
 - b) upozorenje se desilo u instrumentalnim meteorološkim uvjetima (IMC) ili noću, i ustanovljeno da je izazvano velikom stopom snižavanja (Mode 1); ili
 - c) upozorenje je rezultat propusta u neselektiranju stajnog trapa ili zakrilaca na odgovarajućim točkama u prilazu na slijetanje (Mode 4); ili
 - d) bilo koja poteškoća ili opasnost koja je nastala ili je mogla nastati kao rezultat reakcije posade na upozorenje, na primjer: moguće smanjenje razdvajanja od ostalog prometa. Ovo može podrazumijevati upozorenje bilo kog moda ili tipa, kao što je: pravo, neprilika ili lažno.
- (26) GPWS/TAWS 'upozorenje' pri bilo kojoj poteškoći ili opasnosti koja se pojavila ili mogla da se pojavi kao rezultat reakcije posade zrakoplova na 'upozorenje'.
- (27) Zvučno i vizuelno upozorenje sustava za izbjegavanje sudara u zraku (ACAS-RA) posadi za izbjegavanje potencijalnog sudara zrakoplova.
- (28) Incident izazvan udanim valom mlaznog motora ili motora sa propelerom koji je doveo do značajnog oštećenja ili ozbiljne ozljede.

B. Izvanredne situacije

- (1) Vatra, eksplozija, dim sa otrovnim ili škodljivim isparenjem, iako je vatra bila ugašena.
- (2) Korištenje bilo koje nestandardne procedure od letачke i kabinske posade tijekom izvanredne situacije kada:

- a) procedura postoji ali nije korištena;
 - b) procedura ne postoji;
 - c) procedura postoji ali je nekompletna ili neodgovarajuća;
 - d) procedura je neadekvatna;
 - e) neadekvatna procedura je korištena.
- (3) Neadekvatnost bilo koje procedure utvrđene u cilju korištenja u izvanrednim situacijama, uključujući i kada se koristi u svrhu održavanja, obuke ili testa.
 - (4) Slučaj koji dovodi do evakuacije zrakoplova u opasnosti.
 - (5) Nagli gubitak tlaka u kabini zrakoplova.
 - (6) Korištenje bilo koje opreme ili propisanih postupaka za izvanredne situacije da bi se situacija prevazišla.
 - (7) Slučaj koji dovodi do proglašenja izvanredne situacije ('Mayday' ili 'Pan').
 - (8) Otkaz bilo kojeg sustava ili opreme za izvanredne situacije, uključujući sva izlazna vrata i osvjetljenje kada se koriste u svrhu održavanja, obuke ili testa.
 - (9) Slučajevi koji zahtijevaju korištenje kiseoničke opreme od strane bilo kojeg člana posade.

C. Onesposobljavanje posade

- (1) Onesposobljavanje bilo kojeg člana letачke posade, uključujući slučajeve koji se dogode prije polijetanja, ako se smatra da je to moglo dovesti do onesposobljavanja istog poslije polijetanja.
- (2) Onesposobljavanje bilo kojeg člana kabinske posade koje ih čini nesposobnim da vrše osnovne dužnosti u izvanrednim situacijama.

D. Ozljede

Događaji, koji vode, ili su mogli da dovedu do značajnih ozljeda putnika ili članova posade, ali za koje se ne smatra da treba da bude izvješteni kao nesreća.

E. Meteorologija

- (1) Udar munje koji dovodi do oštećenja zrakoplova, gubitka ili neispravnosti bilo koje opreme.
- (2) Udar grada koji dovodi do oštećenja zrakoplova, gubitka ili neispravnosti bilo koje opreme.
- (3) Nailazak na jaku turbulenciju koji dovodi do ozljede putnika ili zahtijeva provjeru konstrukcije zrakoplova zbog turbulencije.
- (4) Nailazak na smicanje vjetra.
- (5) Nailazak na zaledivanje koje dovodi do teškoća pri upravljanju zrakoplovom, oštećenja zrakoplova i gubitka ili neispravnosti bilo koje bitne opreme.

F. Sigurnost civilnog zrakoplovstva (*Security*)

- (1) Nezakonito ometanje zrakoplova (uključujući prijetnju bombom ili otmicu).
- (2) Teškoće u kontroliranju opijenog, nasilnog ili neposlušnog putnika.
- (3) Pronalazak slijepog putnika.

G. Ostali događaji

- (1) Slučajevi specifičnih vrsta događaja, o kojima se pojedinačno ne bi trebalo izvješćivati, ali koji zbog učestalosti pojavljivanja čine potencijalnu opasnost.
- (2) Sudar sa pticama koji dovodi do oštećenja zrakoplova ili gubitka ili neispravnosti bilo koje bitne opreme.
- (3) Nailazak na vrtložnu turbulenciju.
- (4) Bilo koji drugi događaj koji ugrožava ili je mogao da ugrozi zrakoplov ili njegove putnike u zraku ili na zemlji.

2. DOGAĐAJI U VEZI S TEHNIČKIM UVJETIMA, ODRŽAVANJEM I POPRAVKOM ZRAKOPLOVA

A. Strukturalni otkazi

Nije potrebno izvješće o svim strukturalnim otkazima. Zahtijeva se mišljenje stručnih osoba da odluče da li je otkaz dovoljno ozbiljan da se o njemu podnese izvješće.

U razmatranje se moraju uzeti sljedeći slučajevi:

- (1) Oštećenje na glavnim strukturalnim elementima koji nisu označeni kao otporni na oštećenje (elementi sa ograničenim rokom trajanja). Glavni strukturalni elementi su oni koji značajno doprinose podnošenju opterećenja u letu i na zemlji i čiji otkaz može dovesti do katastrofalnog otkaza zrakoplova.
- (2) Neispravnost ili oštećenje koji premašuju dozvoljena oštećenja na glavnom elementu strukture, koji je bio označen kao tolerantan na oštećenje.
- (3) Neispravnost ili oštećenje koje prelazi dozvoljenu toleranciju strukturalnog elementa čiji otkaz može smanjiti čvrstinu strukture do tog stupnja da se zahtijevane granice flatera krila ili divergencije krila ne mogu više postići.
- (4) Neispravnost ili oštećenje elementa strukture, koje može dovesti do odvajanja dijelova koji mogu povrijediti putnike zrakoplova.
- (5) Neispravnost ili oštećenje elementa strukture koje može ugroziti pravilan rad sustava.
- (6) Gubitak bilo kojeg dijela strukture zrakoplova u letu.

B. Sustavi zrakoplova

Opći kriterij primjenjiv na sve sustave zrakoplova je:

- (1) Gubitak, značajan otkaz ili nedostatak bilo kojeg sustava, podsustava ili kompleta opreme, kada standardne radne procedure ne mogu biti izvršene na zadovoljavajući način.
- (2) Nemogućnost posade da kontrolira sustav:
 - a) nekomandovana radnja;
 - b) nekorektna i/ili nepotpuna reakcija, uključujući ograničenje kretanja ili krutost;
 - c) mehaničko odvajanje ili otkaz.
- (3) Otkaz ili neispravnost jedne funkcije sustava (jedan sistem može obuhvatiti nekoliko funkcija).
- (4) Smetnje unutar ili između sustava.
- (5) Otkaz ili neispravnost zaštitnih uređaja sustava u slučaju opasnosti.
- (6) Gubitak udvojenog sustava.
- (7) Bilo koji događaj koji dovodi do nepredviđenog rada sustava.
- (8) Gubitak, značajna neispravnost ili nedostatak u glavnom sustavu, podsustavu ili kompletu opreme - za tipove zrakoplova sa jednim glavnim sustavom, podsustavom ili kompletom opreme.
- (9) Gubitak, značajna neispravnost ili nedostatak u vise glavnih sustava, podsustava ili kompleta opreme - za tipove zrakoplova sa više neovisnih glavnih sustava, podsustava ili kompleta opreme.
- (10) Aktiviranje bilo kojeg osnovnog sustava za opasnost povezanog sa sustavima zrakoplova ili opreme, osim ako je posada konačno ustanovila da je indikacija bila lažna, osiguravajući da lažno upozorenje nije dovelo do poteškoća ili opasnosti nastalih od reakcije posade na upozorenje.
- (11) Curenje hidrauličnog ulja, goriva, ulja ili ostalih tečnosti koji su doveli do opasnosti od vatre ili moguće opasne kontaminacije strukture zrakoplova, sustava, opreme ili opasnosti za putnike.

- (12) Neispravnost ili nedostatak bilo kojeg sustava za indikaciju kada je to dovelo do mogućnosti dovođenja u zabludu posade u pogledu indikacije.
- (13) Bilo koji otkaz, neispravnost ili nedostatak ako se dogodio u kritičnim fazama leta i bitnim za rad tog sustava.
- (14) Događaji sa značajnim umanjnjem stvarnih performansi zrakoplova u poređenju sa odobrenim performansama koji su doveli do opasne situacije, uključujući akciju kočenja, potrošnju goriva i sl.
- (15) Asimetrija kontrola leta zrakoplova (zakrilca, predkrilca, spojleri).

C. Događaji vezani za određene sustave zrakoplova

Događaji vezani za specifičan sustav o kojem se izvješćuje su:

- (1) **Sustav za klimatizaciju/ventilaciju:**
 - a) potpuni gubitak hlađenja elektronike zrakoplova;
 - b) gubitak tlaka u kabini zrakoplova.
- (2) **Sustav za automatsko upravljanje letom:**
 - a) otkaz sustava za automatsko upravljanje letom;
 - b) značajne poteškoće posade da kontrolira zrakoplov povezanim sa radom sustava za automatskim upravljanjem letom;
 - c) otkaz bilo kojeg uređaja za isključenje sustava za automatsko upravljanje letom;
 - d) nekomandovana promjena moda sustava za automatsko upravljanje letom.
- (3) **Komunikacija:**
 - a) otkaz ili nedostatak sustava za obraćanje putnicima koji je doveo do gubitka ili nedovoljne čujnosti;
 - b) totalni gubitak radio-komunikacije u letu.
- (4) **Električni sustav:**
 - a) gubitak jednog električnog sustava (AC or DC);
 - b) potpuni gubitak ili gubitak više od jednog sustava za stvaranje električne energije;
 - c) otkaz pomoćnog sustava za stvaranje električne energije.
- (5) **Kokpit/Kabina/Kargo:**
 - a) gubitak kontrole pilotskog sjedišta tijekom leta;
 - b) otkaz bilo kojeg sustava u nuždi ili opreme, uključujući signalni sustav za evakuaciju u nuždi (sva izlazna vrata, osvjetljenje u slučaju nužde);
 - c) gubitak mogućnosti kargo sustava za utovar.
- (6) **Sustav za zaštitu od požara:**
 - a) upozorenje na požar, osim onih odmah potvrđenih kao lažnih;
 - b) neuočeni otkaz ili nedostatak sustava za detekciju dima (zaštitu od požara), koji može voditi ka gubitku i umanjnju detekcije dima (zaštite od požara);
 - c) izostanak upozorenja u slučaju stvarnog požara ili dima.
- (7) **Komande leta zrakoplova:**
 - a) asimetrija zakrilaca, predkrilaca, spojlera, itd;
 - b) ograničenje kretanja, krutost ili slaba ili zakašnjela reakcija u radu sustava osnovnih komandi leta ili njihovih trimera i sustava za blokadu;
 - c) nekomandovano kretanje površina komandi leta;
 - d) vibracije površina komandi leta uočenih od posade;
 - e) mehaničko odvajanje komandi leta ili otkaz;

- f) značajne smetnje kod normalnog upravljanja zrakoplovom ili umanjene kvalitete upravljanja.
- (8) **Gorivni sustav:**
- neispravnost sustava za indikaciju količine goriva koji dovodi do totalnog gubitka ili pogrešne indikacije količine goriva u zrakoplovu;
 - curenje goriva koje dovodi do značajanog gubitka, opasnosti od požara i značajne kontaminacije opreme;
 - neispravnost ili nedostatak sustava za izbacivanje goriva koji dovodi do nenamjernog gubitka značajne količine goriva, opasnosti od požara, opasne kontaminacije opreme ili nemogućnosti izbacivanja goriva;
 - neispravnost ili nedostatak gorivnog sustava koji ima značajan efekat na snabdijevanje gorivom i/ili distribuciju;
 - nemogućnost pretakanja ili korištenja ukupne količine uporabljivog goriva.
- (9) **Hidraulični sustav:**
- gubitak jednog hidrauličnog sustava (ETOPS samo);
 - otkaz sustava za izolaciju;
 - gubitak više od jednog hidrauličnog sustava;
 - otkaz pomoćnog hidrauličnog sustava;
 - nenamjerno izvlačenje turbine pokretane zračnom strujom.
- (10) **Sustav za detekciju/zaštitu od zaleđivanja:**
- neopaženi gubitak ili umanjene kvalitete rada sustava za zaštitu/otklanjanje zaleđivanja;
 - gubitak više od jednog sustava za grijanje pitot cijevi;
 - nemogućnost simetričnog odleđivanje krila;
 - abnormalno nagomilavanje leda koje ima značajne posljedice na performanse ili kvalitete upravljanja zrakoplovom;
 - značajno umanjene vidnog polja letачke posade.
- (11) **Indikacije/upozorenja/sustavi za registriranje:**
- neispravnost bilo kojeg sustava za indikaciju otkaza, kada mogućnost pogrešnih indikacija letачkoj posadi može dovesti do neodgovarajućih radnji sa osnovnim sustavima;
 - gubitak funkcije crvenog upozorenja u nuždi;
 - gubitak ili neispravnost više od jednog displeja ili kompjutera uključenog u funkciju displeja/upozorenja za pilotsku kabinu sa displejima.
- (12) **Sustav stajnog trapa/kočnica/gume na točkovima:**
- požar na kočnicama;
 - značajan gubitak sile kočenja;
 - nesimetrično kočenje koje vodi do značajnog odstupanja po pravcu;
 - otkaz sustava izvlačenja stajnog trapa slobodnim padom (uključujući tijekom planiranih provjera);
 - nekomandirano izvlačenje/uvlačenje nogu ili vrata stajnog trapa;
 - višestruko pucanje guma stajnog trapa.
- (13) **Navigacijski sustav (uključujući sustav za precizni prilaz) i sustavi podataka tijekom leta:**
- potpuni gubitak ili višestruki otkaz navigacijske opreme;
 - totalni gubitak ili višestruki otkaz sustava za zračne podatke;
- značajno obmanjujuće indikacije;
 - značajne navigacijske greške prouzrokovane unošenjem netočnih podataka ili greškama baze podataka;
 - neočekivano odstupanje u horizontalnoj ili vertikalnoj putanji koji nisu izazvani greškom pilota;
 - problemi sa zemaljskim navigacijskim sredstvima koji vode ka značajnim navigacijskim greškama, a nisu povezani sa prelaskom sa inercijalnog na radio-navigacijski način rada.
- (14) **Kisik za presurizaciju zrakoplova:**
- gubitak snabdijevanja kisikom u pilotskoj kabini - za zrakoplov sa kabinom pod tlakom;
 - gubitak snabdijevanja kisikom značajnog broja putnika (više od 10%), uključujući i slučajeve gubitka snabdijevanja kisikom tijekom održavanja, ili u svrhu obuke ili provjere.
- (15) **Sustav odvođenja zraka sa motora:**
- curenje vrućeg zraka sa motora koje je rezultiralo upozorenjem na požar ili strukturalnim oštećenjem;
 - gubitak svih sustava za odvođenje zraka sa motora;
 - otkaz sustava za detekciju curenja zraka na motoru.
- D. Pogonska grupa (motor, elisa) i pomoćna pogonska grupa (APU)**
- Otkaz motora, gašenje motora ili neispravnost bilo kojeg dijela motora.
 - Prekoračenje dozvoljenog broja obrtaja ili nemogućnost kontrole brzine bilo koje komponente sa velikom brzinom okretanja (pomoćna pogonska grupa, zračni starter, zračni turbinski motor, elisa ili rotor).
 - Otkaz ili neispravnost bilo kojeg dijela motora ili pogonske grupe koji je doveo do:
 - odvajanja komponenata ili dijelova motora;
 - nekontroliranog unutrašnjeg ili spoljnog požara ili izbijanja vrućih gasova;
 - pogonska snaga u suprotnom pravcu od zahtijevane komande pilota;
 - otkaza ili nekontroliranog rada sustava za skretanja mlaza motora;
 - nemogućnosti kontrole snage, potiska ili broja obrtaja motora;
 - otkaza strukture nosača motora;
 - djelomičnog ili potpunog gubitka glavnog dijela pogonske grupe;
 - vidljivog gustog dima ili koncentracije otrovnih produkata dovoljnim da onemogućuje posadu ili putnike;
 - nemogućnosti gašenja motora normalnim procedurama;
 - nemogućnosti ponovnog paljenja ispravnog motora.
 - Nekomandovani gubitak potiska/snage, promjene ili oscilacije koje su klasificirane kao gubitak kontrole potiska/snage (LOTC):
 - za zrakoplove sa jednim motorom;
 - gdje se smatra da je pretjerana za primjenu; ili
 - gdje ovo može utjecati na više od jednog motora na avionu sa više motora, posebno u slučaju aviona sa dva motora;

- d) za avione sa više motora, gdje isti ili sličan tip motora korišten u primjeni gdje bi događaj trebao biti razmotren kao potencijalno opasan ili kritičan.
- (5) Bilo koji otkaz dijela sa ograničenim vremenom uporabe prouzrokujući zamjenu prije isteka vremena uporabe.
- (6) Otkaz zajedničkog porijekla koji može izazvati gašenje motora u zraku sa velikom vjerojatnošću postojanja mogućnosti gašenja više od jednog motora u istom letu.
- (7) Nekontrolirani ili nepravilni rad ograničivača motora ili kontrolnog uređaja.
- (8) Prekoračenje parametara motora.
- (9) Oštećenje nastalo udarom stranog predmeta (FOD).

Propeleri i transmisija

- (10) Otkaz ili neispravnost bilo kojeg dijela elise ili pogonske grupe koji dovodi do:
 - a) prekoračenja broja obrtaja elise;
 - b) stvaranja prevelikog otpora;
 - c) potiska u suprotnom pravcu od komandovanog od strane pilota;
 - d) odvajanja elise ili bilo kojeg glavnog dijela elise;
 - e) nekomandovanog postavljanja koraka elise ispod uspostavljenog minimuma u letu - pozicija malog koraka
 - f) kvar koji dovodi do prevelike neravnoteže;
 - g) nemogućnosti postavljanja propelera na jedrenje;
 - h) nemogućnosti komandovanja promjenom koraka elise;
 - i) nekomandovane promjene koraka;
 - j) nekontrolirane fluktuacije torka ili brzine;
 - k) oslobađanje od nisko-energetskih dijelova.

Rotori i transmisija

- (11) Oštećenje glavnog reduktora rotora koji može dovesti do odvajanja u letu sklopa rotora, i/ili kvara kontrole upravljanja rotorom.
 - (12) Oštećenje repnog rotora, pogona i ekvivalentnih sustava.
- Pomoćna pogonska grupa (APU)**
- (13) Gašenje ili otkaz pomoćne pogonske grupe (APU) kada se zahtijeva da bude na raspolaganju po radnim zahtjevima (ETOPS, MEL).
 - (14) Nemogućnost gašenja pomoćne pogonske grupe (APU).
 - (15) Prekoračenje brzine okretanja APU.
 - (16) Nemogućnost pokretanja APU iz operativnih razloga.

E. Ljudski faktor

Ljudski faktor podrazumijeva svaki incident, gdje bilo koja karakteristika ili neadekvatnost dizajna zrakoplova dovodi do greške prilikom korištenja, što dalje može dovesti do opasnih ili katastrofalnih posljedica.

F. Ostali događaji

- (1) Događaj koji se uobičajeno ne smatra bitnim za izvješćivanjem (oprema kabine, sustav za pitku vodu), gdje okolnosti dovode do ugrožavanja zrakoplova ili njegovih putnika.
- (2) Bilo koji drugi slučaj koji može ugroziti zrakoplov ili utjecati na sigurnost putnika zrakoplova ili ljudi ili imovine u blizini zrakoplova ili na zemlji.
- (3) Bilo koji incident gdje karakteristike ili neadekvatnost dizajna zrakoplova mogu dovesti do pogrešnog korištenja koje može doprinijeti opasnim ili katastrofalnim efektima.
- (4) Vatra, eksplozija, dim ili toksični ili štetni gasovi.
- (5) Greška ili nedostatak sustava obraćanja putnicima koji rezultuju gubitkom ili nečujnošću sustava obraćanja putnicima.
- (6) Gubitak kontrole nad pilotskim sjedištem tijekom leta.

G. Događaji u vezi održavanja i popravke zrakoplova

- (1) Netočno sklapanje dijelova ili komponenti zrakoplova koje je utvrđeno tijekom pregleda ili ispitivanja.
- (2) Čuvenje vrućeg zraka sa motora koje dovodi do oštećenja strukture.
- (3) Bilo koja neispravnost dijela sa ograničenim rokom trajanja koji je prouzrokovao zamjenu prije završetka predviđenog roka uporabe.
- (4) Bilo koje oštećenje ili pogoršanje (lomovi, pukotine, korozija, razdvajanje veza) koje se desilo iz bilo kojeg uzroka (kao što su lepršanje krilaca, gubitak krutosti ili lom strukture) na:
 - a) osnovnoj strukturi ili glavnim strukturalnim elementima gdje takvo oštećenje prevazilazi dozvoljene limite određene u priručniku za opravku, i zahtijeva opravku ili potpunu ili djelomičnu zamjenu elementa;
 - b) sekundarnoj strukturi koja zbog toga ugrožava ili može ugroziti zrakoplov;
 - c) motoru, elisi ili sustavu rotora helikoptera.
- (5) Bilo koji otkaz ili neispravnost bilo kojeg sustava ili opreme, ili oštećenje pronađeno kao rezultat pridržavanja direktive o plovidbenosti ili drugim obveznim instrukcijama izdatim od strane zrakoplovnih vlasti, gdje:
 - a) je to uočeno prvi put izvješćivanjem organizacije koja se pridržava direktive;
 - b) bilo koje naknadno pridržavanje direktive (saglasnosti), koje prelazi dozvoljene granice u određenoj instrukciji i/ili objavljenim popravljenim/ispavljenim procedurama koje nisu dostupne.
- (6) Kvar bilo kog sustava ili opreme za izvanredne situacije, uključujući sva izlazna vrata i osvjetljenje, da se izvrši na zadovoljavajući način, uključujući trenutak kad počinje uporaba za održavanje ili test.
- (7) Nepridržavanje ili značajne greške u pridržavanju sa zahtijevanim procedurama održavanja.
- (8) Proizvodi, dijelovi, uređaji i materijali nepoznatog ili sumnjivog porijekla.
- (9) Obmanjujući, netočni ili nedovoljni podaci o održavanju ili procedure koje mogu dovesti do grešaka u održavanju.
- (10) Otkaz, neispravnost ili nedostatak zemaljske opreme koja se koristi za ispitivanje ili provjeru sustava zrakoplova, kada zahtijevane procedure za rutinske preglede i provjere nisu jasno identificirale problem, što je dovelo do opasne situacije.

3. DOGAĐAJI U VEZI SA AERODROMIMA I ZEMALJSKIM USLUGAMA**A. Aerodrom i objekti aerodroma**

- (1) Značajno prosipanje goriva tijekom punjenja gorivom zrakoplova.
- (2) Punjenje netočne količine goriva, sa vjerojatnošću značajnog efekta na ostajanje zrakoplova u letu, performanse, balans ili strukturalnu čvrstoću.

B. Postupanje s putnicima, prtljagom i teretom

- (1) Značajna kontaminacija strukture zrakoplova, sustava i opreme nastalih od transporta prtljaga ili tereta.
- (2) Nepravilno ukrcavanje putnika, prtljaga ili tereta, sa vjerojatnošću značajnog efekta na masu i/ili balans zrakoplova.
- (3) Nepravilno skladištenje prtljaga ili tereta (uključujući ručni prtljag) sa vjerojatnošću dovođenja, na bilo koji način u opasnost zrakoplova, njegovu opremu ili putnike ili ometanje evakuacije u nuždi.

- (4) Neadekvatno skladištenje kontejnera za teret ili ostalih većih stavki tereta.
- (5) Transport ili pokušaj transporta opasnih materija u suprotnosti sa propisanim procedurama, uključujući označavanje i pakiranje opasnih materija.

C. Zemaljsko opsluživanje zrakoplova

- (1) Otkaz, neispravnost ili nedostatak zemaljske opreme korištene za ispitivanje ili provjeru sustava zrakoplova, kada zahtijevane procedure za rutinske preglede i provjere nisu jasno identificirale problem što je dovelo do opasne situacije.
- (2) Nepridržavanje ili značajne greške u postupanju sa zahtijevanim procedurama servisiranja.
- (3) Ukrcavanje kontaminirane ili netočne vrste goriva ili ostalih važnih tekućina (uključujući kiseonik i pitku vodu).

4. DOGAĐAJI U VEZI SA USLUGAMA I OBJEKTIMA U ZRAČNOJ PLOVIDBI

Događaji u vezi sa uslugama i objektima u zračnoj plovidbi, koji predstavljaju stvarnu ili potencijalnu opasnost za sigurnost, moraju biti izvješteni. Ovo neće spriječiti izvješćivanje o bilo kojem događaju, situaciji ili okolnostima koji, ako su ponavljani u različitim ali vjerovatnim okolnostima ili dozvoljenim da nastave neispravljani, mogu izazvati opasnost za sigurnost zrakoplova.

A. Mogućnost sudara zrakoplova (obuhvata posebne situacije gdje su jedan zrakoplov i drugi zrakoplov/teren/vozilo/osoba ili objekat opaženi da su blizu jedan drugog):

- (a) narušavanje minimalnog razdvajanja;
- (b) neadekvatno razdvajanje;
- (c) blizak kontrolirani let u teren (blizak CFIT);
- (d) neovlašteni ulazak na poletno-sletnu stazu gdje je manevar izbjegavanja bio potreban.

B. Mogućnost sudara ili blizak susret (obuhvata specifičnu situaciju koja može da preraste u nesreću ili blizak sudar ako je drugi zrakoplov u blizini):

- (1) Neovlašteni ulazak na poletno-sletnu stazu gdje manevar izbjegavanja nije bio potreban;
- (2) Izlijetanje zrakoplova van poletno-sletne staze;
- (3) Odstupanje zrakoplova od odobrenja ATC;
- (4) Odstupanje zrakoplova od odgovarajućih pravila upravljanja zračnim prometom (ATM):
 - (a) odstupanje zrakoplova od odgovarajućih objavljenih ATM procedura;
 - (b) neovlašteni ulazak u zračni prostor;
 - (c) odstupanje zrakoplova od nošenja odgovarajuće ATM opreme i rukovanja istom, koja se koristi sukladno odgovarajućim propisima.

C. TM - specifični događaji (obuhvata situacije kada je osiguranja sigurnih ATM usluga bilo narušeno, ali sigurnost operacija zrakoplova nisu bile ugrožene):

- (1) Nemogućnost osiguranja usluga upravljanja zračnim prometom (ATM);
- (2) Nemogućnost osiguranja usluga službe zračnog prometa (ATS);
- (3) Nemogućnost osiguranja usluga upravljanja zračnim prostorom;
- (4) Nemogućnost osiguranja usluga upravljanja protokom zračnog prometa;
- (5) Otkaz rada sredstava veze;
- (6) Otkaz funkcije nadgledanja;
- (7) Otkaz funkcija obrade podataka i distribucije;
- (8) Otkaz funkcija navigacije;
- (9) Sustavi sigurnosti ATM.

D. Neispravnost ili pogoršanje kvaliteta rada navigacijske i radio-komunikacijske opreme službe kontrole zračnog prometa (ATC).

E. Zrakoplov je bio ili mogao biti izložen opasnosti zbog nem F. Preopterećenje rada službe kontrole zračnog prometa (ATC).

G. Otkaz ili neplanirano gašenje glavnog operativnog kompjuterskog sustava ATC koji je rezultirao narušavanjem normalnog toka z

- (1) Nekorektne, neadekvatne ili pogrešne informacije iz bilo kojeg zemaljskog izvora (služba kontrole zračnog prometa - ATC, automatsko emitovanje informacija za polijetanje i slijetanje - ATIS, meteorološka služba, navigacijska baza podataka, mape, priručnici itd).
- (2) Dodjeljivanje manjeg nego propisanog nadvišavanja terena.
- (3) Dodjeljivanje netočnih podataka o tlaku (postavljanje visinomjera).
- (4) Nekorektna radio predaja, prijem ili tumačenje poruka, koje su rezultirale opasnom situacijom.
- (5) Narušavanje minimalnog razdvajanja između zrakoplova.
- (6) Neovlašteni ulazak u zračni prostor.
- (7) Nezakonita radio-komunikacija.
- (8) Otkaz zemaljskih ili satelitskih ANS uređaja.
- (9) Značajan ATC/ATM otkaz ili pogoršanje infrastrukture aerodroma.
- (10) Aerodromske manevarske površine koje su blokirane zrakoplovom, vozilima, životinjama ili stranim objektima, koje je dovelo do opasne ili potencijalno opasne situacije.
- (11) Pogrešno ili neadekvatno obilježavanje prepreka ili opasnosti na manevarskim površinama aerodroma koje je dovelo do opasne situacije.
- (12) Otkaz ili značajna neispravnost ili nemogućnost osvjjetljenja aerodroma.

PRILOG VI

SADRŽAJ OBRAZACA O OBVEZIM IZVJEŠĆIMA O DOGAĐAJIMA I INSTRUKCIJA ZA POPUNJAVANJE ISTIH

Prilikom podnošenja izvješća koriste se standardni obrasci izvješća, koji su utvrđeni od strane BHDCA i publicirani na web stranici BHDCA.

Organizacije mogu koristiti i druge obrasce izvještaja za internu uporabu, koji trebaju biti rukovodeni izgledom obrasca BHDCA modela.

1. IZVJEŠĆE O DOGAĐAJU U VEZI SA SPROVOĐENJEM OPERACIJA ZRAKOPLOVOM

Stavke koje se obvezno moraju popuniti, za bilo kategoriju događaja, su: 1. do 17, 39, 40. (ako je primjenjivo), 41, 42. (ako je primjenjivo), 43. i 44.

Ostale stavke u izvješću se trebaju popuniti u ovisnosti od kategorije, vrste i sadržaja događaja.

Sadržaj i instrukcija o načinu popunjavanja izvješća o događaju u vezi sa sprovođenjem operacija zrakoplovom:

Broj izvješća

BHDCA unosi broj predmeta za postupanje po istom.

(1) Kategorija događaja

Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja kategorije događaja o kojem se izvješćuje.

Osim izvješća o događaju u vezi sa sprovođenjem operacija zrakoplovom, ostali obrasci, kao obrazac za sudar s pticama ili obrazac za prijevoz opasnih materija, primjenjuju se za vrstu događaja o kojem se izvješćuje.

(2) Tip zrakoplova

Unijeti proizvođača zrakoplova i vrstu zrakoplova (Npr: Airbus, A-320)

- (3) **Registracija zrakoplova**
Unijeti potpunu registracijsku oznaku zrakoplova.
- (4) **Serijski broj zrakoplova**
Unijeti serijski broj zrakoplova.
- (5) **Kategorija zrakoplova**
Unijeti kategoriju zrakoplova (A, B, C, D, E ili veliki, srednji, mali)
- (6) **Vrsta pogona**
Unijeti vrstu pogona (jet, turbo prop, piston i sl.)
- (7) **Ukupna težina na polijetanju**
Unijeti certificiranu MTOW.
- (8) **Operator/Vlasnik**
Unijeti ime operatora ili vlasnika zrakoplova.
- (9) **Broj dnevnika**
Unijeti broj iz tehničkog knjižice zrakoplova (TLB) na koji se događaj odnosi ako je primjenjivo.
- (10) **Datum događaja**
Unijeti datum kada se događaj desio.
- (11) **Vrijeme događaja**
Unijeti vrijeme u UTC kada se događaj desio.
- (12) **Mjesto događaja**
Unijeti obavještenje za poznato geografsko mjesto, navigacijsko sredstvo ili poziciju u odnosu na geografsku širinu/dužinu. Ako je bitno, koristiti 3-slovni IATA kod, 4-slovni ICAO kod ili jednostavnim jezikom.
- (13) **Zadnja polazna točka**
Unijeti zadnju polaznu točku ili kao 3-slovni IATA kod, 4-slovni ICAO kod, poziciju u geografskoj širini/dužini ili jednostavnim jezikom.
- (14) **Dolazna točka**
Unijeti određišanu točku ili kao 3-slovni IATA kod, 4-slovni ICAO kod, poziciju u geografskoj širini/dužini ili jednostavnim jezikom.
- (15) **Broj leta**
Unijeti prefiks i broj leta ako je dodijeljen.
- (16) **Pozivni znak**
Unijeti pozivni znak (Npr. BON 103 ili Air Bosna ili E7 AAN i sl.)
- (17) **Sletio u**
Unijeti točku slijetanja ili kao 3-slovni IATA kod, 4-slovni ICAO kod, poziciju u geografskoj širini/dužini ili jednostavnim jezikom.
- (18) **Faza leta**
Obilježiti odgovarajući kvadrat sukladno fazi leta tijekom koje se desio događaj.
- (19) **Svrha leta**
Obilježiti odgovarajući kvadrat sukladno prirodi vršenih letačkih operacija.
- (20) **Posljedice**
Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja posljedica događaja na let.
- (21) **Putnici/Posada**
Unijeti ukupan broj putnika i ukupan broj aktivnih članova letačke posade.
- (22) **Pravila letenja**
Formulirati ako je let bio vođen po VFR ili IFR pravilima letenja.
- (23) **Visina/Nivo leta**
Unijeti visinu zrakoplova i navesti jedinice mjerenja (fiti, metri, razine leta itd.).
- (24) **Brzina**
Unijeti brzinu zrakoplova i navesti jedinice mjerenja (knote, mp/h, mach, km/h itd.).
- (25) **Masa zrakoplova**
Unijeti približnu težinu zrakoplova u vrijeme događaja i navesti jedinice mjerenja.
- (26) **ATA Kod**
Unijeti relevantan identifikacijski kod sustava (ATA kod).
- (27) **Uvjeti leta**
Unijeti uvjete leta (VMC ili IMC) ako je relevantno za događaj.
- (28) **Meteorološki uvjeti**
Unijeti aktualno vrijeme u vrijeme događaja ako je relevantno.
- (29) **Značajno vrijeme**
Unijeti vrstu značajnog vremena koristeći pokazane kodove (L=Blagi, M=Umjereni, S=Ozbiljni) ako je relevantno.
- (30) **Oznaka poletno-sletna staza (PSS)**
Navesti oznaku poletno-sletne staze ili heliodroma na kome se događaj desio ako je primjenjivo (RWY 12 i sl.).
- (31) **Uvjeti na poletno-sletnoj stazi (PSS)**
Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja uvjeta na poletno-sletnoj stazi ili heliodromu i, ako je relevantno, unijeti izmjerenu vidljivost uzduž poletno-sletne staze.
- (32) **Kočenje**
Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja trenja kako je doživljeno/mjerenjeno, ako je sila kočenja bila značaj faktor za događaj.
Koristiti prostor (39) "Opis događaja" radi utvrđivanja pojedinosti i označavanja ako je događaj bio na poletno-sletnoj stazi, stazi za voženje ili platformi.
- (33) **Konfiguracija zrakoplova**
Unijeti broj uključenih sustava auto pilota ako je auto pilot bio u uporabi.
Unijeti UKLJUČEN ili ISKLJUČEN ako je samo jedan auto pilot.
Navesti UKLJUČEN ili ISKLJUČEN ako je automatska snaga motora bila korištena.
Označiti poziciju nogu stajnog trapa unošenjem GORE/DOLJE/U PRIJELAZU.
Unijeti položaj zakrilaca u stupnjima ako su izvučena.
Unijeti poziciju predkrilaca i spojlera.
- (34) **PED vezane smetnje**
Navesti PED tip (mobilni telefon, portabl kompjuter itd.) i lokaciju od PED (broj sjedišta, prtljag u kabini, kargo odjeljak itd.) ako je dokazano ili se pretpostavlja da su smetnje od PED (elektronski uređaji nošeni od strane putnika) bile uzrok događaja.
Označiti odgovarajući kvadrat ako je događaj bio dokazan (smetnje prestale kada je PED bio ugašen) ili pretpostavljen.
Koristiti prostor (39) "Opis događaja" radi dodatnih pojašnjenja.
- (35) **Upozorenja**
Označiti odgovarajući kvadrat ako je ACAS/TCAS ili GWPS upozorenje bilo prisutno.
Navesti ako je TCAS da li je RA (rezolutno razdvajanje) ili TA (upozorenje na promet).
- (36) **Transponder**
Unijeti postavljeni kod na transponderu ako je relevantno za događaj u vezi navigacije.
- (37) **Voda zrakoplova**
Unijeti ime vođe zrakoplova i označiti kvadrat pilota koji je letio ako je primjenljivo.
- (38) **Ko-pilot**
Unijeti ime ko-pilota i označiti kvadrat pilota koji je letio ako je primjenljivo.
- (39) **Opis događaja**
Opisati događaj i okolnosti pod kojima se desio.
- (40) **Oštećenje zrakoplova ili ozljeda osoba u odnosu na opisani događaj**
Opisati stupanj štete po zrakoplov i stupanj ozljeda kod osoba; broj ozljeda osoba na tlu (smrt, ozbiljne ozljede, manje

ozljede); број озлједџа особа у зракoплову (смрт, озбиљне озлједџе, мање озлједџе).

(41) Класификација ризика

Унијети класификацију ризика у односу на успостављену матрицу процјене ризика.

(42) Прилози

Навести остале релевантне информације као што су фотографије, извјешћа или скице, ако су на располагању и ако су примјенљиве.

(43) Врста извјешћа и статус догађаја

Означити врсту извјешћа:

- Обавијест о налазима са потпуним резултатима истраге. Не предвиђа се даљње подношење извјешћа.
- Обавијест о почетним налазима. Извјешће не садржи све захтијеване информације или резултате истраге. Захтијева се попутно извјешће.
- Попутно извјешће од претходне обавијести о налазима, извјешће о резултатима истраге или додатне информације везане за извјешће означено као почетни налази.

Навести референтни број и датум почетног извјешћа који се односи на организацију.

(44) Детаљи о подносиоцу извјешћа

Унијети одговарајуће појединости о подносиоцу извјешћа.

2. ИЗВЈЕШЋЕ О ДОГАЂАЈУ У ВЕЗИ С ТЕХНИЧКИМ УВЈЕТИМА, ОДРЖАВАЊЕМ И ПОПРАВКОМ ЗРАКОПЛОВА

Образац извјешћа о догађају у вези с техничким увјетима, одржавањем и поправком зракoплова могу користити особе или организације у циљу обавјештавања о догађајима током одржавања и оправки зракoплова, као што је захтијevano овим правилником.

Ставке које се обвезно морају попунити, за било категорију догађаја, су: 1. до 7, 17, 18, 19, 21. и 22.

Остале ставке у извјешћу се требају попунити у оvisности од категорије, врсте и садржаја догађаја.

Ово извјешће се користи када се зракoплов налази на земљи током одржавања и оправки.

Садржај и инструкција о начину попуњавања извјешћа о догађају у вези с техничким увјетима, одржавањем и поправком зракoплова:

Број извјешћа

BHDCA уноси број предмета за поступање по истом.

(1) Категорија догађаја

Обилежити одговарајући квадлат ради означавања категорије догађаја о којем се извјешћује.

(2) Тип и произвођач зракoплова

Унијети назив произвођача зракoплова и тип зракoплова.

(3) Серијски број зракoплова

Унијети серијски број зракoплова.

(4) Регистрација зракoплова

Унијети потпуну регистрацијску ознаку зракoплова.

(5) Оператор/Власник

Унијети име оператора или власника зракoплова.

(6) Датум и вријеме догађаја

Унијети датум и вријеме када се догађај десio (кад се неisправност догодила или била откривена).

(7) Организација

Унијети број овлашћења и назив организације одговорне за одржавање.

(8) Произвођач обавијештен

Навести да ли је произвођач зракoплова или компоненте обавијештен о догађају.

(9) Оператор обавијештен

Навести да ли је оператор зракoплова обавијештен о догађају.

(10) Број у дневнику зракoплова (Технички дневник зракoплова)

Унијети број секвенце из техничког дневника зракoплова (TLB) за који се налаз односи ако је примјенљиво.

(11) Фаза откривања

Обилежити одговарајући квадлат ради утврђивања да ли је зракoплова био ангажиран у редовне или нередовне радове за одржавање.

(12) Неisправност

Навести да ли је налаз о догађају настао испуњавањем директиве за пловидбеност.

Унијети број директиве за пловидбеност која се односи на квар.

(13) Појединости о зракoплову

Унијети податке о укупном броју сати зракoплова и циклуса од датума производње, од ремонта и од задње провјере/прегледа.

Овај дио се обвезно попуњава ако је налаз повезан са зракoпловом (ломови, пукотине, корозија, раздвајање).

(14) Неisправна компонента

Унијети назив произвођача зракoплова, назив сукладно IPC (илустрирани каталог дијелова), број типа, број дијела, серијски број и релевантни код за идентификацију система (ATA код) ако налаз садржи неisправне компоненте.

Унијети вријеме и циклусе компоненте у употреби од датума производње, од ремонта, од поправки/прегледа и датум производње, ремонта и последње поправки/прегледа.

(15) Допунска потврда о suglasности за тип

Унијети ST број, назив и број дијела, ако се налаз односи на издавање допунске потврде за тип.

(16) Мишљење о узроку неisправности и стање неisправног дијела

Обилежити квадлат или квадлате који најбоље описују разлоге неisправности.

Ако је вјероватно да је до неisправности дошло услед вишеструких разлога, биди објективан што је више могуће у одређивању узрока:

- Дизајн - да ли производ испуњава своју намјерану функцију или је захтијevano да ради ван пројектованог обима.
- Произвођач - да ли је производ био одговарајуће направљен и погодно обрађен.
- Замор - да ли неisправност показује класичне симптоме замора и које радње су проузроковале проблем да се развије.
- Корозија - околна и старост су уско повезани.
- Неадекватно одржавање - лоши радови у одржавању због недостатака података, неправилног интервала одржавања или прегледа, некоректних процедура, неадекватне контроле квалитета, недостатка адекватне обуке итд.
- Људски фактор - неisправности које су настале пропустом особља и односе се на одржавање (пропусти приликом праћења правилне инструкције, коришћење неoдговарајуће опреме и алата, коришћење неoдговарајућег горива или мазива).
- Неoдобрени дијелови - може бити повезано са особљем и неправилностима у одржавању, посебно у лажним дијеловима.
- Оперативни узроци - кварови који се догађају као резултат неoдговарајуће, ненамјерне или неkomандоване радње.
- Остали разлози или мишљења.
- Описати стање дијела ако је примјенљиво.

(17) Opis događaja

Opisati događaj i okolnosti pod kojima se desio.

(18) Oštećenje zrakoplova ili ozljeda osoba u odnosu na opisani događaj

Opisati stepen štete po zrakoplov i stepen ozljeda kod osoba; broj ozljeda osoba na tlu (smrt, ozbiljne ozljede, manje ozljede); broj ozljeda osoba u zrakoplovu (smrt, ozbiljne ozljede, manje ozljede).

(19) Klasifikacija rizika

Unijeti klasifikaciju rizika u odnosu na uspostavljenu matricu procjene rizika.

(20) Prilozi

Navesti ostale relevantne informacije, kao što su: fotografije, izvješća ili skice ako su na raspolaganju i ako su primjenjive.

(21) Vrsta izvješća i status događaja

Označiti vrstu izvješća:

- Obavijest o nalazima sa potpunim rezultatima istrage. Ne predviđa se daljnje podnošenje izvješća.
- Obavijest o početnim nalazima. Izvješće ne sadrži sve zahtijevane informacije ili rezultate istrage. Zahtijeva se popratno izvješće.
- Popratno izvješće od prethodne obavijesti o nalazima, izvješće o rezultatima istrage ili dodatne informacije vezane za izvješće označeno kao početni nalazi.

Navesti referentni broj i datum početnog izvješća koji se odnosi na organizaciju.

(22) Detalji o podnositelju izvješća

Unijeti odgovarajuće pojedinosti o podnositelju izvješća.

3. IZVJEŠĆE O DOGAĐAJIMA U VEZI SA AERODROMIMA I ZEMALJSKIM USLUGAMA

Obrazac izvješća o događaju u vezi sa aerodromima i zemaljskim uslugama mogu koristiti osobe ili organizacije u cilju obavještanja o događajima na aerodromima.

Za bilo kategoriju događaja sve stavke bi se trebale popuniti, a obvezne stavke su: 1. do 8, 10, i 11.

Ostale stavke u izvješću se trebaju popuniti u ovisnosti od kategorije, vrste i sadržaja događaja.

Ovaj obrazac se koristi i za helidrome, letišta ili terene.

Sadržaj i instrukcija o načinu popunjavanja izvješća o događaju u vezi sa aerodromima i zemaljskim uslugama:

Broj izvješća

BHDCA unosi broj predmeta za postupanje po istom.

(1) Kategorija događaja

Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja kategorije događaja o kojem se izvješćuje.

(2) ICAO indikator aerodroma

Unijeti ime aerodroma 3-slovnim IATA kod, 4-slovnim ICAO kod ili jednostavno jezikom. (Npr. LQSA ili aerodrom Sarajevo ili SJJ)

(3) Datum događaja

Unijeti datum kada se događaj desio.

(4) Vrijeme događaja

Unijeti vrijeme u UTC kada se događaj desio.

(5) Lokacija događaja na aerodromu

Upisati tačniju i precizniju lokaciju događaja.

(6) Opis događaja (žalba/oštećenje/nedostatak/otkaz/opasnost/usluga/prekršaj)

Opisati događaj i okolnosti pod kojima se desio.

(7) Oštećenje zrakoplova ili ozljeda osoba u odnosu na opisani događaj

Opisati stupanj štete po zrakoplov i stupanj ozljeda kod osoba; broj ozljeda osoba na tlu (smrt, ozbiljne ozljede, manje ozljede); broj ozljeda osoba u zrakoplovu (smrt, ozbiljne ozljede, manje ozljede)

(8) Klasifikacija rizika

Unijeti klasifikaciju rizika u odnosu na uspostavljenu matricu procjene rizika.

(9) Prilozi

Navesti ostale relevantne informacije, kao što su: fotografije, izvješća ili skice, ako su na raspolaganju i ako su primjenjive.

(10) Vrsta izvješća i status događaja

Označiti vrstu izvješća:

- Obavijesti o nalazima sa potpunim rezultatima istrage. Ne predviđa se daljnje podnošenje izvješća.
- Obavijesti o početnim nalazima. Izvješće ne sadrži sve zahtijevane informacije ili rezultate istrage. Zahtijeva se popratno izvješće.
- Popratno izvješće od prethodne obavijesti o nalazima, izvješće o rezultatima istrage ili dodatne informacije vezane za izvješće označeno kao početni nalazi.

Navesti referentni broj i datum početnog izvješća koji se odnosi na organizaciju.

(11) Detalji o podnositelju izvješća

Unijeti odgovarajuće pojedinosti o podnositelju izvješća.

4. IZVJEŠĆE O DOGAĐAJIMA U VEZI SA USLUGAMA I OBJEKTIMA U ZRAČNOJ PLOVIDBI

Obrazac izvješća o događaju u vezi sa uslugama i objektima u zračnoj plovidbi mogu koristiti osobe ili organizacije, u cilju obavještanja o događajima u vezi sa zračnom plovidbom.

Stavke koje se obavezno moraju popuniti, za bilo kategoriju događaja, su: 1, 5, 6, 11, 12, 14, i 15.

Ostale stavke u izvješću se trebaju popuniti u ovisnosti od kategorije, vrste i sadržaja događaja.

Sadržaj i instrukcija o načinu popunjavanja izvješća o događaju u vezi sa uslugama i objektima u zračnoj plovidbi:

Broj izvješća

BHDCA unosi broj predmeta za postupanje po istom.

(1) Kategorija događaja

Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja kategorije događaja o kojem se izvješćuje.

(2) ATM - povezani sigurnosni događaj

Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja vrste događaja o kojem se izvješćuje.

(3) ATM - specifični sigurnosni događaj

Obilježiti odgovarajući kvadrat radi označavanja vrste događaja o kojem se izvješćuje.

(4) Obuhvaćeni

Navesti broj zrakoplova uključenih u događaj ako je primjenjivo.

Obilježiti odgovarajući kvadrat ako događaj uključuje vozila, osobe, životinje, vojni zrakoplov ili ostalo. Unijeti naziv ATS jedinice uključene u događaj.

(5) Mjesto događaja

Unijeti obavještenje za poznato geografsko mjesto ili jednostavnim opisom/načinom (jezikom) opisati lokaciju događaja. Unijeti nadmorsku visinu mjesta događaja i geografsku širinu i dužinu mjesta događaja ako je primjenjivo.

(6) Datum i vrijeme događaja

Unijeti dan, mjesec, godinu i UTC vrijeme događaja.

(7) Informacije o uključenim zrakoplovima u događaj

Prostor za opis podataka je osiguran za dva zrakoplova, ako su više od dva uključena, opiši dodatni zrakoplov u "Opis događaja" ili na dodatnom obrascu.

- Pozivni znak

Unijeti pozivni znak zrakoplova.

- Tip/Model

Unijeti naziv proizvođača zrakoplova i tip.

- **Registracija zrakoplova**
Unijeti potpunu registracijsku oznaku zrakoplova.
- **Polazna točka**
Unijeti polaznu točku ili kao 3-slovni IATA kod, 4-slovni ICAO kod, poziciju u geografskoj širinildužini ili jednostavnim jezikom.
- **Dolazna točka**
Unijeti određenu točku ili kao 3-slovni IATA kod, 4-slovni ICAO kod, poziciju u geografskoj širini/dužini ili jednostavnim jezikom.
- **SSR - Kod**
Unijeti dodijeljeni kod sekundarnog nadzornog radara.
- **Visina, odobrena**
Unijeti odobrenu visinu zrakoplova i navesti jedinice mjerenja (fiti AGL/MSL, metri, razinu leta).
- **Visina, stvarna**
Unijeti visinu zrakoplova u trenutku događaja i navesti jedinice mjerenja (fiti AGL/MSL, metri, razina leta).
- **Mod C**
Unijeti mod C, ako je bio u uporabi.
- **Pravila letenja**
Označiti kvadrat da li je let vođen u VFR (Vizuelna pravila letenja), IFR (Instrumentalna pravila letenja) ili SVFR (Specijalna vizuelna pravila letenja). Označi odgovarajući kvadrat za dnevne ili noćne uvjete.
- **Operator/Vlasnik**
Unijeti ime operatora ili vlasnika zrakoplova.
- **Faza leta u vrijeme događaja**
Obilježiti odgovarajući kvadrat u skladu sa fazom leta tijekom koje se desio događaj.
- **Vrsta osigurane ATM usluge**
Označiti kvadrat za osigurane ATM usluge.
- **Klasifikacija zračnog prostora**
Označiti kvadrat za kategoriju zračnog prostora u kojem se desio događaj.
- **Ostala područja zračnog prostora**
Označiti kvadrat za odgovarajuće područje sa ograničenjem.
- **Vrsta izvješća podnešenog od zrakoplova (izvor informacije)**
Navesti ili označiti vrstu izvješća podnijetog od zrakoplova.
- **Vrsta kontrolnog sustava za upozorenje**
Označiti vrstu aktiviranog sustava upozorenja.
- (8) **Kontrolor zračnog prometa na dužnosti (radna pozicija)**
Označiti kvadrat za odgovarajuću radnu poziciju kontrolora u vrijeme sigurnosnog događaja.
 - **Preopterećenje kontrolora na dužnosti**
Označiti kvadrat koji odgovara situaciji u vrijeme sigurnosnog događaja.
 - **Veći broj zrakoplova u dodijeljenoj zoni od propisanog**
Označiti kvadrat koji odgovara situaciji u vrijeme sigurnosnog događaja.
 - **Kontrolor radio duže od propisanog radnog vremena**
Označiti kvadrat koji odgovara situaciji u vrijeme sigurnosnog događaja.
 - **Vrijeme proteklo od zadnjeg odmora**
Unijeti odgovarajuću vrijednost.
- (9) **Meteorološki uvjeti**
Označiti kvadrat koji odgovara situaciji u vrijeme događaja, te dodati vrijednosti o brzini vjetra, vidljivosti, bazi oblaka, temperaturi i zračnom tlaku.
 - **Da li su meteorološki uvjeti imali utjecaja na događaj**
Označiti kvadrat koji odgovara situaciji u vrijeme događaja.

- (10) **CNS otkaz sustava/uređaja**
Označiti kvadrat otkaza pojedinog sustava ili uređaja.
- **Datum i vrijeme ponovnog stavljanja sustava/uređaja u funkciju.**
Navesti podatke kada je sustav ili ponovno stavljen u operativnu funkciju.
- **Stupanj utjecaja na funkcioniranje ATM servisa**
Označiti kvadrat koji odgovara razini ozbiljnosti koja utječe na sposobnost pružanja usluga u ATM-u u vrijeme događaja.
- (11) **Opis događaja**
Opisati događaj i okolnosti pod kojima se desio.
- (12) **Klasifikacija rizika**
Unijeti klasifikaciju rizika u odnosu na uspostavljenu matricu procjene rizika.
- (13) **Prilozi**
Navesti ostale relevantne informacije kao što su fotografije, izvješća ili skice, ako su na raspolaganju i ako je primjenjivo.
- (14) **Vrsta izvješća i status događaja**
Označiti vrstu izvješća:
 - a) Obavijest o nalazima sa potpunim rezultatima istrage. Ne predviđa se daljnje podnošenje izvješća.
 - b) Obavijest o početnim nalazima. Izvješće ne sadrži sve zahtijevane informacije ili rezultate istrage. Zahtijeva se popratno izvješće.
 - c) Popratno izvješće od prethodne obavijesti o nalazima, izvješće o rezultatima istrage ili dodatne informacije vezane za izvješće označen kao početni nalazi.
 Navesti referentni broj i datum početnog izvješća koji se odnosi na organizaciju.
- (15) **Detalji o podnositelju izvješća**
Unijeti odgovarajuće pojedinosti o podnositelju izvješća.

PRILOG VII
LISTA MINIMUMA PODATAKA/INFORMACIJA
SADRŽAJA TROMJESEČNOG IZVJEŠĆA O
DOGAĐAJIMA

A) DOGAĐAJI VEZANI ZA SPROVOĐENJE
OPERACIJA ZRAKOPLOVOM

- (1) Godišnji obim prometa; izražen u broju operacija zrakoplova i broju sati leta;
- (2) Ukupan broj i kategorija događaja vezanih za sprovođenje operacija zrakoplovom, uključujući informacije o obimu štete. Informacije trebaju biti klasificirane prema fazi leta, pravilima leta, vrsti operacije i klase zračnog prostora, uključujući utjecaj ATM sustava na ugrožavanje (izravan, neizravan, bez utjecaja) i klasificirane prema razini ozbiljnosti i učestalosti.
- (3) Prijedlog mjera prevencije za sve događaje, da li su i kad mjere prevencije implementirane i na koji način, da li su mjere bile učinkovite ili ne.

B) DOGAĐAJI U VEZI S TEHNIČKIM UVJETIMA,
ODRŽAVANJEM I POPRAVKOM ZRAKOPLOVA

- (1) Kategorija i broj događaja o kojim se izvješćivalo sa kratkim opisom, klasifikacijom rizika za sve događaje, uključujući informacije o obimu štete.
- (2) Prijedlog mjera prevencije za sve događaje, da li su i kad mjere prevencije implementirane i na koji način, da li su mjere bile učinkovite ili ne.

C) DOGAĐAJI VEZANI ZA AERODROME/LETILIŠTA I
ZEMALJSKE USLUGE

- (1) Naziv i ICAO kod aerodroma/letilišta;

- (2) Kategorija i broj događaja o kojim se izvješćivalo sa kratkim opisom, klasifikacijom rizika za sve događaje, uključujući informacije o obimu štete.
- (3) Prijedlog mjera prevencije za sve događaje, da li su i kad mjere prevencije implementirane i na koji način, da li su mjere bile učinkovite ili ne.

D) DOGAĐAJI U VEZI SA USLUGAMA I OBJEKTIMA U ZRAČNOJ PLOVIDBI

- (1) Ukupan broj nesreća.
- (2) Ukupan broj incidenata klasificiranih prema razini ozbiljnosti koja utječe na sigurnost (safety) operacija letjelica i osoba u letjelici, sukladno ESARR 2, GUI 1, Attachment A.
 - a) Ozbiljni incidenti (Serious incident);
 - b) Glavni incidenti (Major incident);
 - c) Bitni incidenti (Significant incident);
 - d) Nedefinirani (Not determined);
 - e) Bez utjecaja na sigurnost (No safety effect).
- (3) Ukupan broj ATM specifičnih događaja, klasificiranih prema razini ozbiljnosti koja utječe na sposobnost pružanja usluga u ATM-u, a sukladno ESARR 2, GUI 1, Attachment B. To obuhvata sljedeće:
 - a) Totalna nesposobnost pružanja usluga upravljanja zračnim prometom (*Total inability to provide safe ATM services*);
 - b) Ozbiljna nesposobnost pružanja usluga upravljanja zračnim prometom (*Serious inability to provide safe ATM services*);
 - c) Djelomična nesposobnost pružanja usluga upravljanja zračnim prometom (*Partial inability to provide safe ATM services*);
 - d) Sposobnost pružanja usluga upravljanja zračnim prometom sa smanjenim kapacitetima (*Ability to provide safe but degraded ATM services*);
 - e) Nedefinirani utjecaj (*Not determined*);
 - f) Bez utjecaja na pružanje usluga upravljanja zračnim prometom (*No effect on ATM services*);
 - g) Zatajenje sustava/funkcije A/G komunikacije (stalna obavezna komunikacija je onemogućena);
 - h) Zatajenje sustava/funkcije zračnog nadzora (stalno obvezno praćenje zrakoplova je onemogućeno);
 - i) Zatajenje sustava/funkcije obrade i distribucije podataka (stalna obvezna razmjena podataka unutar ATS i/ili između ATS i zrakoplova je onemogućena);
 - j) Zatajenje navigacijskog sustava/opreme.
- (4) Informacije o obimu štete.
- (5) Prijedlog mjera prevencije za sve događaje, da li su i kad mjere prevencije implementirane i na koji način, da li su mjere bile učinkovite ili ne.

E) OSTALI DOGAĐAJI

- (1) Navesti sve događaji koji se ne mogu svrstati u gore navedene kategorije.
- (2) Navesti sve događaje koji su prikupljeni sustavom dobrovoljnog izvješćivanja o događajima.
- (3) Klasifikacija rizika za sve događaje, uključujući informacije o obimu štete.
- (4) Prijedlog mjera prevencije za sve događaje, da li su i kad mjere prevencije implementirane i na koji način, da li su mjere bile učinkovite ili ne.

PRILOG VIII ADRESA I BROJ TELEFONA/FAXA NA KOJE SE MOGU DOSTAVITI IZVJEŠĆA O DOGAĐAJU

E-mail: safety@bhdca.gov.ba

Fax: + 387 51 921 520

Telefon: + 387 51 921 522

Adresa: Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH (BHDCA)

Vojvode Pere Krece bb

78 000 Banja Luka

Bosna i Hercegovina

Ukoliko se izvješće šalje poštom, ispod naziva institucije (BHDCA) navesti riječi: "na ruke generalnog ravnatelja".

ИСПРАВКЕ

530

Након извршеног сравњивања са изворним текстом, утврђено је да се у Одлуци о успостављању Државног одбора за инвестиције ("Службени гласник БиХ", број 41/15), која је објављена на босанском језику, поткрала техничка грешка, те у складу са чланом 101. Пословника о раду Савјета министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 22/03) и чланом 55. Јединствених правила за израду правних прописа у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 11/05), а на приједлог Дирекције за европске интеграције (као обрађивача Одлуке), даје се

ИСПРАВКА

ОДЛУКЕ О УСПОСТАВЉАЊУ ДРЖАВНОГ ОДБОРА ЗА ИНВЕСТИЦИЈЕ

У Одлуци о успостављању Државног одбора за инвестиције ("Службени гласник БиХ", број 41/15), у члану 2. став (2) ријеч "копредседавајући", замјењује се ријечима: "замјеници председавајућег".

Број 01-02-2-223/15
02. јула 2015. године
Сарајево

Директор
Уреда за законодавство
Савјета министара БиХ
Драган Подинић, с. р.

Након извршеног сравњивања са изворним текстом, утврђено је да се у Одлуци о успостављању Државног одбора за инвестиције ("Службени гласник БиХ", број 41/15), која је објављена на босанском језику, поткрала техничка грешка, те у складу са чланом 101. Пословника о раду Вјећа министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 22/03) и чланом 55. Јединствених правила за израду правних прописа у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 11/05), а на приједлог Дирекције за европске интеграције (као обрађивача Одлуке), даје се

ИСПРАВКА

ОДЛУКЕ О УСПОСТАВЉАЊУ ДРЖАВНОГ ОДБОРА ЗА ИНВЕСТИЦИЈЕ

У Одлуци о успостављању Државног одбора за инвестиције ("Службени гласник БиХ", број 41/15), у члану 2. став (2) ријеч "копредседавајући", замјењује се ријечима: "замјеници председавајућег".

Број 01-02-2-223-15
02. јула 2015. године
Сарајево

Директор
Уреда за законодавство
Вјећа министара БиХ
Драган Подинић, с. р.

САДРЖАЈ

**МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА И ТРЕЗОРА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 526 Наредба о измјени Наредбе о уплатним рачунима за административне таксе (српски језик)
Naredba o izmjeni Naredbe o uplatnim računima za administrativne takse (bosanski jezik)
Naredba o izmjeni Naredbe o uplatnim računima za administrativne pristojbe (hrvatski jezik)

**ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 527 Одлука о расписивању и одржавању пријевремених избора за начелника Општине Фојница (српски језик)
Odluka o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Fojnica (bosanski jezik)
Odluka o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Fojnica (hrvatski jezik)
- 528 Упутство о роковима изборних активности за одржавање пријевремених избора за начелника Општине Фојница (српски језик)
Uputstvo o rokovima izbornih aktivnosti za održavanje prijevremenih izbora za načelnika Općine Fojnica (bosanski jezik)

Naputak o rokovima izbornih aktivnosti za održavanje prijevremenih izbora za načelnika Općine Fojnica (hrvatski jezik)

6

**ДИРЕКЦИЈА ЗА ЦИВИЛНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 1 529 Правилник о извјештавању о догађајима (српски језик) 7
2 Pravilnik o izvještavanju o događajima (bosanski jezik) 28
2 Pravilnik o izvješćivanju o događajima (hrvatski jezik) 46

ИСПРАВКЕ

- 3 530 Исправка Одлуке о успостављању Државног одбора за инвестиције (српски језик) 65
3 Ispravka Odluke o uspostavljanju Državnog odbora za investicije (bosanski jezik) 65
3 Ispravka Odluke o uspostavi Državnog odbora za investicije (hrvatski jezik) 66
5 531 Исправка Одлуке о успостављању Државног одбора за инвестиције (српски језик) 66
3 Ispravka Odluke o uspostavljanju Državnog odbora za investicije (bosanski jezik) 66
5 Ispravka Odluke o uspostavi Državnog odbora za investicije (hrvatski jezik) 66

Mato TADIĆ

PRIVREDNO PRAVO

PREMA PROGRAMU PRAVOSUDNOG ISPITA

Издавач: Овлаштена служба Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Трг БиХ 1, Сарајево - За издавача: секретар Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Бојан Нинковић - Припрема и дистрибуција: ЈП НИО Службени лист БиХ Сарајево, Џемала Биједића 39/Ш - Директор: Драган Прусина - Телефони: Централна: 722-030 - Директор: 722-061 - Претплата: 722-054, факс: 722-071 - Огласни одјел: 722-049, 722-050, факс: 722-074 - Служба за правне и опште послове: 722-051 - Рачуноводство: 722-044, 722-046 - Комерцијала: 722-042 - Претплата се утврђује полугодишње, а уплата се врши УНАПРИЈЕД у корист рачуна: UNICREDIT BANK д.д. 338-320-22000052-11, ВАКУФСКА БАНКА д.д. Сарајево 160-200-00005746-51, NYRO-ALPE-ADRIA-BANK А.Д. Бања Лука, филијала Брчко 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK д.д. БиХ Сарајево 161-000- 00071700-57 - Штампана: ГИК "ОКО" д. д. Сарајево - За штампарију: Мевлудин Хамзић - Рекламације за непримљене бројеве примају се 20 дана од изласка гласила.

"Службени гласник БиХ" је уписан у евиденцију јавних гласила под редним бројем 731. Упис у судски регистар код Кантоналног суда у Сарајеву, број УФ/Л - 2168/97 од 10.07.1997. године. - Идентификацијски број 4200226120002. - Порезни број 01071019. - ПДВ број 200226120002. Молимо претплатнике да обавезно доставе свој ПДВ број ради издавања пореске фактуре. Претплата за II полугодиште 2015. за "Службени гласник БиХ" и "Међународне уговоре" 120,00 КМ, "Службене новине Федерације БиХ" 110,00 КМ.

Web издање: <http://www.sluzbenilist.ba> - годишња претплата 200,00 КМ